

Kandidatnummer: 1452

ML-bevegelsen og krigen i Kambodsja, 1970 - 1975

Tema: ml-bevegelsens holdninger til Pol Pots Kambodsja

Problemstilling: Hva var den offisielle holdningen til den krigen som foregikk i Kambodsja, mellom 1970 – 1975 og hvorfor støttet de den?

Kandidatnummer: 1452

Veileder: Øystein Sørensen

Antall sider levert: 88

Innholdsfortegnelse

Side 2: Sammendrag

Side 3: Kapittel 1 Innledning/prosjektbeskrivelse

Side 12: Kapittel 2: Den imperialistiske verdensordenen

Side 27: Kapittel 3: Fiende blir alliert; Tiden fram til midten av 1970

Side 40: Kapittel 4: 1970- 1972; etablert motstandsbevegelse til etablert makt i de «frigjorte områdene»

Side 52: Kapittel 5: 1973 litt mer oppmerksomhet til Kambodsja

Side 66: Kapittel 6: 1974 – midt 1975 Tilbake til den militære framgangen og seier!

Side 79: Kapittel 7: Kapittel 7 Perspektiver på støtten

Side 82: Kapittel 8 Konklusjon

Side 86: Litteraturliste

Side 89: Apendix

Sammendrag

Denne oppgaven tar for seg grunnene til at AKP(m-l) støttet FUNK og GRUNK under krigen i Kambodsja mellom 1970 og 1975. Oppgaven tar for seg ideologien som lå bak og det som ble formidlet til omverdenen gjennom avisen Klassekampen. Den underliggende årsaken til støtten til FUNK og GRUNK var den ideologien de trodde på. Ml-erne var tilhengere av Mao Zedong. Den viktigste delen av den ideologien var forståelsen av imperialismen.

Imperialismen ble forstått som en økonomisk fase der kapitalistene kjemper om nye ressurser og markeder. Den største imperialisten var USA som bla ble sett på som hele grunnen til Vietnamkrigen. FUNK og GRUNK bekjempet USA og det var denne kampen som var den viktigste for ml-erne i Norge. Her var det en liten nasjon som kjempet mot en stor nasjon og ga dem kamp. Deres seier betydde at verden var nærmere å kvitte seg med kapitalismen.

Deres kamp ble tolket som et håndfast bevis på at ideologien de trodde på stemte. Folkekrigen mot kapitalisten hadde lyktes. Kambodsja ble dermed et symbol på at verden var på vei mot det kommunistiske samfunn og at veien dit var folkekrigen.

Kapittel 1 Innledning/prosjektbeskrivelse

1. Innledning

Dette er historien om den uttalte støtten ml-bevegelsen gav opprørsbevegelsen i Kambodsja, som offisielt ble ledet av Prins Sihanouk. Kambodsjanerne var støttet av Maos Kina, og den støtten var avgjørende for ml-bevegelsens støtte. Det jeg ønsker å oppnå med denne oppgaven, er å få frem hvorfor ml-bevegelsen støttet kambodsjanerne og hva støtten bestod i. Jeg har periodisert innholdet selv fordi det ikke tidligere er skrevet om dette temaet. Oppgaven er delt inn kronologisk med unntak av det første. Det andre kapittelet handler om ideologien som styrte hvordan maoistene så på verden og fremstilte hendelsene i Kambodsja. Innholdet i Klassekampen fremstår som styrt av ideologien ml-erne trodde på. Å forstå ideologien er avgjørende for å forstå innholdet og ordene som brukes. Ord som imperialism er definert i ideologien og kan ikke forstås på samme måte som man normalt vil forstå det. Kapittel tre til seks handler om innholdet i støtten. Kapittel tre dekker perioden fram til og med kuppet i 1970. Her begynner handlingen før 1970, da det er avgjørende for å forstå perioden jeg tar for meg. Kapittel fire omhandler perioden etter kuppet fram til det punktet i 1973 da Klassekampen kunne melde at frigjøringshæren til Prins Sihanouk stod utenfor Phnom Penh. Fram til 1973 hadde Klassekampen vært en månedsavis. I 1973 ble avisa gitt ut ukentlig. Kapittel 5 omhandler året 1973. Dekningen får en mye bredere tilnærming etter dette. Kapittel seks handler strekker seg fra starten av 1974 til kommunistene tar makten over hele landet i 1975. I kapittel 7 sammenliknes (*navn på bevegelsen*) med andre totalitære bevegelser og det presenteres perspektiver på hvordan dette stoffet kan forstås. I avslutningskapittelet nummer 8 forsøker jeg å trekke de lange linjer og konkludere.

Det som blir beskrevet i dette første kapittelet danner bakteppet for hva min oppgave skal handle om. Mitt tema er som det fremkommer i overskriften, AKPs støtte til krigen i Kambodsja 1970 - 1975. Jeg vil i det neste punktet vise hva som er skrevet om temaet tidligere. Det vil være åpenbart at det er store mangler. Videre vil jeg skrive om tilgangen på kilder. Jeg viser både et tomrom i litteraturen om AKP og muligheter for å skrive utfyllende om temaet.

1.2. Bakgrunn

1.2.1 AKP

AKPs historie begynner i hovedsak med opprettelsen av Sosialistisk Ungdomsforbund (marxist-leninistene) (SUF-ml). Opprettelsen skjedde offisielt idet en fraksjon, bestående i hovedsak av SUF-medlemmer, marsjerte ut fra SFs landsmøte 9. februar 1969.¹ SUF var SFs ungdomsforening og ble dannet i 1963.² SUF-ml var den partibyggende organisasjonen til det kommende AKP.³

Like før årsskiftet 72/73 ble Arbeidernes Kommunistparti Marxist-leninistene dannet i all hemmelighet. Den offisielle datoen for opprettelsen av partiet ble 18. februar 1973. I prinsippprogrammet ble det slått fast at AKP var arbeidernes revolusjonære vortropp. Marx, Engels, Lenin, Stalin og Mao Zedongs var partiets ideologiske forbilder. Demokratisk sentralisme var partiets styringsprinsipp.⁴ Demokratisk sentralisme handler om hvordan beslutninger blir tatt og hvordan de blir fulgt opp etter at en avgjørelse er fattet. Den demokratiske komponenten er at alle skal være med å diskutere sakene som det skal tas en beslutning om. Sentralismekomponenten i dette prinsippet er mye større og gav sentralkomiteen, som var partiets ledende organ, all makt. Sentralismen betydde blant annet at lavere organer var strengt underordnet de høyere og at når en beslutning var fattet, skulle alle innrette seg. Det skulle ikke være noen videre diskusjon om temaet. Det var ikke et partidemokrati med avstemning blant medlemmene.⁵

Partiets hovedlinjer ble etablert i SUF. I 1966 tok ungdomspartiet den radikale retningen som skulle bli utslagsgivende for bruddet i 1969. Da vedtok de en revolusjonær ideologi som ble kalt mlm, som stod for, Marxist-leninistene Mao Zedongs tanker, også kalt maoisme.⁶ Maos tekst *Om Praksis* skulle bli sentral i AKPs aktiviteter. Handlig og aktivisme preget bevegelsen. Sofaradikalere som bare pratet og ikke handlet, ble foraktet.⁷ Demokratiet ble sett på som lammende og villedende. De så det som en distraksjon fra sannheten. Det lurte folk til å tro at politisk makt kunne oppnås uten økonomisk makt, noe som i AKPs verdensbilde ikke var mulig.⁸ På starten av 70-tallet skjedde det en militarisering av SUF

---

¹ Sjøli, Hans Petter (2005) *Mao, min Mao: Historien om AKPs vekst og fall* Oslo: Cappelen S. 17-19, 35

² Sjøli (2005) S. 20-21

³ Sjøli (2005) S. 45

⁴ Sjøli (2005) S. 30, 88-89

⁵ Rognlien, Jon og Nik. Brandal (2009) *Kaderprosjektet presenterer: Den store ml-boka* Oslo: Kagge Forlag S. 84

⁶ Sjøli (2005) S. 18, 22

⁷ Sjøli (2005) S. 24

⁸ Sjøli (2005) S. 31

(ml). Det var tanken på en folkehær som motiverte dette. Ideen var hentet fra Kina og det vokste frem en overbevisning om at tredje verdenskrig var nært forestående.

Sammen med dette ble det gjort flere og strengere kadervurderinger. En kader var ordet AKP brukte i stedet for medlem. Ordet kader viser til noen som er mer innvidd og betrodd enn et vanlig medlem. Det var i tråd med forståelsen av å være arbeiderklassens fortropp.⁹ De hadde forstått noe som de arbeiderne de representerte, ikke hadde forstått ennå.¹⁰ En kadervurdering var en måte å granske en kaders sterke og svake sider.¹¹ Kadrene ble utsatt for strenge vurderinger for å finne avvik fra den korrekte kommunistiske oppførselen. Alle ble oppfordret til å granske seg selv og ta selvkritikk. Dette skulle hindre at bevegelsen mistet vitalitet. Det ble en stor grad av ensretting fra ledelsen og de som ikke innrettet seg kunne bli kastet ut for avvikende holdninger.¹²

Dette er i korte trekk det som gjorde AKP til en av Norges mest radikale politiske bevegelser noen gang. Denne fanatismen førte til uforbeholden støtte til regimer som bla. Pol Pots Kambodsja.

1.2.2 Kambodsja

Den 17. April 1975 tok Pol Pot og hans Røde Khmer makten i Kambodsja etter lang tid med ufred. Kambodsja ble under Pol Pot kalt Demokratisk Kampuchea.¹³ For enkelhets skyld vil jeg i denne oppgave likevel bruke navnet Kambodsja om det landet Pol Pot styrte. Det er vanlig i litteraturen om Pol Pot.

Røde Khmer hadde kjempet mot regjeringsstyrkene til Lol Nol.¹⁴ I tillegg hadde USA, som en del av Vietnamkrigen, sluppet store mengder bomber over Kambodsja. Ben Kiernan mener at så mange som 150 000 mennesker døde som følge av denne bombingene.¹⁵ Kambodsjanerne var trøtte på krig og Pol Pot ble tatt i mot som en frigjøringshelt.

Omtrent med en gang makten var sikret ble menneskene som bodde i byene bedt om å forlate sine hjem. De skulle flyttes til landsbygda, byene skulle tømmes. Landet hadde slitt med matmangel og det nye regime så bybefolkningen som en del av problemet. Pol Pot ville at hans Kambodsja skulle være selvforsynt med mat. Derfor skulle folk ut på landsbygda for å

---

⁹ Tvedt (1989) Kadervurderingene som kobling til det totalitære i boka... S. 105

¹⁰ Rognlien (2009) S. 84

¹¹ For mer se: Terje Tvedt: Kadervurderingene som kobling til det totalitære i boka (ml) av Terje Tvedt

¹² Sjøli (2005) S. 80-82

¹³ Jones (2006) S. 284

¹⁴ Sjøli (2005) S. 152

¹⁵ Jones, Adam (2006) *Genocide: A Comprehensive Introduction* London: Routledge

produsere mer mat. Tilbud om matvarehjelp ble fra nå avvist. Den offisielle begrunnelsen for å tømme var at det var en nødvendig evakuering pga. frykt for bombeangrep fra amerikanere. Daniel Goldhagen antar at så mange som 400 000 mennesker kan ha dødd som følge av evakueringen og den påfølgende matmangelen. Befolkning ble nå delt i de som hadde vært bønder før Røde Khmer kom til makten og de nye, som hadde blitt tvangsflyttet. De nye menneskene opplevde å bli mye dårligere behandlet enn bøndene som allerede bodde på landsbygda.¹⁶

Adam Jones¹⁷ karakteriserer Røde Khmers ideologi som en bondeideologi og primitivisme. De søkte støtte på landsbygda, men ønsket ikke at bøndene skulle leve de livene de levde. Blant annet ble privat eiendom opphevet og jordbruket ble kollektivisert og religion undertrykt. Pol Pot var anti-intellektuell og trodde at bøndenes erfaringer og kunnskap var nok til å drive landet fremover. Jones sier at denne ideologien minner mer om Marx første stadium i Historien, urkommunismen, enn moderne kommunisme.¹⁸

Menneskelige tap som følge av regimets beslutninger stoppet ikke med dette. Pol Pot førte også en kamp mot raser som ikke ble sett på som kambodsjanske. Ellen Stensrud skriver at rasekampen kan ha vært viktigere for Røde Khmer enn å innføre et kommunistisk styre. Pol Pot trodde på Khmer-folkets rasemessige overlegenhet. I løpet av hans regjeringstid ble etniske minoriteter forfulgt spesielt.¹⁹ Hele den vietnamesiske minoriteten i Kambodsja døde. 20 000 mennesker.²⁰ Halvparten av den kinesiske minoriteten døde under Røde Khmer. 215 000 døde mennesker. 36 % av cham-muslimer som levde da Pol Pot kom til makten var døde da regime falt. 90 000 mennesker. I tillegg kommer ofre for politiske utrenskninger og mennesker som døde av elendige levekår. Da Pol Pots regime falt i 1979 hadde anslagsvis 1,7 millioner dødd siden han kom til makten i 1975. 25 % av befolkningen døde i løpet av 4 år. Pol Pot er dermed den statslederen som har utryddet en størst prosentandel av egen befolkning. Verken Mao, Stalin eller Hitler klarte å ta livet av 25 % av egne borgere.²¹

---

¹⁶ Jones (2006) S. 291-292

¹⁷ Adam Jones er statsviter og en sentral forsker innfor folkemord. For mer se: Jones (2006) S. xxi

¹⁸ Jones (2006) S. 289-290

¹⁹ Ellen Stensrud Den kambodsjanske tragedien og kampen om oppgjøret etter Pol Pot i boka...

²⁰ Stensrud S. 328, 331

²¹ Stensrud S. 328-331

3. Forkunnskaper

Det er ikke sett det er skrevet noe om SUF-(ml) og AKP(m-l) sin støtte til opprørerne i Kambodsja i den valgte perioden. Noe av grunnen til det er at AKPs storhetstid var på 70 – tallet, og det er først nå vi begynner å få AKP på den rette tidsmessige avstanden.

Den første boka som handler om AKP, er skrevet av en som ikke var en del ml-miljøet. Det er Hans Petter Sjøli's bok *Mao, min Mao: Historien om AKPs vekst og fall*. Det er en bok på litt over 200 sider som tar for seg AKP fra dets begynnelse til slutt med fokus på ledelsen i partiet. Boken går ikke i dybden i noe tema, men gir en god oversikt over partiets historie. Sjøli skriver om Kambodsja, men bruker bare ca ti sider på temaet. På disse sidene sammenfatter han ledelsens støtte til Pol Pot gjennom noen eksempler på offentlige uttalelser, reisen til Kambodsja som fire i AKP foretok, hva som faktisk skjedde i Kambodsja og hvordan AKPs verdensbilde påvirket støtten til Pol Pot.²² Sjøli rører så vidt overflaten og gir oss ikke en klar forståelse av hva, hvordan og hvorfor et parti i Norge kunne ende opp med å støtte et regime som nå forbindes med masse mord. Han skriver ikke om støtten før 1975.

Hva står det i boka til Sjøli? Pol Pot var erklært kommunist og ble støttet av Kina. Pol Pot hadde til og med vært på besøk hos Mao. Bare på grunn av dette fremstod det som en nødvendighet for AKP å støtte Pol Pot. Pol Pot ble sett på som en frigjøringshelt. Hans røde Khmer ble sett som en nasjonal bevegelse som vokste fram rett etter Vietnamkrigen.²³

AKPerne var anti-imperialister. Pol Pot kjempet mot imperialister fra dag en. Mannen Pol Pot tok makten fra i Kambodsja, Lon Nol hadde tatt makten i 1970 ved hjelp av USA. Da Vietnam som alliert med Sovjet, truet og etter hvert gikk til krig mot Pol Pots Kambodsja, stod det i Klassekampen: Folket i Kambodsja står i første rekke i verden i kampen mot supermaktene.²⁴

Etter hvert ble dette uttrykt gjennom teorien om de tre verdener. Mao utviklet denne i 1974 og den ble offisiell doktrine i AKP i 1977.²⁵ I den første verden ble USA og Sovjet plassert som verdens to supermakter og imperialister. I den andre verden ble land som var potensielle allierte med en av de to supermaktene plassert. I den tredje verden var landene som ikke var allierte med en av supermaktene. Disse landene var fattige. Mao mente Kina var

---

²² Sjøli (2005) S. 151-162

²³ Sjøli (2005) S. 151-152

²⁴ Sjøli (2005) S. 151-162

²⁵ Sjøli (2005) S. 118

det fremste blant disse landene. Det var de fattige landene som måtte samle seg mot imperialistene. Supermaktene og deres allierte ville forsøke å erobre verden.²⁶

Holdningene ble forsvart under det de kalte muddervulkanen. Muddervulkanen var den borgerlige pressa sin dekning av hva som virkelig skjedde i Kambodsja, som AKP opplevde som en svertekampanje uten hold i virkeligheten.²⁷

Den andre boka skrevet av historikere uten tilknytning til AKP kom i 2009 og heter *Kaderprosjektet presenterer: Den store ml-boka*, skrevet av Jon Rognlien og Nik. Brandal. Bokens ambisjon og hovedperspektiv er motsatt av Sjøli sin bok. Forfatterne har i stedet for å fokusere på lederne brukt mye tid og store deler av boka på intervjuer med partimedlemmer i utvalgte lokallag. Mye handler om lokallagenes forhold til ledelsen i Oslo, samt en oversikt over hvordan partiet fungerte og lister med sentrale medlemmer.

I boka skrives det svært lite om Pol Pots Kambodsja. Forfatterne bruker ca 2 sider i siste kapittel i boka. Der er det to avsnitt om Hagtvedt-debatten og hvordan debattklimaet rundt dette temaet var. Professor i statsvitenskap ved UIO, Bernt Hagtvedt, utfordret tidligere ml-ere på deres støtte til Pol Pots Kambodsja. Med sine spissformuleringer ble det skapt et svært konfronterende debattklima med store motsetninger.²⁸

Rognlien/Brandal kommer ikke inn på hva som faktisk var innholdet i forsvaret av Røde Khmer. Det eneste som skrives er at dette var et tema som ble overlatt til ledelsen uten at lokallagene brydde seg nevneverdig. Etter å ha støttet Stalin og Moskva-prosessene var det å støtte Pol Pot noe man bare gjorde. Forfatterne hevder at forsvaret av Røde Khmer ble ett av AKPs største forklaringsproblemer.²⁹

I bokas tilleggsmateriale som ligger fritt tilgjengelig på nett, skrives det mer om Kambodsja. Artikkelen handler i hovedsak om studieturen tre høytstående AKPere og Elisabeth Eide foretok i landet. Store deler av artikkelen er en oppsummering av artiklene ”På rundreise i Demokratisk Kampuchea” og Samtaler med Pol Pot og Ieng Sary”, skrevet av Elisabeth Eide og Pål Steigan.³⁰ Reisefølget fikk se et velfungerende Kambodsja. De fikk møte velfedde kambodsjanere som kunne fortelle hvor mye bedre det hadde blitt etter at Røde Khmer kom til makten. De fikk også møte Pol Pot som fremstod sympatisk og svarte på de

---

²⁶ Sjøli (2005) S. 138

²⁷ Sjøli (2005) S. 156

²⁸ Sjøli (2005) S. 298

²⁹ Rognlien m.fl. (2009) S. 298-300

³⁰ Rognlien, Jon og Nik. Brandal (2009) *Kaderprosjektet presenterer: Den store ml-boka: Elektronisk bonusutgave* Oslo: Kagge Forlag S. 69-85 Etter dette referert til som Rognlien m.fl. (2009) Elektronisk bonusutgave.

forhåndsinnsendte spørsmålene. For AKP-erne så det ut som alt var som det skulle.³¹ Brandal skriver videre at disse turene var nøye regissert og planlagt slik at gjestene ikke skulle merke at turen var iscenesatt. Støtte fra utlandet var viktig for Røde Khmers propaganda.³²

Det er blitt skrevet en del i Klassekampen om Pol Pots Kambodsja. Likevel vies temaet bare noen små sider i boka til Alf Skjeseth, *Sykle på vatnet: Historia om Klassekampen*. Her blir støtten til Pol Pot karakterisert som tragisk. Elisabeth Eide, som skrev store deler av det som stod i Klassekampen om Kambodsja, blir trukket fram med et sitat der hun mener årsaken til støtten, var at de i AKP ikke klarte å se for seg at et land som hadde vært gjennom så mange krigsovergrep, kunne produsere slike ledere som Pol Pot.³³

På side 109 i boka står det at litteratur av Pol Pot var anbefalt å lese for å lære om kommunistisk massearbeid.³⁴

Boken *Venstreekstremisme – Ideer og bevegelser* kom ut i 2013. Den inneholder mye stoff om AKP, men ingenting om tema og perioden jeg har tatt for meg. Bernt Hagtvedt ser tilbake på Hagtvet-debatten der han utfordret tidligere ml-eren på deres støtte til bla. Kina og Kambodsja.³⁵

Boken (*ml*) fra 1989 er skrevet av flere med tilknytning til ml-bevegelsen. Den gir nyttig kunnskap om mange temaer om AKP(m-l), men det skrives ingenting om dekningen av Kambodsja før midten av 1975.³⁶

Det er tydelig at det lille som er skrevet om ml-ernes framstilling og støtte til Kambodsja på 70-tallet handler om tiden etter maktovertakelsen. Kjernen i denne oppgaven vil derfor handle om noe som ikke er blitt skrevet om i detalj tidligere.

---

³¹ Rognlien m.fl (2009) Elektronisk bonusutgave S. 71-77

³² Rognlien m.fl (2009) Elektronisk bonusutgave S. 79

³³ Skjeseth, Alf (2011) *Sykle på vatnet: Historia om Klassekampen* Oslo: Samlaget

³⁴ Skjeseth (2011) S. 109

³⁵ Sørensen, Øystein, Bernt Hagtvet og Nik. Brandal red (2013) *Venstreekstremisme – Ideer og bevegelser* Oslo: Dreyer forlag

³⁶ Tvedt, Terje red. (1989) (*ml*) *En bok om maoismen i Norge* Oslo: Ad Notam forlag AS

4. Kilder

AKP etablerte avisen Klassekampen som egen partiavis i 1969.³⁷ Avisen ble styrt med partidirektiver der partiuttalelser hadde førsteprioritet.³⁸ Den er følgelig en god kilde til hvordan AKP kommuniserte sin støtte til Pol Pots Kambodsja.

Etter at AKP ble lagt ned i 2007, ble Forvaltningsorganet for AKPs historie (FAP) opprettet for å ta vare på AKPs historie. De jobber med å digitalisere og systematisere partiets arkiv. Her ligger det ute mye partimateriell som jeg presenterer nedenfor. I tillegg deponerer de klassifisert og klassifisert materiale hos Arbark.³⁹ Ønsker en tilgang, kan en sende søknad til Forvaltningen for AKPs historie. De skriver selv at de ønsker å være så behjelpelige som mulig. Interessen for AKPs historie er en del av deres motivasjon for å gjøre det arbeidet de gjør.⁴⁰ Å få tilgang til det klausulerte materiale bør ikke være et problem. Veilederen min, Øystein Sørensen, og Nik. Brandal ser heller ikke at det skal bli vanskelig å få tilgang på skriftlig materiale. Skulle det likevel vise seg å bli problematisk er det ikke et stort problem for denne oppgaven, da den skal handle om de offisielle holdningene til Pol Pots Kambodsja.

Røde Fane var AKP sitt tidsskrift fra 1972. Det ble også her skrevet om Kambodsjas fortreffelighet. Alle tidsskriftets åreganger fra AKP-perioden er tilgjengelig som pdf-filer på nett.⁴¹

5. Motivasjon

Med gjennomgangen av forkunnskaper, har jeg demonstrert et nærmest ubeskrevet tema i AKPs historie. Likevel er tema grundig debattert, der debattantene diskuterer seg i mellom. Debattene har vært basert på minnet til de som har deltatt. Hagtvedt-debatten er seneste store tilfellet i riksavisene. De av oss som har hatt Hagtvedt som foreleser vet at han tar opp tema i sine forelesninger. Han savner et oppgjør med støtten til Kambodsja. Dette mener han er viktig. Mange tidligere ml-ere sitter i sentrale stillinger på forskjellige kunnskapsinstitusjoner og da er det ikke bra om du benekter en av tidenes største forbrytelser.

---

³⁷ Sjøli (2005) S. 43

³⁸ Ottesen, Rune og Bjørn Westlie (1989) Da "Klassekampen" ble dagsavis i boka: Tvedt, Terje red. (1989) (*ml*) *En bok om maoismen i Norge* Oslo: Ad Notam forlag AS

³⁹ www.akp.no (16.12.2012)

⁴⁰ <http://www.akp.no/ml-historie/html/faq.html> (16.12.2012)

⁴¹ http://www.akp.no/ml-historie/pdf/rode_fane/index.html (16.12.2012)

Mangelen på litteratur skrevet av akademikere gjør dette til et tema som er utilgjengelig for de av som ikke var unge voksne eller eldre på 70-tallet. Det er utfordrende å forsøke å belyse et tema som det er skrevet lite om. AKP sitt forhold til Pol Pot er en av de delene av AKPs virksomhet som fortsatt tas opp i offentlige debatter og akademiske kretser.

Forholdene for å skrive om AKP har bedret seg de siste fem årene. Etter at AKP gikk inn i Rødt ble det opprettet et Forvaltningsorgan for AKPs partihistorie. De er vennligsinnede overfor masterstudenter og forskere som ønsker å skrive om AKP.

Å studere AKP er en studie av en bevegelse med totalitære ambisjoner. Tilfellet AKP er et godt eksempel på hvordan det også i Norge kan vokse fram organisasjoner som krever ensretting av meninger.⁴² Dermed kan oppgaven min bidra med noen erfaringer som alltid er relevante.

Jeg har ingen familiær eller annen personlig tilknytning til AKP.

---

⁴² For mer om ensretting se: Tvedt, Terje (1989) Kadervurderingene som kobling til det totalitære i boka: Tvedt, Terje (1989) (*ml*) *En bok om maoismen i Norge* Oslo: Ad Notam forlag AS

Kapittel 2: Den imperialistiske verdensordenen

2.1 Innledning

Alle de store kommunistiske tenkerne til AKP(m-l) hadde stort fokus på internasjonal politikk, naturlig nok siden de argumenterte i en internasjonal dimensjon. Spesielt viktig var deres syn og forståelse av imperialismen. Maos tanker glir godt inn i denne tradisjonen med noen tilpasninger til verdenssituasjonen etter andre verdenskrig. Hans forståelse av imperialismen utviklet seg til teorien om de tre verdener, som jeg har nevnt tidligere og skal kom tilbake til litt senere i dette kapitlet.

Jeg vil starte med en gjennomgang av den kommunistiske forståelsen av imperialismen, som Mao hentet størsteparten av sin forståelse fra. Her kommer det meste fra Lenin. Videre skal jeg forsøke å gi en grundigere gjennomgang av Maos og ml-ernes forståelse av imperialismen.

Dette kapitlet er avgjørende for å forstå hvordan maoistene forstod verden og hvor tolkningene av hendelsene kom fra. Utover i oppgaven kommer det til å bli tydelig hvor mye av tolkningen og forklaringene på hva som skjedde i Kambodsja, som var forutbestemt.

2.2. Karl Marx

Karl Marx forklarte verdens utvikling med utviklingen av produksjonsforholdene med påfølgende utvikling av samfunnsklassene og landets styresett. Da produksjonsforholdene kunne karakteriseres som moderne industri var motsetningene i samfunnet blitt tydeligere enn noen gang. Borgerskapet stod mot arbeiderklassen. Handelen var blitt internasjonal. Den moderne representative staten var kontrollert av og et redskap for borgerskapet.⁴³ Den internasjonale handelen skapte avhengighet mellom stater, gjorde det umulig for land å bestemme sin egen utvikling og det skapte et hierarki mellom statene.⁴⁴ Kapitalen og borgerskapet tok kontroll over verden. Marx skriver dette i *Det kommunistiske manifest*. Han beskrev det han mente var de sentrale drivkreftene i det moderne samfunnet. Det ble selve grunnstammen i senere kommunisters verdensbilde.

---

⁴³ Marx, Karl and Friedrich Engels (2008) *The Communist Manifesto* Oxford University Press: Oxford and New York S. 3-5

⁴⁴ Marx (2008) S. 6-7

2.3. Lenin

Marx skriver ikke om imperialismen eller bruk av militærmakt i jakten på ressurser og nye markeder. Marx var da heller ikke Maos eneste inspirasjon da han forsøkte å beskrive imperialismen etter andre verdenskrig. Lenin ga muligens det største bidraget til kommunisters forståelse av imperialismen med boka *Imperialismen som kapitalismens høyeste stadium*. I følge Leslie Holmes var det Lenins teori om imperialismen, i tillegg til Stalins teori om «Sosialisme i ett land», som interesserte Mao mest av tidligere kommunistiske skrifter.⁴⁵

Heftet ble første gang utgitt i 1917 og første verdenskrig ble det naturlige utgangspunktet for å forklare verdenssituasjonen.⁴⁶ Han mente krigen var en imperialistisk krig. Med det mente han å kunne se en kamp for oppdeling og gjenoppdeling av verden mellom noen få høyt utviklede stater. En kamp for finanskapitalens interesser.⁴⁷ Som vi skal se senere, forutså ml-erne ofte at kapitalismens undergang var nær. Revolusjon var hovedtendensen i verden sa Mao.⁴⁸ Slike profetier henger godt sammen med det Lenin skriver i innledningen til den franske og tyske versjonen av heftet: «imperialismen er terskelen til proletariatets sosiale revolusjon». Noe tittelen på heftet også hentyder til.⁴⁹ Heftet handler i første rekke om de økonomiske grunnene til imperialismen i verden.⁵⁰ I tekstene i Klassekampen og andre partipublikasjoner forutsettes at det særegne begrepsapparatet er forstått på forhånd. En gjennomgang av Lenins *Imperialismen som kapitalismens høyeste stadium*, vil gjøre det enklere å forstå hva ml-erne mente da de forsøkte å beskrive den imperialistiske verdenssituasjonen 50 år etter Lenin.

Første kapittel handler om hvordan kapitalismen består av noen få kapitalister som har fått et monopol eller noe som tilsvarer et monopol i sitt marked. Monopolkapitalen og tilsvarende begreper går ofte igjen når ml-erne beskrev imperialistenes fremferd i verden. Som mange andre begreper i ml-publikasjoner er de dårlig forklart, men Lenin gjør det enklere å forstå. I denne sammenheng er det ikke viktig å avgjøre om Lenin hadde rett eller feil. Det er viktig å vise hvor ml-erenes meninger kom fra og hva de mente med uttrykkene de brukte.

---

⁴⁵ Holmes, Leslie (2009) *Communism – A Very Short Introduction* Oxford University Press: Oxford

⁴⁶ Lenin, V.I (2006) *Imperialismen som kapitalismens høyeste stadium* De norske Bokklubbene AS: Falken Forlag AS S. 8-9

⁴⁷ Lenin (2006) S. 9

⁴⁸ Klassekampen 1971/01 “Revolusjonær fremgang i hele verden I 1970” S. 11

⁴⁹ Lenin (2006) S. 14

⁵⁰ Lenin (2006) S. 15

Lenin starter sin forklaring av kapitalismens situasjon i verden med å vise til den sterkt økende kapitalkonsentrasjonen blant de rikeste. Ved hjelp av statistikk fra Tyskland og USA, trekker han fram flere eksempler. Lenin skriver at i 1882 var den øverste 0,9 prosenten av bedriftene i Tyskland kontrollerte omtrent 75% av landet damp- og elektriske kraft. I tillegg ansatte de nesten 40% av landes arbeidsstokk. I kombinasjon med bankenes interesser i disse bedriftene og pengekapitalen i bedriftene, mener Lenin at det store flertallet av, selv en del store driftsherrer, er slavebundet av «noen hundre storfinansmillionærer».⁵¹ I USA var situasjonen enda verre. Konsekvensen av en slik utvikling er noe som i praksis vil være et monopol, selv om det ikke er en bedrift eller kapitalist som styrer alt. Disse var på dette tidspunktet blitt så få at et samarbeid om kontroll av hele markedet var mulig. Forandringen fra fri konkurranse til, i praksis, et monopol mener Lenin er en av de viktigste endringene i kapitalismen. Disse store bedriftene spenner over flere markeder og har muligheten til å kontrollere hele produksjonskjeden slik at de mindre underleverandørene går under.⁵² Monopolbegrepet kan da ikke bare forstås som en situasjon der et selskap er alene i et marked. Lenin benytter seg av eksempler fra boken *Monopoler, karteller og truster* av professor Hermann Levy.⁵³ Disse begrepene brukes også andre steder i teksten når man beskriver monopoltilstanden i datidens kapitalisme.⁵⁴ Andre begreper er også bruket er monopolforbund, syndikater og truster.⁵⁵

En åpenbar konsekvens er at det som fremstilles som frihandel, ikke er det. Skiftet skjedde rundt år 1900. Det var da kapitalisme forvandlet seg og ble til imperialisme. Lenin skriver:

«Kartellene avtaler salgsvilkårene, betalingsfristene osv. De fordeler avsetningsområdene mellom seg. De bestemmer hvor mye som skal produseres. De fastsetter prisene. De fordeler profitten mellom de enkelte bedriftene».⁵⁶

En annen viktig konsekvens av monopoltilstanden er hvor omfattende produksjonen griper inn i hele samfunnsstrukturen. Fra at hver enkelt driftsherre hadde sitt firma som produserte lokalt, uten god oversikt over hvem som kjøpt produktet og hvor stort markedet var, til tekniske utvinninger på et samfunnsmessig nivå som sørger for økt produktivitet i industrien, f.eks. jernbane. Samfunnsplanleggingen legges opp ut fra kapitales interesser om høyere effektivitet. Også jakten på arbeidskraft får et helt annet omfang. De store kartellene

---

⁵¹ Lenin (2006) S. 16-17

⁵² Lenin (2006) S. 17

⁵³ Lenin (2006) S. 19

⁵⁴ Lenin (2006) S. 19, 20, 21, 24, 26, 34, 67, 71, 80, 82

⁵⁵ Lenin (2006) S. 19, 61

⁵⁶ Lenin (2006) S. 21

tiltrekker seg den beste arbeidskraften. De har mulighet til å kartlegge råvaretilgangen i hele verden. Produksjonen involverer hele samfunnet, men overskuddet forblir i privat eie. Gjennomsnittsmennesket arbeider betydelig mer enn før, men får ikke mer av utbyttet. Monopolene har full kontroll og ingen slipper unna deres undertrykkelse.⁵⁷

Hvor kommer så det internasjonale aspektet inn? Det imperialistiske innslaget Det internasjonale aspektet ved den tidlige kapitalismen, var eksport av varer. Ved inngangen til 1900-tallet var eksporten av kapital blitt et større kjennetegn.⁵⁸ Den tidlige kapitalismens vareeksport førte til kapitalopphopning, men denne kapitalen brukes ikke på å bedre de fattiges levevilkår. Den investeres heller i fattige land der profitraten var mye høyere. I land med mangel på kapital var jordeiendom, råvarer og arbeidskraft billigere. Nå får monopolforbundene en ny dimensjon. I følge Lenin opprettes monopolforbund av kapitalister i flere land og monopolforbund bestående av høyt utviklede stater alliert i kampen om resursene i fattige land.⁵⁹

Ved hjelp av statistikk hentet fra flere kilder, forsøker Lenin å vise hvor mye kapitalinvesteringene i utlandet har økt. I følge hans framstilling investerte England 3,6 milliarder franc i 1862. 40 år senere, i 1902, var investeringene økt til 62 milliarder franc. Ved starten av første verdenskrig var investeringene økt til mellom 75-100 milliarder franc. Samlet hadde England, Tyskland og Frankrike, i 1914, investert oppimot 200 milliarder franc i utlandet. Et beløp, Lenin mener, var mer enn tilstrekkelig for å etablere en undertrykkende kontroll, i de landene pengene er investert. En imperialistisk undertrykkelse.⁶⁰

Da Lenin omsider forsøker seg på en definisjon, skriver han: «...imperialisme er kapitalismens monopolistiske stadium.»⁶¹ Imperialisme forstås dermed som en økonomisk fase.⁶² I denne fasen skaper kapitalismen store overskudd som investeres i utlandet. Store selskaper med mye kapital investert, tar kontroll over samfunnet. Gjennom store monopolforbund gjør de det nærmest umulig å utfordre de store etablerte selskapene. De bruker denne makten til å kontrollere samfunnet. Den kontrollen karakteriseres som undertrykkende. Derfor er kapitalismen på 1900-tallet imperialistisk, uten nødvendigvis å handle om militær kontroll, selv om det på ingen måte utelukker krigen som et imperialistisk verktøy, som vi så med Lenins innledende eksempel om 1. verdenskrig. Her er det også på sin

---

⁵⁷ Lenin (2006) S. 23-24

⁵⁸ Lenin (2006) S. 56

⁵⁹ Lenin (2006) S. 56-57

⁶⁰ Lenin (2006) S. 57-58

⁶¹ Lenin (2006) S. 80

⁶² Lenin (2006) S. 82

plass å minne om Marx sin påstand om at staten er kontrollert av kapitalistene. Det nasjonale militæret er da under deres kontroll. Krig er da en av måtene kapitalistene forsøker å tilegne seg kontroll over markeder og produksjon. Ut fra de påstandene vi har sett over, kontrollerer borgerskapet samfunnet og staten og bruker denne makten til sin personlige vinning.

Men hvorfor utgjør dette monopolkapitalismen, kapitalismens høyeste stadium? Det er interessant i denne sammenheng fordi ml-erne hadde en sterk tro på at kapitalismens dager var talte. Mao sa: «revolusjon er hovedtendensen i verden». I det avsluttende kapitelet i heftet skriver Lenin at kapitalismen er døende.⁶³ Han peker igjen på den samfunnsmessige karakteren på produksjonen samtidig som eierskapet er i private hender. Dette er en motsigelse som fører til en indre forråtnelse av systemet.⁶⁴ Som nevnt tidligere, mente Lenin, at den samfunnsmessige produksjonen la langt større byrder enn tidligere på arbeiderne uten at de fikk bedre betalt. Misnøyen blant det store flertallet av befolkningen stiger inntil en revolusjon bryter ut.

Ettersom kapitalismen utvikler seg øker motsetningene mellom de imperialistiske landene.⁶⁵ En verdenssituasjon beskrevet av Marx og betydelig utviklet av Lenin skildres en verden på vei mot krig og revolusjon. Kapitalen styrer alt og kapitaleiernes kamp om ressursene intensiveres stadig. Lenin skriver allerede i innledningen at første verdenskrig var en imperialistisk krig med oppdeling og nyoppdeling av verden mellom kapitalistene.⁶⁶ Krig er uunngåelig så lenge privat eiendomsrett eksisterer. Samtidig er lønnstakerne i en avhengighetssituasjon ovenfor arbeidsgiverne som Lenin beskriver som en form for slaveri.⁶⁷ Byrdene øker for arbeidstakerne, uten at de får tilgang på flere goder. Situasjonen er dyster og deprimerende slik den fremstilles og nærmest en selvfølge at den ikke kan fortsette lenge. Både nasjonalt og internasjonalt ser Lenin motsetninger med revolusjonært potensial. Et potensial vi skal se ml-erne og maoister verden over så klare tegn på i 1970-årene.

2.4. Tredelingen av verden

Mao var selvfølgelig den viktigste ideologen for den norske ml-bevegelsen. Det viktigste arbeidet Mao gjorde for kommunistisk imperialismeforståelse var hans teori om de

---

⁶³ Lenin (2006) S. 116

⁶⁴ Lenin (2006) S. 117

⁶⁵ Lenin (2006) S. 115

⁶⁶ Lenin (2006) S. 9

⁶⁷ Lenin (2006) S. 10

tre verdener, delt opp i supermakter, supermaktenes allierte og de fattige, alliansefrie og undertrykte statene. En tredeling av verden var ikke noe Mao var først ute med. Lenin delte inn verden i tre, i en tale til Kominterns 2. kongress i 1920. Komintern er også kjent som den tredje internasjonale og var et forsøk på å samle verdens kommunistpartier til et verdensparti.⁶⁸ Lenin delte her opp verden i de store kapitalistiske og imperialistiske landene som hadde vunnet første verdenskrig, små kapitalistiske land og tilslutt undertrykte koloniland og taperne etter første verdenskrig. Artikkelforfatteren påpeker at Lenin ikke skilte ut sosialistiske land i en egen kategori for å gjøre det lettere å tiltrekke seg allierte.⁶⁹ Å dele verdens land inn i tre kategorier fortsatte også etter Lenins tid. Artikkelforfatteren i Røde Fane trekker fram flere eksempler. I 1941, etter at Tyskland hadde invadert Sovjetunionen var det en ny tredeling som var gjeldende blant ledende kommunister som Stalin, Mao og Enhver Hoxha. Det var den demokratiske antifascistiske leiren, med en broket gjeng land med bla. ‘‘demokratiske’’ Sovjet og det imperialistiske USA. Den fascistiske leiren ledet av Tyskland og til slutt de nøytrale landene.⁷⁰ Etter andre verdenskrig kom det en ny tredeling av verden. Her var de sosialistiske landene delt inn i en egen kategori som en klar motsetning til kategorien for de imperialistiske landene. I tillegg kom de nøytrale landene og kolonilandene som de sosialistiske landene burde søke allianser med mot de imperialistiske landene.⁷¹

Når vi nå har kommet fram til Maos egen inndeling av verden, er det lett å se hvilken tradisjon han tilhørte og hvor han hentet inspirasjon fra. Kommunistisk imperialismeforståelse var svært sentral i Maos verdensoppfatning også før han presenterte sin teori om de tre verdener. En teori som Sjøli skriver, ble offisiell partipolitikk i AKP(m-l) i 1977.⁷² Men Mao hadde lansert denne teorien allerede i januar 1974.⁷³ Altså er dette en teori som blir presentert første gang sent i perioden som blir behandlet i denne oppgaven. Jeg trekker det likevel fram her i korte trekk da det forteller en del om hvordan Mao og maoistene så på verden også før 1974.

I den første verden plasserte Mao de to imperialistiske supermaktene, Sovjetunionen og USA. Disse ble ansett som verdens to største undertrykkere.⁷⁴ Her kreves det en nærmere forklaring på hvorfor det offisielt kommunistiske Sovjet er plassert i samme kategori som det erke-kapitalistiske USA. Dette forklarer jeg litt senere i dette kapittelet. Dynamikken mellom

---

⁶⁸ [WWW.snl.no/Den_tredje_internasjonale_\(Komintern\)](http://WWW.snl.no/Den_tredje_internasjonale_(Komintern)) (24.01.2014 kl. 12.31)

⁶⁹ Røde Fane 1978/01 «De fire motsigelsene i verden og oppdeling av land i forskjellige grupper» S. 11

⁷⁰ Røde Fane 1978/01 «De fire motsigelsene i verden og oppdeling av land i forskjellige grupper» S. 12-14

⁷¹ Røde Fane 1978/01 «De fire motsigelsene i verden og oppdeling av land i forskjellige grupper» S. 14

⁷² Sjøli, Hans Petter (2005) *Mao, min Mao – Historien om AKPs vekst og fall* Cappelen: Oslo S. 118

⁷³ Sjøli (2005) S. 138

⁷⁴ Sjøli (2005) S. 138

disse to supermaktene vil være sentral senere i oppgaven. I den *andre verden* var de mindre imperialistmaktene som var mulige allierte med de to supermaktene. I den *tredje verden* var verdens fattige land plassert. Det fremste landet i denne gruppa var Kina. Den tredje verden måtte samle seg for å yte mest mulig motstand mot supermaktene og deres hjelpere. Den største motstanden mot imperialistene måtte komme fra denne gruppen land, uansett hvilket økonomisk system som rådde i det enkelte land i den tredje verden.⁷⁵

2.5. Den imperialistiske verdensorden etter andre verdenskrig

Kina og Sovjet var motstandere og ikke allierte i den kommunistiske internasjonalismens tjeneste.

Stalin døde i 1953 og Khrusjtsjov tok over makten i Sovjet. I 1956 ble den 20. partikongressen til det sovjetiske kommunistpartiet avholdt i Moskva. På konferansens siste dag holdt Khrusjtsjov en tale som skulle bli avgjørende for Mao og maoisters syn på Sovjet. Khrusjtsjov tok et bestemt og endelig oppgjør med Stalins styre av Sovjet. Han begynte talen med å fortelle om Lenins klare advarsler mot å la Stalin bli hans etterfølger og at det uheldigvis likevel hadde blitt sånn.⁷⁶ Sovjet hadde vært bedre tjent med en mann med mer toleranse, vennlighet og mindre temperament. Han beskriver Stalin som paranoid og at mange mennesker har måttet bøte med livet på grunn av det. Khrusjtsjov angrep også den offisielle sannheten om at Stalin var geniet som hadde gjort forskjellen på seier og tap under den andre verdenskrig. Hadde ikke Stalin drept store deler av offiserskorpset kort tid før utbruddet av krigen ville Sovjet vært bedre rustet til krig. Khrusjtsjov kritiserte den ensporede hyllingen av Stalin og avsluttet med å si: «vi må avskaffe persondyrkelsen for evig og alltid...».⁷⁷

Dette sjokkerte Mao. Færøvik skriver at Mao må ha følt seg truffet. Mye av det Khrusjtsjov hadde kritisert Stalin for var handling han hadde begått selv. Særlig persondyrkelsen av Mao var noe som hadde kommet langt i Kina da Khrusjtsjov angrep Stalins ettermæle. Samtidig hadde Mao ført en jakt på alle han så på som fiender.⁷⁸ Maos første respons var en artikkel i Folkets Dagblad. Der sa han seg enig i at Stalin hadde begått feil, men han var ikke enig i at Stalin hadde gjort alt galt slik det kunne gis inntrykk av. Stalin hadde etter Maos inntrykk vært «sytti prosent god og tretti prosent dårlig». En litt forsiktig

---

⁷⁵ Sjøli (2005) S. 138

⁷⁶ Færøvik, Torbjørn (2012) *Maos rike – En lidelseshistorie* Cappelen Damm: Sted ikke oppgitt S. 85-86

⁷⁷ Færøvik (2012) S. 86-87

⁷⁸ Færøvik (2012) S. 87-88

første tilnærming. Kina var på dette tidspunktet svært avhengig av økonomisk støtte fra Sovjet.⁷⁹

I etterkant av det sovjetiske partikongressen følte Mao en økende motstand i sitt eget parti. Den kinesiske partikongressen ble avholdt i september 1956. Mao følte seg lite inkludert i forberedelsene og etterarbeidet, hans navn ble skrevet ut av partivedtektene og han syns innleggene på kongressen inneholdt mye revisjonisme⁸⁰. Færøvik forteller at de som arbeidet nærmest Mao var usikre på hvilken rolle Mao ønsket å spille i årene fremover og hvor enig eller uenig han var i Khrusjtsjovs fordømmelse av Stalin. Mao hadde snakket om å trekke seg tilbake. Flere i kretsen rundt Mao følte de ble gitt arbeidsrom.⁸¹ Den videre utviklingen viser hvor feil de tok. I årene som kom tok Mao sterk kontroll på partiet og landet. Frykten for å si noe som kunne koste en livet, gjennomsyret samfunnet. Utreksninger i partiet ble omfattende.⁸² Kulturrevolusjonen, der Mao befestet sin stilling, står igjen som en av de mest omfattende maktkampene og utrenskningsprosessene verden noen gang har sett.

Etter Khrusjtsjovs fordømmelse av Stalin, forsøkte Mao å undergrave Khrusjtsjov selv om han fortsatt var avhengig av Sovjet. Ikke lenger etter Khrusjtsjovs oppgjør brøt det ut opprør i Polen og Ungarn. Mao så dette som en mulighet til å gjøre seg selv til den internasjonale kommunismens leder. Polens opprørsleder Gumulka ville ha større frihet fra Moskva og så Mao som en verre undertrykker enn Sovjet. Han var ikke interessert i å styrke Maos internasjonale posisjon. I Ungarn bestod opprøret i et ønske om å kvitte seg med hele det kommunistiske systemet. Etter en innledende støtte til opprøret, innså Mao dette og støttet den brutale nedkjempingen som kom. Flere forsøk på å undergrave Khrusjtsjov, uten stort hell.⁸³

Mao hadde stormaktsambisjoner for Kina. Her trengte Mao Sovjet. Like etter at opprørene var slått ned, opplevde Khrusjtsjov et kuppforsøk. Det ble avverget, men hans stilling var svekket og han trengte offentlig støtte fra kommunistiske ledere. Mao benyttet muligheten til å forhandle om våpenhjelp, i stedet for å benytte muligheten undergrave Khrusjtsjov. Resultat ble at Sovjet gav en enorm støtte til å bygge Kinas første atombombe, raketter og jagerfly i bytte mot offisiell støtte til Khrusjtsjov som leder av Sovjetunionen.⁸⁴

---

⁷⁹ Færøvik (2012) S. 88-89

⁸⁰ Revisjonisme: Et ord som brukes ofte om uttalelser og handlinger som oppleves som anti-kommunistisk. Et ofte brukt synonym: Kontra-revolusjonært.

⁸¹ Færøvik (2012) S. 91-93

⁸² Færøvik (2012) S. 94-97

⁸³ Chang, Jung & Jon Halliday (2005) *Mao – Den ukjente historien* Gyldendal: Oslo S. 448-451

⁸⁴ Chang & Halliday (2005) S. 451 - 453

Samarbeidet skulle vise seg ikke å bli langvarig og tillitsfullt. Mao fortsatte å undergrave Khrusjtsjovs lederskap. Allerede i september 1958 begynte Khrusjtsjov å tvile på støtten til kinesisk våpenutvikling. En amerikansk rakett hadde landet på kinesisk territorium uten å detonere. Sovjet ba innstendig om å få undersøke den, men kineserne bortforklarte og utsatte. Da sovjeterne endelig fikk tilgang til raketten, var viktige komponenter fjernet. Khrusjtsjov forstod da at det ikke kom til å bli ett gjensidig samarbeid Sovjet kunne dra nytte av. 20. juni 1959 ble det bestemt at all hjelp til byggingen av Kinas første atombombe skulle trekkes tilbake. Annen hjelp vedvarte.⁸⁵ At Sovjet minsket sitt bidrag til utvikling av militært utstyr, gjorde at Mao følte seg friere til å promotere seg selv som kommunismens fremste leder. Det ble fra nå ett klart mål å gjøre maoismen internasjonal.⁸⁶ Mao kom med dårlig skjult kritikk av Khrusjtsjov i taler. I spørsmålet om en verdenskrig var nødvendig for at en verdensrevolusjon ville skje, ble det en åpen konfrontasjon mellom de to lederne. Mao ønsker en slik krig velkommen og la ikke skjul på at han var helt bekymringsløs for at millioner av mennesker kunne dø. Khrusjtsjov på sin side svarte med kalle en slik oppfatning for galskap. Maos var kynisk og bekymringsløs for hvor mange mennesker som måtte dø at han sjokkerte de aller fleste kommunistiske lederne ved en konferanse i Bucuresti i 1960. Dette førte til at Khrusjtsjov kalte tilbake alle de 1000 sovjetiske ekspertene som fortsatt var i Kina. 155 industriprosjekter mistet bistand.⁸⁷

Noe endelig brudd i forholdet mellom de to landene var ennå ikke et faktum. Mao skjønte han hadde gått for langt og forsøkte å bedre forholdet mellom landene noe. Gjeld ble betalt raskere enn avtalt, selv om det var russerne som ikke ønsket det. Russerne var fullt klart over den hungersnøden Kina var rammet av og som Mao forsøkte å skjule. I februar 1961 takket Kina ja til hjelp for å produsere MiG-21 jagerfly.⁸⁸ I de neste årene forsøkte Mao balansere kritikk og smiger på en slik måte at han kunne fortsette å undergrave Khrusjtsjovs lederskap uten å miste tilgangen til russisk militærteknologi. Khrusjtsjov selv hadde skjønt hvilken upålitelig støtte Mao hadde blitt. Da Sovjet plasserte atomraketter på Cuba, måtte Sovjet sikre seg Kinas støtte på forhånd. Sovjet gav sin støtte til et kinesisk angrep på India mot at Kina ville støtte Sovjet i en mulig konfrontasjon på Cuba. Da Kina angrep grensen til India 20. oktober 1962, støttet Khrusjtsjov Kina med en krenkende uttalelse om Indias president Nehru. Cuba-krisen ble løst 28. oktober med påfølgende stor misnøye på Cuba. Mao

---

⁸⁵ Chang & Halliday (2005) S. 505

⁸⁶ Chang & Halliday (2005) S. 506

⁸⁷ Chang & Halliday (2005) S. 509-512

⁸⁸ Chang & halliday (2005) S. 512-514

benyttet muligheten til å fri til cubanerne, med beskrivelser av sovjeterne som «upålitelige allierte». Khrusjtsjov på sin side svarte med å trekke tilbake støtten til den krigen Mao hadde startet med India, som ikke var avsluttet. I juli 1963, undertegnet Sovjet en avtale sammen med USA og Storbritannia som forbød prøvesprengninger av atombomber. Avtalen forpliktet også partene til ikke å spre atombombeteknologi til andre land.⁸⁹

Nå bestemte Mao seg for et endelig brudd med Sovjet. Han kalte Khrusjtsjov for revisjonist, han var offisielt ikke lenger en kommunist i Maos øyne. Å overleve som leder for Sovjetunionen var det som styrte Khrusjtsjovs handlinger, ikke marxist-leninismen.⁹⁰ Polemikken mellom Kina og Sovjetunionen ble skarp i årene etter og fram til Maos død. Bruddet og den åpne ideologiske konflikten mellom Sovjetunionen og Kina var avgjørende for utviklingen av den norske ml-bevegelsen.⁹¹ Oppfatning av revisjonismen, kontrarevolusjonen og sosialimperialisme i Sovjetunionen preget den norske ml-bevegelsen sterkt i hele deres verdensbilde, ideologi og organisering. I ml-bevegelsens trykte medier ble det brukt mye plass på denne ideologiske kampen.

Allerede i første utgave av Røde Fane blir det gitt en grundig innføring av hva sovjet-revisjonismen bestod av, i ml-ernes perspektiv. Artikkelen er signert, noe som er sjeldent i ml-litteraturen, av Kurt Wickmann.⁹² Et viktig premiss blir stadfestet tidlig. Stalin er en ledende kommunistisk ideolog. Tror man ikke på Stalin, er man ikke kommunist.

Da Khrusjtsjov angrep Stalins styre, begynte han en prosess for å avvikle Stalins marxist-leninistiske linje. Sovjet var ikke lenger kommunistisk. Khrusjtsjov førte en revisjonistisk linje også på to andre viktige punkter som artikkelforfatteren påpeker.⁹³

Det ene var hans forsonende linje med USA og ønske om «fredelig sameksistens». Det andre var spørsmålet om en fredelig «parlamentarisk» vei til et kommunistisk samfunn var mulig.⁹⁴ Ikkespredningsavtalen med USA og Storbritannia har vi sett at var en avgjørende hendelse for bruddet mellom Kina og Sovjet. Khrusjtsjovs blir sitert på å ønske om samarbeid «...for fred og internasjonal trygghet», men også på «...de økonomiske og kulturelle områder».⁹⁵ Med dette avviste han helt sentrale deler av Lenins teori om imperialismen. Som vi har sett skrev Lenin om forholdet mellom kapital, statsmakt og krig. I et kapitalistisk samfunn er det de kapitalsterke som styrer staten og dens militærmakt. De kapitalsterkes

---

⁸⁹ Chang & Halliday (2005) S. 513-516

⁹⁰ Chang & Halliday (2005) S. 516

⁹¹ Sjøli (2005) S. 38

⁹² Røde Fane 1969/01 S. 37

⁹³ Røde Fane 1969/01 S. 40-41

⁹⁴ Røde Fane 1969/01 S. 41

⁹⁵ Røde Fane 1969/01 S. 41

kamp om ressursene ville til slutt føre til konflikt og krig. Samtidig undertrykker de kapitalsterke arbeiderklassen med svært dårlig lønn og monotone arbeidsoppgaver. Lenin og Marx skrev at situasjonen for den arbeidende masse, ikke ville bli bedre uten en revolusjon. Fredelig overgang til et kommunistisk samfunn var ikke mulig fordi kapitalistene ikke ville gi fra seg sine privilegier frivillig. Derfor var Khrusjtsjovs tro på fred antikommunistisk.

Sovjet blir ofte i ml-utgivelser karakterisert som sosialimperialister. Lenin definerte sosialimperialisme som sosialister i ord, imperialister i handling.⁹⁶ Rognlien skriver at ml-bevegelsen var anti-Sovjet helt fra begynnelsen og at det i partiavisen ble advart mot «sosialimperialismens krigsfremstøt».⁹⁷ Han skriver så at det skjedde et brudd i 1974 da Sovjetunionen ble ansett for å være en ekspanderende supermakt og at det ikke var før i 1975 at «sosialimperialismen» igjen var ett yndet begrep.⁹⁸ Sovjetunionen var nå ansett som en ekspanderende supermakt på lik linje med USA. Sovjet var den mest aggressive part, og USA ville forsvare sine posisjoner og interesser. Etter hvert vil jeg argumentere for at Sovjet ble sett på som sosial-imperialistisk lenge før 1975. I en verden med to supermakter som ville ha verdensherredømme, var det nødt til å bli konfrontasjon. Ml-erne forventet en verdenskrig.⁹⁹

I en eventuell verdenskrig ville Norge bli tatt av sovjeterne, og maoistene var sikre på at de ville bli de første ofrene. Som gode kommunister ville de utgjøre den største motstanden mot okkupasjonen; det var de sikre på at sovjetlederne var overbevist om. Dette er et eksempel på den selvtiliten som eksisterte i ml-bevegelsen, noe Rognlien ironiserer over. «Dette AKP, et mikroparti med 3500-5000 medlemmer, studenter, nyproletariserte arbeidere, var sovjeternes verste fiende».

Rognlien skriver at det ikke var før i 1974 at Sovjetunionen ble ansett for å være en ekspanderende supermakt og i 1975 at sosialimperialisme igjen ble ett yndet begrep, men at det ble advart mot «sosialimperialismens krigsframstøt» i partiavisen i 1970. Jeg antar at han mener Klassekampen. Han uttrykker seg litt uklart. Det som er sikkert er at det i Røde Fane i 1970 ble skrevet i klartekst om den sovjetiske sosialimperialismen. I et «forslag til punktprogram for en rød arbeidsfront for aksjonsenhet på grunnplanet.» er Sovjet nevnt i tre av de fire punktene som handler om imperialismen.¹⁰⁰ I punkt 10 står det «...bekjemp USA- og Sovjet-ledernes samarbeid for å undertrykke verdens folk!». I punkt 12 står det «Støtt alle folk som er undertrykt av USA-imperialismen og den sovjetiske sosial-imperialismen!» I punkt 13

---

⁹⁶ Lenin (2006) S. 100

⁹⁷ Rognlien (2005) S. 121

⁹⁸ Rognlien (2005) S.121

⁹⁹ Rognlien (2005) S. 121-123

¹⁰⁰ 1970/02 S. 7-8

står det «Reis en folkeopinion mot USA-imperialismen og den sovjetiske sosial-imperialismens trusler om atomkrig mot folkets Kina!» I det første punktet nevnes ikke imperialisme, men Sovjet beskrives som en internasjonal undertrykker. I de to andre punktene er det klar tale, der den «sovjetiske sosial-imperialismen» nevnes i begge punktene.

Klassekampen gjengir i sitt 5 nummer av 1969 deler av Lin Piaos innlegg på det kinesiske kommunistiske parti sin 9.kongress. Der omtaler han sovjets som «sovjetrevisjonistiske sosialimperialisme».¹⁰¹ Også i Røde Fanes første nummer i 1971 er Sovjet beskrevet som sosial-imperialister. Det er i forbindelse med beskrivelsen av opprørene i Polen i desember 1970 at det var «sosial-imperialismens toppmenn i Kreml» som sendte militære styrker til Polens grenser.¹⁰² Senere i artikkelen blir Sovjet beskrevet som sosial-imperialister i forbindelse med opprøret i Tsjekkoslovakia i 1968.¹⁰³ Sovjet blir beskrevet som sosial-imperialistisk jevnlig fram til 1975 i Røde Fane.¹⁰⁴

Synet på Sovjet som en imperialistisk verdensmakt var klart til stede i ml-ernes verdensbilde også før 1975, selv om det ble intensivert etter 1975.

USA som kapitalismens fremste forsvarer og verdens største militærmakt er mye enklere å forstå ble kategorisert som en av verdens fremste imperialiststater. Det var et av de landene Lenin hentet eksempler fra da han skrev sin teori om imperialisme. Selv 40 – 50 år senere er det lett å se hvordan USA passer inn i Lenins virkelighetsbeskrivelse med stor kapitalkonsentrasjon, den samme borgerlige staten og en svært sterk militærmakt med interesser verden over.

EEC mente ml-erne var kontrollert av USA-imperialismen.¹⁰⁵ Og EEC mente de bestod vest-europeiske monopolkapitalister. EEC var dermed en organisasjon for å undertrykke europeiske arbeidere og for å berike grådige kapitalister.¹⁰⁶ I en artikkel i Klassekampen ble ml-ernes motstand mot medlemskap i EEC sammenliknet med den motstanden væpnede styrker i Vietnam og Laos ga den amerikanske krigsmaskinen.¹⁰⁷ Det var begge eksempler på viktige kamper for å bekjempe USA-imperialismen. Og det finnes mange flere eksempler på hvordan amerikanerne grep inn hvis noe truet deres interesser, og som fungerer som eksempler på hvordan USA-imperialismen ble oppfattet. Eksempler som passer godt inn i de teoretiske beskrivelsene av kommunistisk imperialismeforståelse.

---

¹⁰¹ Klassekampen 1969/05 S. 12

¹⁰² 1971/02 S. 3

¹⁰³ 1971/02 S. 3

¹⁰⁴ Røde Fane 1972/01 S. 62-66; Røde Fane 1973/05 S. 43-46; Røde Fane 1974/03 S. 61

¹⁰⁵ Klassekampen 1971/11 S. 11

¹⁰⁶ Rognlien (2005) S. 69

¹⁰⁷ Klassekampen 1971/11 S. 11

Statsminister Lon Nol kuppet makten i Kambodsja 18. mars 1970. CIAs innblanding er svært usikker, men for ml-erne var det ingen tvil. Det første innlegget i Klassekampen dedikert til Kambodsja var på trykk i 1970. Det er en litt stor notis og hadde tittelen: «CIA-kupp i Kambodsja».¹⁰⁸ Allerede i første setningen konstateres det at «høyreorienterte generaler» med støtte fra CIA har tatt makten i Kambodsja. Dette blir ansett for det største overgrepet så langt fra reaksjonære amerikanere og deres støttespillere. Omtrent umiddelbart skal folket ha brutt ut i store protester der militæret skal ha blitt satt inn for å stoppe protestene. Juntaen, som det nye styret av og til karakteriseres som, skal også ha begått masse mord på den vietnamesiske minoriteten.¹⁰⁹

Chiles demokratisk valgte leder Salvador Allende ble drept i et kupp som sikret Augusto Pinochet makten. I artikkelen «Hvorfor falt Allende» I Røde Fane nr 5 1973 står det at USA var med på å legge grunnen for Allendes fall. Det hevdes at amerikanske kapitalister hadde vært svært skeptiske til han og diskuterte muligheter for å skape et økonomisk kaos som ville skadet Allendes presidentskap. Det hentydes til at det ble gjort utpresningsforsøk. Påstandene er uklare, men det insinueres kraftig mot at amerikanere fra statlig og privat hold var med på å påvirke utfallet i den retningen det endte.¹¹⁰

Vietnamkrigen ble ml-ernes viktigste eksempel på USA-imperialismens herjinger. Dette vil jeg komme grundig inn på senere, men det gir seg selv at den enorme krigsinnsatsen gjorde det lett for ml-erne å kalle det en imperialistisk krig. Et mål om å ta kontroll over landet, kombinert med påstander om en kamp for ressurser bla. i olje i havet utenfor Vietnam, passer den krigen enkelt inn som en kamp om ressurser.¹¹¹

Jeg har til nå skrevet om krig og konflikt og om Maos kritikk av Khrusjtsjovs håp om fredelig sameksistens med USA. Da er det også passende å skrive litt om synet på menneskelig offer her, selv om jeg vil komme nærmere inn på det senere. Mao var svært lite bekymret for menneskelig død og fordervelse og var ikke redd for å snakke om det. Det ble arrangert et toppmøte i Moskva november 1957 med 64 kommunist- og kommunistvennlige partier tilstede. Mao talte til forsamlingen om scenarier for en kommende verdenskrig. Han sa det levde 2,7 milliarder mennesker i verden og oppimot halvparten av verdens befolkning kunne dø i en kommende verdenskrig. Dette bekymret ikke Mao, fordelingen var at når krigen var over, ville imperialismen være borte og verden ville være sosialistisk. Mao var der for å

---

¹⁰⁸ Klassekampen 1970/05 S. 13

¹⁰⁹ Klassekampen 1970/05 S. 13

¹¹⁰ Røde Fane 1973/05 S. 41

¹¹¹ Klassekampen 1971/11 S. 11

fremme seg selv som den fremtidige leder av den kommunistiske verden, men talen ble ikke tatt godt imot av tilhørerne. Krigsønsket og forferdelige forespeilede konsekvensene ble for mye.¹¹²

Denne brutaliteten var ikke helt fremmed for Klassekampens lesere, men den er ikke så bokstavelig beskrevet. Når Mao trekkes frem, er det ofte med spådommer om verdenskrig og oppfordring til forberedelse til krig og kamp. Vi har sett tidligere Maos avvisning av tanken om å få en fredelig overgang til sosialismen. Et eksempel er et felleskommunike fra Kina og Nord-Vietnam som er sitert i Klassekampen i 1971. Der står det at det kinesiske folk er klare for å gjøre «...alle nødvendige **atgjerd**, ikke vike tilbake for selv de største nasjonale ofre...», om amerikanerne skulle utvide krigshandlingene.¹¹³

2.6. Oppsummering

Jeg har i dette kapittelet forsøkt å gi en god forklaring på hvordan den kommunistiske tradisjonen har definert definerte imperialismen. Denne forståelsen skal vi se var helt avgjørende for det verdensbilde maoistene hadde og dermed hvordan de tolket utviklingen i Kambodsja. Karl Marx la grunnlaget med sin forklaring på hva som var drivkreftene i samfunnet. Borgerskapet med sin kapital tok kontrollen over samfunnet. Handelen mellom land gjorde landene avhengig av hverandre. Dette førte til undertrykking.

Lenin var den som var viktigst for utviklingen av imperialismeforståelsen i den kommunistiske tradisjonen. Gjennom opphopningen av kapital tok eierne kontroll over samfunnet. Samfunnet ble utviklet for å øke produktiviteten og arbeiderne måtte finne seg i å jobbe for disse uten kapitalistene uten noe reelt valg. Handelen var nasjonal og internasjonal og antall store eiere i et marked var så få at de sammen kunne samarbeide for å få den prisen de ville. På denne måten kunne de kontrollere hele land gjennom produksjon, utvikling av infrastruktur til sin fordel og kontroll på verdens ressurser. Krig kunne brukes for å få kontroll over ressursen og landområder, som er en mer tradisjonell måte å definere imperialisme. Men det var ikke nødvendig, fordi et stor utenlandsk selskaps kontroll over landets arbeidskraft og et spesifikt marked var nok til å kalle det imperialisme.

Lenin, Stalin og Mao delte alle opp verden i tre deler. Jeg skal nå forsøke å oppsummere de tre samlet, særlig fordi Mao sin tredeling ble utviklet etter perioden jeg tar for

---

¹¹² Chang & Halliday (2005) S. 454-455

¹¹³ Klassekampen 1971/05 Bakside «Seier i Laos»

meg var over. Lenin og Mao sin ligner mest på hverandre mens Stalin sin, laget under andre verdenskrig, handlet mest om hvem som kjempet mot hverandre i den andre verdenskrig. Det man kan si i helhet er at verden deles opp mellom undertrykkerne på den ene siden og de undertrykte og de som kjemper mot undertrykkelse på den andre. Den tredje gruppen ligger litt på siden av denne kampen som preger verden.

Andre halvdel av dette kapitlet bruker jeg på å skrive om hvordan denne imperialismeforståelsen ble brukt på å tolke verdensbilde etter andre verdenskrig.

Etter Stalins død skjedde det en kontrarevolusjon i Sovjet ifølge maoismen. Stalin ble kritisert etter hans død og dette førte til at Mao benyttet muligheten til erklære Sovjet for revisjonistisk. Det var dog mer enn en grunn til det, men i denne rettlinjede forklaringen av verden var det kun at sovjet ikke lenger der kommunistisk som gjorde at Kina brøt alt samarbeid med Sovjet. Sovjet fortsatte for øvrig å kalle seg kommunistisk. Sovjet ble sett på som en imperialistisk makt med kapitalister som satt å styrte selv som de kalte seg. De var nå en av maktene som kjempet om å kontrollere verdens ressurser og stater. USA på sin side med sine enorme kapital og militære ressurser var ansett som den største imperialisten.

Vietnamkrigen var et eksempel på hvordan amerikanerne kjempet for verdens ressurser. De avsatte statsledere om de måtte, som Allende i Chile eller Sihanouk i Kambodsja. I dette verdensbildet var USA og Sovjet de fremste motstanderne, men det var også samarbeidspartnere, som ml-erne fra tid til annen kunne avdekke. Kampen mot EEC var et av ml-bevegelsens viktigste kamper på 1970-tallet. For dem var det en imperialistisk kamp. EEC mente de var kontrollert av USA og vesteuropeiske kapitalister som var ute etter å kontrollere og undertrykker europeiske arbeidere.

Slik var den verdenen som krigen i Kambodsja utspant seg i. USA og Sovjet var i et forhold blandet av motstand og samarbeid i kampen for verdens ressurser. Samtidig er Kina verdens fremste anti-imperialist som kjemper mot undertrykkingen av fattige anti-imperialistiske land.

Kapittel 3: Fiende blir alliert; Tiden fram til midten av 1970

3.1 Innledning

Forrige kapittel handlet om ideologien som styrte verdensbildet til ml-erne. Nå skal vi se hvordan denne ideologien preget verdenssynet til ml-erne med Kambodsja som eksempel. I dette første kapitlet som retter seg mer direkte mot hendelsene i Kambodsja skal det handle om det som skjedde fram til og med Lon Nol kuppet makten i 1970. Det var i denne perioden at engasjementet for Vietnamkrigen førte til et begynnende engasjement for situasjonen i Kambodsja for ml-erne. Deler av Vietnamkrigen ble ført på kambodsjansk jord. Bombingen av Kambodsja varte i hele 8 år, fra 1965 til 1973. Ethvert eksempel på amerikansk innblanding og militæraggresjon ble brukt som bevis på USA imperialistiske ambisjoner, i hele verden generelt og i indo-Kina spesielt. Vi skal se i dette og de neste kapitlene at ml-erne hadde valgt side lenge før Røde Khmer fikk makten og fikk vist sitt sanne ansikt.

I dette kapitlet sammenliknes det historikere har skrevet som hva som hendte i Kambodsja i den gjeldende perioden med det som AKP(m-l)s offisielle utgivelser kommuniserte til sine lesere. Vi skal se i dette kapitlet hvordan Prins Sihanouk går fra å kjempe mot kommunistiske opprørere i sitt eget land til å slå seg sammen med de samme opprørerne etter at han ble avsatt som statsoverhode i 1970. Her ble det blant annet et lite forklaringsproblem da det måtte forklares hvorfor prinsen ikke var så farlig å samarbeide med, selv om ikke var kommunist selv.

Det er innholdet i Klassekampen som er den viktigste kilden til innholdet i dette kapitlet. Det var først og fremst her ml-erne skrev den versjonen av hendelsene som man ville verden skulle tro på. Kapitlet har en kronologisk progresjon. Jeg begynner med det første innholdet i Klassekampen. Så går jeg over til å fortelle om situasjonen i Kambodsja før kuppet i 1970. Her er fremtidig allierte fiender og er derfor et viktig bakteppe for å vurdere hvordan samarbeidet mellom de tidligere motstanderne i det som skulle bli frigjøringsbevegelsen i Kambodsja. Etter kuppet går jeg gjennom kuppet og tiden rett etter der den nye alliansen i Kambodsja blir satt sammen. Til slutt vil jeg forsøke å oppsummere kapitlet.

3.2 Den begynnende interessen

1969 var Klassekampen og ml-bevegelsens første år. Kambodsja var ikke ennå et hett tema i den nystartede bevegelsens medier. Det var et bredt fokus på alle bevegelser som gjorde opprør mot det bestående og kjempet mot amerikansk og sovjetisk aggresjon og påvirkning. Den jevnlige spalten 'Verden i opprør' var med i den første utgaven av Klassekampen. Der ble streiker, opprør og konflikter fra rundt om i verden rapportert.¹¹⁴

Den innledende oppmerksomheten som blir gitt Kambodsja er i forbindelse med Vietnamkrigen. Kambodsja nevnes i den første utgaven av Klassekampen. Det er i en artikkel om fredsforhandlinger mellom USA og det nord-vietnamesiske FNL. I forbindelse med fredsforhandlingene var det stans i bombingene av Nord-Vietnam. I artikkelen, fra februar 1969, ble det hevdet at USA hadde benyttet mulighet til å intensivere bombingene av Kambodsja og Laos. Den offisielle bombingene av Kambodsja startet med Operasjon Menu 18. Mars 1969. Før det var det forholdsvis beskjedne mengder, muligens med en liten økning i januar 1970. De første ekstremt store lastene med bomber ble først sluppet i medio april 1970. Operasjon Menu ble offisielt avsluttet i slutten av mai. Men bombingene av Kambodsja fortsatte helt til kongressen satte en stopper for den i 15. august 1973.¹¹⁵

Bill Clinton frigjorde Pentagons offisielle statistikk over mengden bomber som var sluppet over Kambodsja høsten 2000. Inntil da hadde man trodd at bombingene av Kambodsja startet med Operasjon Menu. Tallene viste at bombingene hadde startet allerede i 4 oktober 1965. USA hadde bombet Kambodsja i all hemmelighet i tre og et halvt år!¹¹⁶ Totalt ble det sluppet 2 756 941 tonn bomber over Kambodsja alene i løpet av disse årene. Det er mer bomber enn de allierte styrkene slapp under hele andre verdenskrig, med litt over 2 millioner tonn.¹¹⁷

Effekten av dette mener Owen og Kiernan var avgjørende for Røde Khmers suksess. De skriver at den omfattende bombingene forvandlet dem fra å være en marginal opprørsgruppe på under 5000 mann til en styrke på mer enn 200 000 i 1973. Lidelsene og frykten bombene skapte var det beste som kunne skjedd for rekrutteringen til ?. Mange viste da hva de ville engasjere seg mot, nemlig angriperen, de var ikke nødvendigvis for det Røde Khmer stod for.¹¹⁸

---

¹¹⁴ Klassekampen 1969/01 side 8

¹¹⁵ Owen, Taylor & Ben Kiernan (2006) «Bombs Over Cambodia» The Walrus, oktober 2006 S. 66-67

¹¹⁶ Owen & Kiernan (2006) S. 62-63

¹¹⁷ Owen & Kiernan (2006) S. 67

¹¹⁸ Owen & Kiernan (2006) S. 67-69

Denne typen enorme lidelser var det som engasjerte så sterkt mot Vietnamkrigen verden over og som engasjerte ml-bevegelsen så sterkt.

3.3 Prins Sihanouk og hans styre fram til kuppet i 1970

Kong Sihanouk av Kambodsja var svært misfornøyd med den politiske utviklingen i landet etter at Kambodsja hadde blitt selvstendig fra Frankrike. I fredsavtalen fra Genève ble det stadfestet at det skulle holdes valg innen 1955 var omme. Det demokratiske partiet var forventet å vinne det kommende valget. Kongen ville stille til valg, men var forhindret av konstitusjonen. Konger kunne ikke stille til valg.¹¹⁹

5. mars 1955 abdiserte den sittende kongen Norodom Sihanouk og hans far Surmarit etterfulgte han som konge av Kambodsja. Kong Sihanouk fikk nå tittelen som prins og var i prinsippet likestilt i det politiske systemet. Det planlagte valget skulle skje i april, men ble nå flyttet til høsten slik at Prins Sihanouk kunne starte og etablere sitt politiske parti.¹²⁰

Navnet på det nystartede partiet var ``Folkets Samfunn``. Navnet hadde en bevisst sosialistiske undertone, i håp om å stjele velgere fra venstresiden. Partiet ble den samlende kraften på den konservative side. Prins Sihanouk hadde en gudommelig aura i kraft av å være kongelig. Flere konservative politikere la ned sine egne partier og sluttet seg til Prinsen. Deriblant Lon Nol som senere skulle bli sentral i prins Sihanouks regjeringer og også være hovedpersonen i kuppet mot prinsen i 1970. Enkelte fra det Demokratiske partiet sluttet seg til det nye partiet. Dog hadde ikke partiet de lysest fra starten. Det demokratiske partiet stod fortsatt sterkt innad og hadde en lojal velgermasse bak seg. Prinsen forstod og forsøkte å få i stand en koalisjon med demokratene som kunne danne en regjering etter valget. Forslaget ble blankt avvist.¹²¹

Politiet begynte i juni med press og trakassering av motstanderne til prinsens parti. Fem uker før valget begynte en ren forfølgelse, både fra politi og partiet til prinsen. Da valgresultatet var klart hadde prinsen vunnet alle i nasjonalforsamlingen. De fleste som ville stemt på venstresiden holdt seg hjemme. I tillegg var det utbredt valgfusk, der stemmene til andre enn Sihanouk ikke ble telt med i det offisielle resultatet.¹²²

---

¹¹⁹ Short, Philip (2007) *Pol Pot – Historien om et mareritt* Oslo: Cappelen S. 122-126

¹²⁰ Short (2007) S. 126

¹²¹ Short (2007) S. 126-127

¹²² Short (2007) S. 127-129

Prins Sihanouk undertrykte politiske motstandere med en gang han entret den politiske scenen. Det skulle på ingen måte slutte da han kom til makten, noe som ble særlig merkbart for landets venstreside. Fra 1962 ble forfølgelsen av kommunister gradvis sterkere.¹²³ I 1964 begynte en offensiv mot revolusjonære, ledet av Lon Nol. Både tidligere og nåværende kommunister ble jaktet på av politiet. Mange mistenkte ble enten overvåket eller arrestert. Men prinsen hadde også problemer med bøndene. I Nord-Øst var misnøyen stor. Opprørene ble et så stort problem at han selv måtte reise til problemområdene for å finne en løsning. Opprøret hadde utgangspunkt i at myndigheten tok kontroll over landeiendommene deres og bosystemet. Prins Sihanouk tok en paternalistisk vinkling som ikke ble godt mottatt. Endringene, ble ifølge prinsen, gjort for å lede bøndene til bedre avlinger og for å kunne gi dem bedre beskyttelse. Jordproblemene var et konstant problem helt fram til kuppet i 1970.¹²⁴

I april 1967 brøt det ut borgerkrig i Kambodsja. Opprøret hadde en nasjonal koordinering. Tidligere på året hadde Lon Nol ledet nok en kampanje for å knekke kommunistisk motstand. Noe som bidro til at opprøret kom i stand. Opprøret var nasjonalt og godt planlagt.¹²⁵ Harde kamper ble kjempet, med Tet offensiven i 1968 som høydepunkt.¹²⁶ Prinsens hærfører Lon Nol fikk økende tillitt i løpet av borgerkrigen. I juli 1968 ble han utnevnt til statsminister. Kampene hadde begynt å gå myndighetenes vei, mye takket være Kina som bidro til med militært utstyr.¹²⁷ Etter nesten to års kamper hadde prinsen fortsatt stor legitimitet som landets leder.¹²⁸ Da året 1969 var kommet hadde lykken virkelig snudd for kommunistene og det led store tap i første halvdel av året.¹²⁹

Kampene varte i nesten to år da kommunistene i 1969 forsøkte å finne en løsning med prinsen. Det kommunistiske partiet bestemte seg for at de ikke lenger trodde prinsen var en amerikansk lakei og de så nå for seg å samarbeide med han.¹³⁰ Dette var et klart vendepunkt som la grunnen for det som skulle skje i 1970.

---

¹²³ Kiernan, Ben (1985) *How Pol Pot Came To Power* London: Verso S. 198

¹²⁴ Kiernan (1985) S. 212-216

¹²⁵ Kiernan (1985) S. 249-251

¹²⁶ Kiernan (1985) S. 268-270

¹²⁷ Kiernan (1985) S. 279-281

¹²⁸ Kiernan (1985) S. 282

¹²⁹ Kiernan (1985) S. 283

¹³⁰ Kiernan (1985) S. 286-287

3.4 Pol Pot og Røde Khmer fram til kuppet i 1970

Solath Sar, bedre kjent som Pol Pot, returnerte til Kambodsja, etter ett studieopphold i Frankrike, januar 1953.¹³¹ Sar hadde oppdaget kommunismen i Europa og meldte seg etter hvert inn i kommunistpartiet i Kambodsja.¹³² Våren 1960 fikk dette kommunistpartiet, Folkets revolusjonære parti, nye retningslinjer og ble omdøpt til Det kampucheanske arbeiderparti.¹³³ Partiet ble stadig utsatt for undertrykkelse fra myndighetene. Kommunistene ble forfulgt og drept. I juli 1962 ble lederen for partiet, Tau Samouth drept og etter mye om og men ble det Solath Sar som tok over ledelsen av partiet. Drapet førte også til at det ble vurdert om partiet skulle flykte fra byene, noe som Sar ville vente med, trolig for å bli valgt til partiets leder på neste kongress.¹³⁴ I februar 1963 ble kongressen avholdt og Sar ble bekreftet som leder. Partinavnet ble også endret. Nå skulle det hete Kampuchearbeiderpartiet.¹³⁵

Dette skjedde samtidig som myndighetene trappet opp forfølgelsen av kommunister og andre politiske motstandere. Den 4. mars offentliggjorde myndighetene en liste med 34 kommunister. Konsekvensen var at partiets ledelse måtte rømme Phnom Penh.¹³⁶ Ferden gikk til den vietnamesiske jungelen der de satte leir i nærheten av der FNL hadde sitt hovedkvarter og landsbyen Ta Not.¹³⁷ Isolert i jungelen utviklet Sar sitt syn på kommunismen seg. Det var her han utviklet sin oppfatning av hvordan han skulle skape revolusjon i Kambodsja og hvordan Kambodsja skulle organiseres etter at han var kommet til makten. I 1965 besluttet sentralkomiteen å erklære Khrustsjov for revisjonist, han var ikke lenger en ekte kommunist i khmerernes øyne. Samtidig stadfestet de betydningen og nødvendigheten av revolusjonær vold for å nå sine mål.¹³⁸

I september og oktober 1966 ble det holdt et møte der tre avgjørende beslutninger ble tatt. Partiet skulle forberede seg til væpnet kamp på landsbygda, partiets hovedkvarter skulle flyttes fra Vietnam til Kambodsja og partiet fikk nok ett nytt navn. Nå skulle det hete Kampuchearbeiderpartiet (CPK).¹³⁹

---

¹³¹ Short (2007) S. 100

¹³² Short (2007) Se kap 4

¹³³ Short (2007) S. 153

¹³⁴ Short (2007) S. 158-159

¹³⁵ Short (2007) S. 159-160

¹³⁶ Short (2007) S. 159-161

¹³⁷ Den sørvietnamesiske nasjonale frigjøringsfronten

¹³⁸ Short (2007) S. 165

¹³⁹ Short (2007) S. 181

Våren 1967 ble beslutningen om å skape et nasjonalt opprør tatt, og basen i Vietnam ble endelig oppløst. Opprøret var ferdig planlagt i desember 1967. 18. januar 1968 gikk CPK inn i borgerkrigen.¹⁴⁰ Opprøret gikk som nevnt ikke veien og CPK søkte et samarbeid med prinsen. Han var ikke ansett for å være partiets hovedfiende. Håpet om samarbeid skulle komme på annen måte enn forutsett.

Det opprøret som Sihanouk sluttet seg til etter kuppet i 1970, begynte altså som et opprør mot Sihanouk selv.

3.5 Kuppet og den nye alliansen

18. mars 1970, ble Prins Sihanouk avsatt. Lon Nol og Sirik Matak hadde lenge vurdert muligheter for å begrense Sihanouk sin makt til fordel for dem selv. Nol var prinsens statsminister og mangeårige betrodde. Matak var av kongelig slekt og arbeidet tett med Nol. Starten av året var preget av uroligheter i landet.¹⁴¹ Sihanouk reise til Grass for rekreasjon og legebesøk 6 januar 1970, på tross av urolighetene. Short skriver at da han likevel valgte å reise var det fordi han etter så lang tid ved makten, trodde han befolkningen så han at var uløselig knyttet til Kambodsjas framgang. Og han trodde det selv.¹⁴² Fra Paris skulle Sihanouk videre til Moskva og Beijing.

Morgenen den 18. mars hadde Matak bestemt seg for handle. Han konfronterte Nol sammen med to offiserer fra hæren. Nol var usikker, men Matak fikk det som han ville. Klokken 9 møtte de to kamrene i parlamentet med militæret stående utenfor med tanks. Prinsen ble enstemmig avsatt.¹⁴³

Prinsen oppholdt seg i Moskva og var på vei til å sette seg på flyet til Beijing da han fikk beskjed om hva som hadde hendt. Han gjennomførte den planlagte reisen og ble møtt på flyplassen av en av Maos nærmeste, Zhou Enlai.¹⁴⁴

Folkerepublikken Kina og prinsen hadde en historie preget av vennskap. Sihanouk hadde vært på besøk i Beijing tidligere og sentrale ledere fra Kina hadde vært på besøk i Kambodsjas.¹⁴⁵ Som vi har sett var Sihanouks forhold til USA dårlig. Kineserne like ikke utviklingen i Kambodsjas. De regnet med at Lon Nol en dag ville falle, og det mente de ville

---

¹⁴⁰ Short (2007) S. 189, 193-194

¹⁴¹ Short (2007) S. 215, 217

¹⁴² Short (2007) S. 209, 218

¹⁴³ Short (2007) S. 216-217

¹⁴⁴ Short (2007) S. 217-218

¹⁴⁵ Short (2007) S. 144, 160, 169

føre til at enten Sovjet eller USA ville få kontrollen over landet. Kina var innstilt på å hjelpe prinsen og var nysgjerrig på hva han ville gjøre. Dagen etter at han ankom Beijing, erklærte han i Radio Beijing at han ville kjempe, men det var ikke på dette tidspunktet avgjort hvordan det ville gå til.¹⁴⁶

Nord-Vietnams statsminister, Pham Van Dong, fant fort veien til Beijing med et forslag som skulle bli løsningen for Sihanouk. Han foreslo en allianse med CPK, kommunistene han hadde kjempet og agitert mot i årevis. Utrolig nok svarte han ja med en gang. Saloth Sar oppholdt seg i Kina da kuppet fant sted og han hadde ikke reist noe sted da Sihanouk satt i Beijing og forsøkte å finne ut av hvordan han skulle gjøre motstand. Pham Van Dong ble den som formidlet mellom de vordende alliansepartene uten at de fortalte Sihanouk om Sars tilstedeværelse i byen.¹⁴⁷

Fem dager etter kuppet, den 23. mars, var motstandsbevegelsen dannet. Den bestod av to organisasjoner. Den første var FUNK, en fransk forkortelse for «Kambodsjas nasjonale forente front». Det ville bli geriljaen som skulle gå betegnes som en «Nasjonal frigjøringshær» som da skulle var mennene i frontlinjen for «Den kongelige, kambodsjanske nasjonale gjenforeningsunion» som var den andre delen av alliansen. Forkortelsen var GRUNK, og dette var motstandsbevegelsens ledelse som skulle være stasjonert i Beijing.¹⁴⁸ Mange navn med fine ord. Bevegelsen hadde ingen offisiell ideologi. Det skulle være en bred allianse mellom alle samfunnsgrupper.

I den utgaven av Klassekampen som kom etter den som erklærte at kuppet hadde skjedd, ble det fortalt at folket hadde tatt opp kampen mot det nye regimet. Prins Sihanouk, som har blitt fratatt makten, blir framstilt som folkets leder. I artikkelen ble det gjort en interessant rettferdiggjøring av et styre den ukjente forfatteren vedgår har vært føydalt og kapitalistisk. Likevel blir det påstått at prins Sihanouks styre ikke har vært så forferdelig likevel. Det kommer ikke frem i artikkelen nødvendigheten av å fortelle hvorfor denne kapitalisten ikke er så farlig.¹⁴⁹ Det er ikke før neste måneds utgave at en mulig årsak åpner seg. Her blir en erklæring fra formann Mao gjengitt. Det er en erklæring om USA-imperialismens daværende tilstand. I den gir formann Mao sin fulle støtte til Prins Sihanouks nyopprettede motstandsbevegelse. Artikkelen kommer med et bilde av Mao og Sihanouk sammen. Her anerkjenner Mao Prins Sihanouk som Kambodsjas rettmessige statsoverhode og

---

¹⁴⁶ Short (2007) S. 218-219

¹⁴⁷ Short (2007) S. 217, 219-220

¹⁴⁸ Short (2007) S. 219-220

¹⁴⁹ Klassekampen 1970/05 side 13

hans motstandsbevegelse, Kampucheas Nasjonale Enhetsfront. Dette er den første av mange bortforklaringer som ble nødvendig for å forsvare Mao og utviklingen i Kambodsja.¹⁵⁰

En annen viktig nyhet i juli-utgaven var at det har blitt opprettet en indo-kinesisk frigjøringsfront der Kambodsjas statssjef i eksil Prins Sihanouk har tatt ledelsen i dette forbundet sammen med DRV og FNL, ledere av motstanden i Vietnam, og opprørslederne i Laos. Konferansen endte med en felles erklæring om situasjonen i Kambodsja. Dette felleskapet av folk som kjemper mot USA-imperialismen, hadde et felles håp om et 'uavhengig, fredelig og nøytralt Kambodsja' og var sikre på seier. Kinas mangeårige statsminister Zhou Enlai, var til stedet på konferansen for å forsikre deltagerne at Kinas folk støttet indo-kinas kamp mot USA-imperialismen.¹⁵¹

Klassekampen kunne også melde om en nærmest unntakstilstand i USA etter invasjonen av Kambodsja. Overskriften var: Revolusjonære masseaksjoner fra det amerikanske folket. Angrepene på Kambodsja førte til opprør mot de amerikanske herskernes imperialisme og fascisme. Det amerikanske folket hadde en enorm revolusjonær kraft som i fremtiden ville styrte den styrende klassen, ifølge Klassekampen.¹⁵²

I den fjerde utgaven av Røde Fane i 1970 kunne ml-erne bringe Maos offisielle erklæring angående situasjonen i Kambodsja. Det begynner med et standard angrep på den amerikanske imperialismen. USA er den aggressive part som helt siden andre verdenskrigs slutt har ført angrepskriger mot andre land. Folkene i disse landene har alltid gått til revolusjonær krig mot angriperne. En verdenskrig er mulig. Revolusjon er hovedtendensen i verden. Ufreden råder. Verdens kapitalister kjemper mot det store flertallet av vanlige mennesker. Samfunnsomveltningene står for tur, utløst av krigens aggressive part. Vi har sett tidligere at Mao mente vold og krig var nødvendig for å nå det kommunistiske samfunnet.

Mao fortsetter med å beskyldte USA for å ha stått bak kuppet i Kambodsja og samtidig gjenopptatt bombingene av Nord-Vietnam. I følge Philip Short var det gjort flere forsøk på å kuppe makten og ta prinsens liv. I 1959 avdekket fransk og kinesisk etterretning et potensielt kuppforsøk mot Sihanouk, som for ettertiden ble kalt «Bangkok-komplottet».¹⁵³ Først ble det avdekket ett opprørsforsøk fra Siem Reap, finansiert fra Sør-Vietnam. Dette ble raskt slått ned uten at historien ender der. I august samme året mottok Sihanouk to esker med gaver. Den ene esken var pakket med eksplosiver. Bare tilfeldigheter gjorde at Sihanouk var i naborommet da

---

¹⁵⁰ Klassekampen 1970/06 side 9

¹⁵¹ Klassekampen 1970/06 side 9

¹⁵² Klassekampen 1970/06 side 9

¹⁵³ Short (2007) S. 142

pakken eksploderte.¹⁵⁴ Kambodsjas forhold til USA ble varig skadelidende etter dette. Sihanouk hadde en sterk følelse av at USA stod bak kupplanene på et eller annet vis. I ettertid kan det vise seg å stemme. Short skriver at fra midten av 1950-tallet var amerikanerne involvert i store deler av det som skjedde i Kambodsja, forankret helt opp til presidenten. Sihanouk hadde søkt nærmere kontakt med Kina. I 1956 hadde Kambodsja blitt det første ikke-kommunistiske landet til å motta bistand fra Kina. I 1958 var Kambodsja i grensekonflikter med både Thailand og Sør-Vietnam. Da Sihanouk truet Sør-Vietnam med makt truet USA også med makt om Kambodsja skulle foreta seg noe. Etter dette skal USA aktivt sett etter muligheter for fjerne Sihanouk fra makten.¹⁵⁵ Amerikanerne ble beskyldt for å stå bak kuppforsøket, men det ikke noe som tyder på at CIA var direkte involvert.¹⁵⁶ Likevel, tidligere hendelser gjorde det til en ikke helt virkelighetsfjern antakelse.

Videre går Mao over til å erklære sin støtte til prins Sihanouk i sin kamp mot den amerikanske imperialismen dens lakeier Han støtter opprettelsen av FUNK og GRUNC og han støtter samholdet mellom de tre indo-kinesiske landene Laos, Nord-Vietnam og Kambodsja. Sammen, sier han, vil de støtte hverandre og føre en langvarig folkekrig de helt sikkert kommer til å vinne til slutt. For Mao så lyst på fremtiden. Den amerikanske imperialismen kunne fremstå som et uslåelig uhyre, men i virkeligheten er USA-imperialismen en papirtiger. Det eneste som skal til for å beseire amerikanerne er at verdens folk griper til våpnene og nedkjemper aggressorene!

«Alle reaksjonære er papirtigere» er et ordspråk som man finner ofte igjen i ml-utgivelser. Man finner setningen i tittelhodet i til Klassekampen fra avisens begynnelse. I 1969 var det en artikkel på trykk i Klassekampen, som forklarte ordspråket. Det var en omformulering av Lenins påstand om at imperialismen var en «koloss på leirfötter». En mektig fiende på et ustødig fundament.

Enhver styrende klasse hadde blitt fratatt maken tidligere i historien. Det er Maos første premiss. Uansett om det var snakk om slave-eierklassen, føydal-klassen eller borgerskapet. Disse klassene hadde styrt på en brutal og undertrykkende måte som det på et tidspunkt hadde sett umulig ut å gjøre noe med. Men med en langvarig kamp har det vist seg at selv den sterkeste kan beseires. Derfor er der papirtigere og ikke bare jerntigere som biter. De er ikke uslåelige! For at det skulle være mulig å ytre den nødvendige motstanden var

---

¹⁵⁴ Short (2007) S. 142-144

¹⁵⁵ Short (2007) S. 144-145

¹⁵⁶ Short (2007) S. 216

studier av motstanderen nødvendig for ta i bruk de rette kampformene til rett tid. Man måtte «forakte fienden» og våge å kjempe.¹⁵⁷

«Folket» i forskjellige bøyninger er ord som går igjen ofte i ml-språket. Det viser til en enhet uten indre splittelser og meningsforskjeller. En forlengelse av dette blir snakket om folkekrigen. Mao nevner dette i erklæringen. Volden er nødvendig. En ny verdenskrig er mulig.

Det skrives svært lite om hva en folkekrig er. Det forutsettes at man kjenner begrepet på forhånd. Den første delvise forklaringen får vi i Klassekampen våren 1975. Her publiseres noen utdrag fra Thruong Chinh's bok «Folkekrigens vei. Vietnam vil vinne» Han er et sentralt medlem av Nord-Vietnams kommunistparti. Her får vi en forklaring på hva som ligger i begrepet «folket». I en folkekrig er består hæren av soldater fra folket. Det er derfra soldatene rekrutteres. Folket er i første rekke arbeidere og bønder ledet av arbeiderklassen. Offiserene har i hovedsak bakgrunn fra arbeiderklassen. Hæren består i hovedsak av mennesker fra disse klassene i tillegg til revolusjonære intellektuelle. En slik hær kjemper for folket og dets revolusjonære mål. Det er i første omgang nasjonal uavhengighet og nydemokrati.¹⁵⁸ Det kommer vi nærmere innpå senere i oppgaven. Her er det også forutsatt at folket er en enhetlig masse uten noe meningsforskjeller eller interesseforskjeller.

Litt senere på året står det en mer oppklarende artikkel på trykk i *Hva må gjøres*, avisa til Norges kommunistiske studentforbund (NKS). AKP(m-l)s studentorganisasjon. Her forklares hva en folkekrig er i generelle termer, i artikkelen «Eneste vei til frigjøring – Folkekrig». I første setning står det:

«Folkekrigen er en fase i kampen for sosialismen, en krig mot en ytre fiende og egne forrædere der hele folket er mobilisert til væpnet og politisk kamp og til uegennyttig innsats i produksjonen.»¹⁵⁹

Enheten i folket stadfestes. Folket er samlet i et mål. Resten blir definert som forrædere. De som går mot går jo mot er ikke en del av folket der det ikke eksisterer motsetninger, de er kapitalister eller liknende. Folkekrigen er en politisk kamp for sosialismen. Underforstått at ett samlet folk vil ha sosialisme i kamp mot motstanderen som er kapitalismen.

For motstanderen er kapitalismen. Videre i artikkelen står det at imperialistene er nettopp de som kjempes mot. Det er de som invaderer fremmede land og folkene i disse landene som yter motstand. Under en folkekrig er det militære kamper, men folkets store

---

¹⁵⁷ Klassekampen 1969/04 S. 13 «Mao Tse-tung: Alle reaksjonære er papirtigre»

¹⁵⁸ Klassekampen 1975/03 S. 8 «Hva må gjøres?»

¹⁵⁹ Hva må gjøres 1975/05 S. 40 «Eneste vei til frigjøring – Folkekrig»

innsats for å holde produksjonen oppe slik at matforsyninger og våpenleveranser ikke stopper opp, er også avgjørende. Det er her folkekrigen skiller seg fra en vanlig militær kamp i kombinasjon med politisk kamp. For det i disse delene av folkekrigen som samler hele folket i kampen. Det er derfor folkekrigen vil lykkes, ifølge forfatteren. Folkekrigens militære oppbygning består av både vanlig militære soldater og geriljasoldater. I artikkelen defineres det som soldater som på heltid og deltid. Geriljasoldatene opererer på deltid fra sine egne hjem i landsbyer. De har sitt daglige virke, ofte som bønder. Tiden de har til overs brukes på sabotasjehandlinger. De regulære troppene har som oppgave å stå for de store kampene mot imperialisten og må kunne flyttes over store landområder. Soldatene skal også være de som organiserer hele folkets innsats.¹⁶⁰

I erklæringen benytter Mao også muligheten til å kommentere den revolusjonære situasjonen i USA. Han karakteriserer Nixon som fascist og registrer at den amerikanske regjeringen er ansvarlig for blodbad på sin egen hvite og svarte befolkningen. Han trekker ikke fram noe konkret eksempel, men støtter det amerikanske folkets revolusjonære kamp. Mao er sikker på at det fascistiske regimet i USA engang vil falle.¹⁶¹ Her kommer troen på at et demokrati i et kapitalistisk samfunn ikke er ett virkelig demokrati, slik Lenin skrev.

En kan diskutere om Mao treffer godt i sin beskrivelse av folket i Kambodsjas motstandsvilje. Vi så tidligere at motstandsstyrken i 1973 bestod av rundt 200 000 mann. Det er godt mulig Mao forskutterer litt i 1970, men det ble en stor motstandsbevegelse som til slutt seiret med fatale konsekvenser. Når han forsøker å bruke de samme dogmatiske frasene om tilstanden i USA faller det litt gjennom. Ingen tvil om at Vietnamkrigen skapte stor misnøye og motstand, men vi kan vel trygt si at de fleste demonstrantene var ikke ute etter en total samfunnsomveltning, slik Mao ser for seg. Det det viser er at dogmatiske påstander og profetier kan treffe tålelig bra av og til, men hvis den samme forklaringen brukes på alle situasjoner som kan ligne på hverandre, faller det gjennom. Da er det ikke en forklaring etter å analysert hvert enkelt tilfelle. Da er det en frase. At den samme forklaringen forventes å passe på alle opprør og protester kan sees i sammenheng med den marxistiske måten å se samfunnsutviklingen som deterministisk. Som nevnt tidligere mente Marx at samfunnet utviklet seg etter noe historiske lover der det tilslutt, når kapitalistene hadde utnyttet verden for lenge, ville ende med revolusjon og det kommunistiske samfunn. Nå vet vi jo at profetiene ikke stemte, hvert fall ikke hittil.

---

¹⁶⁰ Hva må gjøres 1975/05 S. 40-41 «Eneste vei til frigjøring – Folkekrig»

¹⁶¹ Røde Fane 1970/04 S. 24 «Maos erlæring»

I erklæringen til uttrykker Mao sin støtte til det økte samarbeidet som mellom de indokinesiske landene som hadde kommet i stand på en nylig avhold konferanse. Han er sikker på at det sørge for en seier i folkekrigen mot imperialismen.¹⁶² På samme side i Klassekampen er det en liten sak som forklarer litt nærmere hva dette innebar. Det var ledere for FNL i Sør-Vietnam, Nord-Vietnam, Laos patriotiske front og Sihanouk som møtte på konferansen. Det endte i et felleskommunike uten store overraskelser. De ser med stor optimisme på framtiden og mener det ser lysere ut på lenge. Imperialistene har aldri møtt så mye motstand som de gjør nå. Aldri har de hatt det vanskeligere, ifølge kommunikeet. De er sammen om en «ubrytelig solidaritet» og verdens støtte.¹⁶³ Det karakteriseres altså ikke som en allianse selv om det unektelig kan høres sånn ut. Senere skal vi se at alliansefrihet var sett på som ett gode. De føler altså verdens støtte. Mye av protestene på mot Vietnamkrigen kan likevel ikke tas som støtte til deres sak.

3.6 Oppsummering

Den innledende interessen for Kambodsja kom ut av et generelt fokus på alle land og bevegelser som ml-erne så som opprørere mot kapitalismen og imperialismen. Vietnamkrigen var det som opptok ml-bevegelsen mest. Kambodsja ble dratt inn i Vietnamkrigen fordi deler av kampene var på kambodsjansk jord og fordi det ble gjennomført omfattende bombetokter over Kambodsja. Bombingene av Kambodsja ble nok et aktuelt eksempel på USA overgrep i verden.

Prins Sihanouk var motstandsbevegelsens fremste offisielle leder. Den han var før kuppet var en kroneksempel på en undertrykker som ml-erne elsket å hate. Han forfulgte og drepte kommunister. Han var kongelig og var dermed født inn i makt og rikdom. Da han abdiserte og gikk inn politikken drev han med omfattende forfølgelse av sine motstandere og valgfusk. Dette var faktum som ml-erne måtte forklare vekk da han var den offisielle lederen av en motstandsbevegelse som var støttet av Maos Kina.

Kommunistene i Kambodsja som nå skulle samarbeide med Sihanouk hadde fått kjenne hans forfølgelse på kroppen de siste årene. Mange av deres kamerater var drept. Mange var tvunget ut i dekning i jungelen. I 1967 hadde de gått til borgerkrig mot prinsen og 1969 hadde de forsøkt å finne en forhandlingsløsning uten at det ble noe av.

---

¹⁶² Klassekampen 1970/06 «Formann Mao Tsetungs erklæring om kampen mo USA-imperialismen» S. 9

¹⁶³ Klassekampen 1970/06 «Indo-kinesisk enhetsfront dannet» S. 9

I 1970 skulle man tro disse to var umulig å slå sammen i en allianse. Særlig ut fra ideologien vi har sett på tidligere. Sihanouk var egentlig alt kommunismen hatet. Det var raske og omfattende forhandlinger der Nord-Vietnam kom med det som skulle bli den endelige løsningen. Dermed var det kommet fram til en motstandsbevegelse mot Lon Nol-regimet som var støttet Kina. Resultatet var at ml-erne måtte forklare hvorfor en kongelig kommunistfiende ikke var så verst likevel.

Sammen med denne alliansen kunne man erklære at de indokinesiske folkene hadde gått sammen og dannet en enhet mot imperialismen. Folket i landene hadde samlet seg. For veien fremover var folkekrig. Det var et samlet folk i Kambodsja som skulle ta opp kampen under ledelse av deres rettmessige ledere. Alt selvfølgelig selverklært fra toppen. Hovedfienden USA beskrives av Mao som den fascistisk. Som en ytterst undertrykkende stat der revolusjonen også er nært forestående.

Kapittel 4: 1970- 1972; etablert motstandsbevegelse til etablert makt i de «frigjorte områdene»

4.1 Innledning

Dette kapittelet strekker seg fra tiden etter at den offisielle motstandsbevegelse var opprettet til slutten av 1972. Nå begynner dekningen mer og mer å handle om hva som skjer i Kambodsja, men det er fortsatt mye om Kambodsjas rolle i verden. Fokuset mitt ligger på innholdet i Klassekampen for det var her det aller meste av stoffet med publisert.

Kapittelet er kronologisk bygget opp. Jeg valgt å gjøre det de neste kapitlene fordi jeg ønsker å vise utviklingen i formidlingen. Det var det en del stoff om Kambodsjas og indokinas rolle i verden. En del spalteplass ble brukt på å skrive om hvordan USA og Sovjet forsøkte å posisjonere seg for å få nytte av Kambodsja. Det blir skrevet en del om hvordan man skal tolke utviklingen i krigen. Handlingene til USA blir tolket flittig inn i gjeldende ideologi. Jeg ønsker å vise i dette kapittelet hvordan ml-erne brukte Indokina og dermed Kambodsja til å bekrefte ideologiske spådommer om verdens utvikling. Det er ingenting som ikke er positivt for sakens utvikling som publiseres. Jeg har også skrevet litt om det Philip Short har skrevet om det som faktisk skjedde i Kambodsja på denne tiden. Mitt tema er ml-ernes verdensbilde, men det er viktig å få dette verdensbilde kontrollert av info om hva som faktisk skjedde. Slik at man synliggjøre bedre at det var deler av det som ble formidlet i Klassekampen

4.2 Resten av 1970

Etter at kuppet i Kambodsja hadde fått den dekningen som ble beskrevet i forrige kapittel var det ikke mye mer som ble skrevet om Kambodsja det året i Klassekampen. Bare en liten sak kom på trykk som var rettet direkte om situasjonen i Kambodsja, omtrent tre måneder etter Maos erklæring om støtte til nyopprettede FUNK og GRUNC. Den handler om motstandsbevegelsens allerede store militære framganger. Etter omtrent fire måneders kamper skal 1/3 av landet være frigjort. Mer enn 40 000 av Lon Nol's soldater skal være «Tilintetgjort eller kastet på flukt...». Legg merke til det litt vage språket. Det står tilintetgjort, ikke drept. En litt vagere formulering som skaper litt mer avstand til det de mener har skjedd. Ett stort antall mennesker har dødd på fiendens side. Samme ser vi når de skriver at 20 000 sør-

vietnamesiske og amerikanske soldater er «satt ut av funksjon». Mens den lille tegningen ved siden av viser klart to personer som blir skutt på. I tillegg karakteriseres de som «marionettsoldater». Ett ikke veldig godt klingende klengenavn som går ofte igjen på amerikanske og deres alliertes soldater. Senere skal vi se beskrivelser av grusomme handlinger fra fiendens side uten bruk av slike ord som skaper litt ekstra følelsesmessig avstand. I tillegg kan de melde om store ødeleggelser av fiendtlig materiell.¹⁶⁴

4.3 1971 og utviklingen på bakken i Kambodsja

Etter dette gikk de tre siste månedene av 1970 stille for seg når det kommer til Kambodsja. Når vi kommer til 1971 er dekningen igjen stor. Allerede i årets første utgave kan Klassekampen melde at 4/5 deler av landet var frigjort allerede i oktober 1970. Bare noe av de vestlige delene av Kambodsja er fortsatt under Lon Nols statlige kontroll. I notisen nevnes det at Arbeiderbladets Hans Granquist hadde rapportert at FUNK hadde kontrollert 2/3 av Kambodsja allerede i midten av 1970. Samme journalisten skal også ha skrevet at et forsøk på å sette inn «marionettesoldater» fra «Saigon-juntaen» hadde mislykkes stort og gjort situasjonen verre for Lon Nol. Det kambodsjanske folket skal ha rasende jaget dem ut. Det er altså snakk om de sør-vietnamesiske regjeringsstyrkene.¹⁶⁵

På samme side er det en notis med en ganske tydelig indre motsigelse som det er usikkert at ml-erne selv oppdaget. Også her refereres det til Arbeiderbladet, som igjen har hentet informasjonen fra «Bertrand Russells fredsstiftelse». De kan fortelle at Sovjetunionen har opprettholdt de militærmaterielle støtten til Kambodsja på tross av regimeskiftet. Det spekuleres i at støtten til Lon Nol er del i en større kamp mot Kina. Sihanouk blir sitert på at støtten vil møte motstand fra Kina og de indo-kinesiske folk. Sovjet er ansett for å være en imperialist og denne støtten blir tolket i det verdensbilde.¹⁶⁶ Det sies likevel ikke noe om at Sihanouk selv også har mottatt denne militære støtten fra Sovjet. Våpen som muligens ble brukt mot de kommunistene han nå samarbeider med. Det lanseres ikke noen teori støtten er upåvirket av regimeskiftet. Hva om sovjets mål med støtten møtes like godt med Lon Nol som regjeringssjef som Sihanouk? I hvilken grad har Sihanouk vært sosialimperialismens hjelper? Ingen slike spørsmål stilles. Det passer ikke inn. Da er ikke Sihanouk den forholdsvis anstendige føydalisten lenger.

---

¹⁶⁴ Klassekampen 1970/09 «Folkets seier i Kambodsja» S. 11

¹⁶⁵ Klassekampen 1971/03 «Kambodsja: 4/5 frigjort» S. 11

¹⁶⁶ Klassekampen 1971/03 «Sovjetvåpen til Lon Nol» S. 11

Etter dette er det ikke flere saker om utviklingen i Kambodsja dette året. Indo-kina som helet får noe oppmerksomhet. Her får vi innsikt i hvordan kampene passer inn i det marxistiske verdensbilde. Hvordan konflikten i indo-kina passer inn i ett større verdensbilde.

4.4 Kambodsja og den imperialistiske verden

I januarutgaven av Røde Fane i 1971 blir Sovjetunionens rolle som imperialist forsøkt forklart. Khrusjtsjovs håp om fredelig sameksistens med USA blir forsøkt forklart med en plan om å angripe Kina. Imperialisme påstås være det samme som nazisme og fascisme, uten at det gis noe nærmere forklaring. Videre blir det hevdet at USAs krigsforbrytelser i indo-kina er mye verre enn det nazistene gjorde under andre verdenskrig. Her blir det heller ikke gitt noen nærmere forklaring.¹⁶⁷ Vietnamkrigen var grusom, men hvordan dette er mye verre enn utrydningsleire og mange millioner døde er vanskelig å se. USA og Sovjet er altså her nærmest sett på som samarbeidspartnere og ikke motstandere i en imperialistisk verden. Sammenlikningen av USA og Hitlers Tyskland er noe som går igjen flere ganger og som vil bli tatt opp igjen senere.

USAs rolle i indokina får en del oppmerksom resten av året, særlig i lys av invasjonen av Laos. Argumentene vi presenteres for har blitt brukt tidligere også, men nå preger det avisen i større grad. De voldsomme kampene i indo-kina blir tolket som desperasjon fra USA sin side og tegn på landets snarlig undergang.¹⁶⁸ Artikkelen innledes med ett Mao-sitat:

«Alle reaksjonære som er på randen av utslettelse vil alltid føre desperate kamper. De vil uvegerlig ty til militære eventyr og politisk taskenspilleri av alle slag for å redde seg fra tilintetgjøringen.»¹⁶⁹

Økt aggresjon tolkes som svakhet, ikke styrke. Det kan sees i sammenheng med sitatet «alle reaksjonære er papirtigre» som er nevnt tidligere. Selv om noen fremstår som sterke og mektige vil de falle til slutt. Mao er fast i troen på at imperialismen vil falle. Jo sterkere de framstår, dess nærmere avgrunnen er de. En påstand som kan gi stor motivasjon hos den som tror nok på Mao, i en tung tid. Da det ser som verst ut, hold ut og kjemp, for seieren er nær. Gjennom artikkelen utdypes grunnlaget for en slik påstand. De militære inngripenen i Laos og Kambodsja sees på som desperate forsøk på å gjenvinne initiativet i Vietnamkrigen som de

---

¹⁶⁷ Røde Fane 1971/01 «(Ikke-volds) Avtale mellom Sovjetunionen og Vest-Tyskland» S. 51-52

¹⁶⁸ Klassekampen 1971/03 «Den amerikanske invasjonen i Laos: Klokkeslår for USA-imperialismen i Indo-Kina» Forside

¹⁶⁹ Klassekampen 1971/03 «Den amerikanske invasjonen i Laos: Klokkeslår for USA-imperialismen i Indo-Kina» Forside

holder på å tape til folket. Den indo-kinesiske konferansen der samarbeid mellom de indo-kinesiske landene ble offentliggjort, sees på som en hendelse som har fått prosessen til å gå fortere, men det utdypes ikke hvorfor. Støtten fra alle verdens folk på alle verdens kontinenter har også bidratt sterkt til å skremme imperialisten. De mener altså å ha støtte fra hele verden, uten at det utdypes hvordan de kan hevde det. Det hevdes videre at utvidelsen av krigen til Laos og Kambodsja er en provokasjon for alle verdens folk.¹⁷⁰ Det er påstander som faller på sin egen urimelighet. Å hevde at alle vanlige arbeidere og bønder verden over støtter sin sak er ikke noe noen kan beviselig hevde. Ml-erne gjør seg til selvutnevnte talspersoner for en enorm gruppe mennesker, verden over, satt sammen ut fra levebrødet sitt. Denne gruppen mennesker blir framstilt som homogen, med helt like interesser.

Kinas støtte stadfestes også i artikkelen. De ser på invasjonen av Laos som en stor forbrytelse og trussel mot Kina. Landet ser det som sin plikt å støtte alle de tre Indo-kinesiske landene i kampen mot imperialistene og er helt sikker på at de vil seire til slutt. Som nevnt tidligere også så hevdes det her at det også i det norske folk er en bred støtte mot USA-imperialismen. Likevel inntar ikke den norske regjeringen det samme standpunktet. Og de viser heller ikke til noen spørreundersøkelse. Ml-erne ser det som viktig fremover å samle motstand mot imperialistene av alle slag, USA og NATO, og ikke minst EEC, sees på som en stor trussel for Europas folk.¹⁷¹

Artikkelen starter som den slutter, med ett Mao-sitat som blir gjentatt med jevne mellomrom:

«Hvem er det som i virkeligheten frykter hvem i verden i dag? Det er ikke de vietnamesiske folk, det laotiske folk, det kambodsjanske folk, det palestinske folk, det arabiske folkellet folket i andre land som frykter den amerikanske imperialismen; det er den amerikanske imperialismen som frykter verdens folk. Den blir slått av panikk bare løvet rasler i vinden»¹⁷²

Ett par måneder senere kunne Klassekampen melde at USA hadde gitt opp kampen i Laos. Nixon skal ha hevdet at det bare var en begrenset operasjon som hadde gått som planlagt. En påstand som ikke godtas av ml-erne. Det står at de refererer fra Der Spiegel 8.

---

¹⁷⁰ Klassekampen 1971/03 «Den amerikanske invasjonen i Laos: Klokkaslår for USA-imperialismen i Indo-Kina» S. 6

¹⁷¹ Klassekampen 1971/03 «Den amerikanske invasjonen i Laos: Klokkaslår for USA-imperialismen i Indo-Kina» S. 6

¹⁷² Klassekampen 1971/03 «Den amerikanske invasjonen i Laos: Klokkaslår for USA-imperialismen i Indo-Kina» S. 6

mars 1971. De melder om store tapstall for fienden, bestående av Sør-Vietnamesere og amerikanere. Enkelte elitebataljoner har blitt helt tilintetgjort. (Merk: Ikke drept) I tillegg er mye militært utstyr ødelagt. Blant styrkene på bakken som fortsatt er i Laos er det desperasjonen som råder. «Junta-soldatene» sloss om å få plass i helikoptrene ut av Laos. Disse junta-soldatene er Sør-Vietnamesiske regjeringsstyrker. Nok ett eksempel på hvordan de setter på lite flatterende merkelapper på motstanderne sine. Ett annet er karakteriseringen av den Sør-Vietnamesiske regjeringen og andre som samarbeider med USA som lakeier. Samtidig er de motstandsbevegelsene de holder med, frigjøringsbevegelser. Eksempler på ett unøytralt språk for å gjøre de dem er mot verre og de de holder med bedre.¹⁷³

Det konstateres at USA har tapt. Og det gjentas det at jo flere nederlag imperialistene går på jo mer desperat og vill blir den. Det påstås at nederlag i Vietnam var årsaken til invasjonen av Laos og Kambodsja og det spekuleres i om USA vil invadere Nord-Vietnam. Til det får man ytterligere forsikringer som Kinas støtte til Nord-Vietnam. Kina skal være forbered på å yte alle ofre for å støtte de indo-kinesiske folk for å sikre amerikanernes endelige nederlag.¹⁷⁴

I november-utgaven av Klassekampen oppsummeres året på sett og vis, med tanke på på anti-imperialisme. Som mange av de andre artiklene som tar opp generelle spørsmål startes også denne med ett Mao-sitat: «Verdens folk, foren dere og nedkjemp de amerikanske aggressorene og alle deres lakeier!». ¹⁷⁵ Kampen mot EEC erkjennes å ha vært den viktigste kampen det siste året. EEC har vært sett på som den største imperialistiske trusselen mot Norge og den har da naturligvis og med rette fått størst oppmerksomhet. Det menes også at imperialismens herjinger i indo-kina har blitt litt glemt.¹⁷⁶

Kampen mot EEC og kampen mot USA i Indo-Kina er to sider av samme sak og anses for å være helt i tråd med Maos strategi for bekjempelse av imperialismen.¹⁷⁷ Noe de utelukker her var Maos anbefaling til europeiske maoister om å arbeide for medlemskap i EEC. De så det som en enhet som kunne yte USA litt motstand og dele vesten inn i flere fronter.¹⁷⁸ Indo-Kina er likevel episenteret for bekjempelsen av imperialismen og har vært det en god stund. Det er her Maos tanker blir bevist stemmer. Folkene i Indo-Kina viser med all tydelighet at «en svak nasjon kan nedkjempe en stor nasjon». Dette viser at også at kampen

---

¹⁷³ Klassekampen 1971/05 «Seier i Laos!» Baksiden

¹⁷⁴ Klassekampen 1971/05 «Seier i Laos!» Baksiden

¹⁷⁵ Klassekampen 1971/11 «USA ut av Indo-Kina» S.11

¹⁷⁶ Klassekampen 1971/11 «USA ut av Indo-Kina» S.11

¹⁷⁷ Klassekampen 1971/11 «USA ut av Indo-Kina» S.11

¹⁷⁸ Sjøli (2005) S. 72

mot imperialismen her hjemme, EEC, kan beseires. Vietnamkrigen sidestilles på ett vis med den fredelige kampen mot EEC her hjemme. En kamp som kjempes og avgjøres innenfor demokratiske rammer med en avsluttende rådgivende folkeavstemning.¹⁷⁹

Storingsrepresentantene var konstitusjonelt ikke tvunget til å avholde folkeavstemning eller rette seg etter resultatet. Likevel gjorde de det. Hvis Norge var en stat styrt av de rike og ikke ett demokrati, hvorfor brydde de seg om å dette? Det er et faktum som ikke belyses av ml-erne. At de sidestiller sin kamp med Vietnamkrigen skapes det ett bilde at situasjonen hjemme er mye mer dramatisk og farlig enn den i virkeligheten var. Ja klart, kampen mot EEC var noe som preget landet i lang tid, men det innebar ikke millionvis av tonn med bomber og mange tapte liv.

Vietnamkrigen blir ansett for å være inne i en avgjørende fase. De mener å kunne se at verden støtter opprørsgruppene i Indo-Kina og USA går på det ene nederlaget etter det andre. Den amerikanske økonomien er preget av kriser. USA mener de har kun to valg i en slik invasjon. Enten opptrapping av krigen eller å trekke seg ut. Angivelig er det funnet olje utenfor Vietnam som gjør at motivasjonen for å kjempe videre bare er sterkere for USA. Gjennom å kjempe mot medlemskap i EEC og fortsette arbeidet innenfor solidaritetskomiteen for Indo-Kinas folk mener forfatteren at nordmenn kan bidra til at USA trekker seg ut Indo-Kina.¹⁸⁰

Sovjets rolle i Indo-Kina blir belyst i årets siste nummer av Klassekampen 1971. Her er hovedbudskapet at Sovjet motarbeider frigjøringskampene som foregår i regionen. For det første er det frykten for at en liten konflikt kan utløse en stor krig og at verdenssituasjonen avhenger først og fremst av forholdet mellom USA og Sovjet, som Khrusjtsjov hadde sagt. Sovjet er redd for atomkrig med USA og der er derfor de ikke støtter folkene i Indo-Kina sin frigjøringskamp. Sovjet har ikke bare latt være å fordømme USAs handlinger, men også støttet både USA og Lon Nol i Kambodsja. De skal ha solgt 2200 tonn magesium til Dow Chemical som amerikanerne bruker til å framstille napalm. Som nevnt tidligere også ble ikke den militære støtten til Kambodsja trukket tilbake da Lon Nol kuppet makten. Så både direkte og indirekte støtte gis til imperialistene i Indo-Kina. Dette karakteriseres for forræderi mot de indo-kinesiske folkene. De har med blant annet dette vist at de er sosialimperialister: sosialisme i ord, imperialister i handling.¹⁸¹ Senere skal vi se at karakteriseringen av Sovjet som sosialimperialistisk ikke skjedde før i slutten av 1974.

---

¹⁷⁹ Klassekampen 1971/11 «USA ut av Indo-Kina» S.11

¹⁸⁰ Klassekampen 1971/11 «USA ut av Indo-Kina» S.11

¹⁸¹ Klassekampen 1971/Udatert ekstranummer «Sosial-imperialismen i Indo-Kina»

4.5 Philip Shorts korrigierende framstilling; 1970-1971

På bakken i Kambodsja var litt annen enn det som Klassekampen formidlet. Philip Short skriver at Røde Khmer hadde fire kriger å utkjempe ved starten av 1970. Den første var mot USA og dets bombefly. Den andre var mot Lon Nols styrker på bakken. Den tredje var mellom kambodsjanske og vietnamesiske kommunister, som var en mer enn ulmene konflikt mer enn en krig i starten av 1970. Den fjerde var mellom Sihanouk i Beijng og Røde Khmer i Kambodsja. Dette var også en konflikt, ikke en krig i ordets rett forstand.¹⁸²

I hele 1970 og 1971 hadde ikke Røde Khmer en slagkraftig hær. Det var vietnamesiske tropper som utkjempet de første årene av krigen i Kambodsja for Røde Khmer eller FUNK om man vil. Da flyplassen i Phnom Penh ble stormet var det vietnamesiske elitesoldater som utførte operasjonen. Røde Khmer brukte tiden på å skape et godt forhold til befolkningen.¹⁸³ De kraftige bombingene av Kambodsja gjorde Røde Khmers jobb med å rekruttere mennesker til sin sak lett. Elendigheten bombene skapte stor missnøye og frykt som regjeringen i Phnom Penh ikke hadde noe løsning på. Mot slutten av 1970 hadde Røde Khmer vervet 12 000 frivillige som fram til slutten av 1972 firedoblet seg.¹⁸⁴ De færreste i kommunistenes tropper fikk opplæring. Likevel stod det dårligere til med regjeringshæren. I motsetning til Røde Khmer som rekruterte frivillige så var regjeringens tropper tvangsutskrevne. Lon Nol fikk heller ikke støtte fra utenlandske tropper slik kommunistene fikk. Da Lon Nol og Sirik Matak hadde satt i gang kuppet, var en slik støtte regnet som nødvendig for å lykkes i lengde. Short kan ikke se det ville gjort noen forskjell om USA hadde stilt med soldater. Det ville bare utsatt det samme resultatet vi fikk, mener han. Han tror ikke det var USAs mål å vinne krigen. Målet mener han å skape en avledningsmanøver for å få flest mulig amerikanske soldater ut av Vietnam. Lon Nol fikk slag i 1971 og var ikke i stand til å være den statslederen Kambodsja trengte. Hadde USA hatt ambisjoner om vinne krigen ville han blitt byttet ut, mener Short.¹⁸⁵

I 1971 var eneste målet for Pol Pot å bygge opp en hær som var god nok til å ta over krigføringen når Vietnameserne forsvant. Resultatet var at det var praktisk talt stillstand i fremrykkingen i 1971. Kommunistene styrte noen over halvparten Kambodsjas landområder.¹⁸⁶

---

¹⁸² Short (2008) S. 235

¹⁸³ Short (2008) S. 240

¹⁸⁴ Short (2008) S. 237

¹⁸⁵ Short (2008) S. 237-241

¹⁸⁶ Short (2008) S. 242

Dekningen av krigen i sør-øst Asia i 1972 forløper seg i stor grad likt sammenliknet med 1971. Det er ingen klare endringer i temaer det skrives om og hva situasjonen er i regionen. Ml-ernes oppfatning av situasjonen er i det store og hele uendret.

4.6 1972

Året begynner med en sak om krigens utvikling i Klassekampens andre utgivelse i 1972. Det hevdes at nye store bombetokter har startet opp igjen etter at frigjøringsbevegelsene har gjort store framskritt på slagmarken. Blant annet kan de melde at FUNK-styrkene er så nærme som 10-12 km fra sentrum av Phnom Penh. At det er nettopp terrorbombing som ble bli karakterisert som, forklares med at «marionettehæren» i Saigon er fortsatt ikke kampklar etter nederlaget i Laos. De 170 000 amerikanske soldatene som meldes være i regionen er tatt fra alt offensivt initiativ. De skal ha mer enn nok med å forsvare sine egne baser. Samtidig er stor grad av indre stridigheter og narkotikabruk. Forsøk på å «vietnamisere» krigen har mislykkes. Altså å erstatte amerikanske soldater med vietnamesiske. Terrorbombing slås fast er imperialistenes eneste håp. Og imperialistene gir seg ikke før de er helt uten håp og mulighet til å fortsette. Atomvåpen er fortsatt en mulighet for USA. Solidariteten med de indokinesiske folkene må opprettholdes. Artikkelen avsluttes med parolene «Seier i folkekrigen!» og «Internasjonal solidaritet – imperialismens overmann».¹⁸⁷

Fokuset i Klassekampen ligger på dette tidspunktet som sagt i hovedsak på regionen som helhet og Vietnam. Klassekampen 1972 bærer likevel en artikkel fokusert på Kambodsja. Her gis en oppsummering av den militære utviklingen i årets nest siste utgave. Konklusjonen og overskriften fastslår at året har vært en katastrofe for sittede styresmakten i Phnom Penh. Juntaen som ml-erne karakteriserer den som, kan ikke lenger benytte seg av noen av riksveiene. Frigjøringshæren kontrollerer nå alle de store veiene og står nå helt inne i Phnom Penh. Moralen er lav og deserteringene mange. Frigjøringshæren derimot kjemper videre med god framgang. Ett angrep på flyplassen i nærheten av Phnom Penh skal har ødelagt 95% av regjeringens fly. Det skal også ha blitt utført angrep på militære mål inne i Phnom Penh. Det anslås med referanse til bladet Newsweek av 14. august 1972 at frigjøringshæren kontrollerer 85% av landområdet og 50% av befolkningen i Kambodsja.

---

¹⁸⁷ Klassekampen 1972/2 «Nixon bomber igjen» S. 11

Artikkelen gir også en oppdatering på den politiske og økonomiske situasjonen. Her er første indikasjon på at dekningen av hva som skjer i Kambodsja blir bredere, fra ett snevert fokus på den militære utviklingen til en større bredde.

Den økonomiske situasjonen i de junta-kontrollerte områdene er prekær. Det er ikke noen normal økonomisk aktivitet og store mengder mat må importeres for å holde befolkningen fedd. Matvareprisene i hovedstaden har skutt i været. De store tilskuddene fra USA kommer ikke allmenheten til gode, bare korrupte ledere. Politisk skal det være like ustabilt. Tre stykker stilte til det såkalte presidentvalget som skal ha blitt avholdt, der de to motkandidatene til Lon Nol trakk seg før valget. Lon Nol ble selvfølgelig sittende som president.

Situasjonen meldes å være helt annerledes i de frigjorte eller okkuperte områdene om du vil. I områdene der frigjøringsbevegelsen FUNK har kontrollen skal det være mer enn nok mat og stabile priser. Regjeringen i de frigjorte områdene nyter økende anerkjennelse, med over 30 land som offisielt har anerkjent FUNK som Kambodsjas rettmessige representanter. Sovjet er ikke ett av disse landene. I en sovjetisk avis skal Prins Sihanouk har blitt karakterisert som anti-kommunistisk. Nok ett bevis for deres kamp mot frigjøringsbevegelsen i Kambodsja.¹⁸⁸

Årets siste utgave av Klassekampen bringer en oppsummering av sivile og militære tap fra 1961 og fram til slutten av 1972, i hele indo-kina. Tallene hevdes å være fra offisielle amerikanske kilder og antas å være for lave. Ordbruken i saken er nøytral. De samme ordene brukes om begge sider. Ingen negative klengenavn for amerikanske soldater og deres allierte og ingen positive klengenavn på den siden de holder med. Det anslås at 8,7 millioner sivile har blitt drept, såret eller hjemløse. Noe som i seg selv kanskje er en litt vel bred sammenslåing. Alle tre kategoriene er alvorlige, men hvor stor andel av dette tallet utgjør de drepte. De militære tapene er også store. Samlet sett på begge sider av konflikten, har 2,8 millioner soldater mistet livet. Av det taller var det 55 000 amerikanske soldater, 145 000 sør-vietnamesere og 703 000 som har blitt karakterisert som fiender. I tillegg skal 5000 soldater fra andre deltagende nasjoner mistet livet. Tallene inkluderer ikke drepte i Laos og Kambodsja.¹⁸⁹

Når det kommer de kommer til anslagene for mengde bomber trekker de fram tall fra FNL og Nord-Vietnam. Det står at er sluppet omtrent 10 millioner tonn bomber over Vietnam de siste ti årene, altså fra 1962 til 1972. Bare under Nixon skal det har blitt sluppet 3,7

---

¹⁸⁸ Klassekampen 1972/11 «Kambodsja – 1972: Katastrofe for juntaen» S. 11

¹⁸⁹ Klassekampen 1972/11 «Kambodsja – 1972: Katastrofe for juntaen» S. 11

millioner tonn bomber. Disse tallene stemmer ser ut til å være overdrevne. Estimatenes strekker seg i det lengste til rundt 4 millioner tonn over Vietnam for hele krigen.¹⁹⁰ Estimerer jeg har kommet over varierer mellom 6 og 9 millioner tonn bomber. 7 millioner tonn bomber går igjen. Det gjelder for hele krigen, inkludert Laos og Kambodsja. Miljø-ødeleggelser får også litt oppmerksomhet. Det antas at 20 prosent av skogen i Sør-Vietnam er ødelagt av plantegift. Det samme skal 10 prosent av den dyrkbare jorda.

4.7 Short om 1972

I 1972 var Røde Khmer en styrket organisasjon. Pol Pot var trygg nok på den organisasjonen som var bygget de siste årene at han fortok en omfattende reise i de områdene som var vunnet fra regjeringen. Han ville se hvordan organiseringen av de landområdene Røde Khmer regjerte over fungerte i praksis. På et møte i Sentralkomiteen etter turen konkluderte Pol Pot med at revolusjonen gikk for langsomt.¹⁹¹ På dette møte ble deltagerne enig om «kollektivisere jordbruket og undertrykke privat handel straks situasjonen tillot det».¹⁹² Vi befinner oss i mai 1972. Hæren til Røde Khmer har vokst til 35 000 soldater komplimentert med 100 000 geriljasoldater. Troppene var utstyrt med tilstrekkelig gode våpen. Denne styrken anseer Short som mer enn stor nok til å bekjempe Lon Nol styrker på det tidspunktet.¹⁹³

I sin omgang med den kambodsjanske befolkningen hadde Røde Khmers folk vært varsomme med å innføre upopulære beslutninger. I stede for ble kommunistene oppfattet som hjelpsomme. De kunne stille opp med medisiner til syke og arbeidskraft der det var nødvendig. Eneste store begrensningen på folks frihet var reiseforbud. Dette ble begrunnet med krigen som utspant seg. For de som ikke innrettet seg etter Kambodsjas nye orden betydde som oftest døden. Høsten 1970 var det et lite opprør i landsby. Det ble raskt slått ned på og opprørerne og deres familier måtte bøte med livet. Det var rundt disse tider man begynte å se forfølgelse av folkegrupper i Kambodsja. Blant annet Cham-muslimene fikk restriksjon på de livene de hadde levd til nå.¹⁹⁴

Sommeren 1972 så Kambodsja sin første jordreform i de kommunist-styrte områdene. Jorden ble fordelt på nytt med det resultatet alle familier uansett medlemsantall hadde

---

¹⁹⁰ Murphey, Rhoads (2009) A History of Asia, Sixth Edition: Pearson Education International S. 447

¹⁹¹ Klassekampen 1972/11

¹⁹² Short (2008) S. 248

¹⁹³ Short (2008) S. 247-248

¹⁹⁴ Short (2008) S 248-250

nøyaktig like mye jord å dyrke. Mottakelsen var mer positiv enn negativ. Den fattige halvparten hadde fått mer jord og de som hadde fått mindre hadde ikke fått en betydelig dårligere livssituasjon. Samtidig med dette ble det innført skatt på kjøretøy som var av en slik karakter at befolkningen ikke kunne betale den og kommunistene konfiskerte kjøretøyene. En villet effekt av skatten.¹⁹⁵ Målet for Røde Khmer var nå å omforme det kambodsjanske samfunnet totalt, til et bondesamfunn upåvirket av verden rundt.¹⁹⁶

Short mener at kambodsjansk kultur hadde få tradisjoner som kommunistene kunne utnytte. Det var heller motsatt noe de fikk erfare når de forsøkte å opprette landsbyforeninger og andre større felleskap i samfunnet. Han skriver at hver kambodsjansk familie er en øy. Som ved få anledninger omgås andre familier. Dette var ikke et godt utgangspunkt for å skape kommunisme.¹⁹⁷ Det står også i skarp kontrast til meldingene i Klassekampen om folket som har gått sammen og oppnådd store ting.

Forholdet til vietnameserne som førte krigen for Røde Khmer ble dårligere ved starten av 1972. Etter hvert som khmerenes styrker økte i antall ble de mer uavhengig av vietnamesernes hjelp. Særlig enhetene som bestod av kambodsjanere og vietnamesere ville Røde Khmer avvæpne. Omtrent samtidig begynte vietnameserne sin uttrekning fra Kambodsjas. Styrkene dro ikke fordi de ikke var ønsket, men fordi vietnamesiske kommunister trengte troppene i Vietnam. Vurdering deres var at kambodsjanerne kunne klare seg på dette tidspunktet.¹⁹⁸ I klassekampen ble det meldt om en indo-kinesisk enhet og uproblematisk solidaritet. Samarbeidet var åpenbart ikke så perfekt som det ble formidlet av ml-erne.

Sihanouks situasjon i Beijing var preget av isolasjon fra troppene i Kambodsjas. Det var ingen kontakt. Prinsens rolle var i propagandaen som ble styrt fra Beijing. Kineserne mente det ville være enklest å samle internasjonal støtte til kampen hvis han var den offisielle lederen. Sihanouk selv følte seg som et verktøy som ble beholdt så lenge han hadde en nyttig funksjon.¹⁹⁹ Dette står mot den fremstillingen i Klassekampen der Sihanouk har en sentral rolle i motstandskampen. Det passer likevel godt med sakene der han fremmes som motstandens viktigste person, slik kinserne ønsket å bruke han i propagandaen. Det sier også litt om kilden til informasjonen som ble presentert verden og ml-erne i Klassekampen. Det sier ikke noe om hvilket organ ml-erne trodde informasjonen kom fra. Som påpekt tidligere så er forfatter og kilde sjeldent synlig i sakene.

---

¹⁹⁵ Short (2008) S. 250-251

¹⁹⁶ Short (2008) S. 252

¹⁹⁷ Short (2008) S. 252

¹⁹⁸ Short (2008) S. 256-257

¹⁹⁹ Short (2008) S. 259.260

4.7 Oppsummering

Slutten av 1970 handlet først og fremst som den militære framgangen, men dekingen av ikke stor. Framgangen fremstilles som stor. Som Short påpekte var det framgang med en gang, men det var vietnamesiske soldater som utkjempet krigen for kambodsjanerne. I 1971 ble det lagt mye vekt på imperialismaktenes mulige ambisjoner og rolle i verden. Sovjetunionen blir beskylt for å planlegge angrep på Kina. USAs utkjempelse av Vietnamkrigen karakteriseres som verre enn det nazistene gjorde under andre verdenskrig. Vietnamkrigen var grusom, men dette fremstår som en måte å sette USA i et så dårlig lys som overhode mulig farget av ideologi. Det voldsomme brutaliteten og omfanget av krigen tolkes som desperasjon fra USA sin side. Det sees på igjen som et tegn på snarlig undergang der et mao-sitat brukes som bevis for å underbygge påstanden. Kina på sin side ga sin uforbeholdne støtte til Kambodsja. Tapstallene til regjeringshæren formidles meg glede. Uten at det bemerkes hvor tragisk det er at så mange mennesker er døde. De som oppfattes som fienden

Kampen mot EEC sammenlignes med kampen mot USA i Indokina. For ml-erne handler det om det samme. De kjemper begge mot USA-imperialismens økte innflytelse. De setter seg selv inn i en stor internasjonal kamp og sammenligner sin fredelige kamp i demokratiske omgivelser mot krig, død og bomberegner i Kambodsja.

I 1972 meldes det om stor militær og sosial framgang. Militæret rapporteres fra Klassekampens side å ha nærmet seg Phnom Penh ganske kraftig. Den sosiale situasjonen i de «frigjorte områdene» sies å være med bra med nok mat til alle. Samtidig er det svært vanskelig å skaffe mat til alle menneskene i hovedstaden mat.

På bakken i Kambodsja var fram til 1972 ganske grei livssituasjon for de som valgte å ikke snakke Røde Khmer imot. De som ville gjøre opprør gikk det verre med. I 1972 ble det innført de først jordreformene som Short mener at var såpass milde at de fleste ikke opplevde at de fikk det verre.

I det store og hele får man en svart/hvitt beskrivelse av situasjonen alt går bra med de Klassekampen holder med og alt er feil med de som ansees som fienden.

Kapittel 5: 1973 litt mer oppmerksomhet til Kambodsja

Ved slutten 1972 begynte dekningen av situasjonen i Kamobodsja å bli noe bredere. Klassekampen gikk fra månedsavis til å være ukeavis i 1973. Det ga naturligvis et utslag i dekningens omfang. Det var en naturlig milepel i dekningen og et passende sted å sette ett skille. Landet blir ofret mye større oppmerksomhet. Antall saker om Kambodsja blir betydelig flere. Klassekampen gikk fra månedsavis til å være ukeavis i 1973. Det ga naturligvis et utslag i dekningens omfang. Kapittelet er bygget opp kronologisk og tematisk. Første del av året brukes på vante temaer, men trykket er mye høyere enn tidligere. Først rapporteres det om krigens fremganger. Dette er året da AKP(m-l) blir lansert som parti. I stiftelseserklæringen er Kambodsja og Indokina med som et av punktene. Så brukes det en del plass på Sihanouks inntrykk, forventninger og krav til veien fremover. Deretter blir det noen avsnitt om kampen for diplomatisk annerkjennelse og mer informasjon om hva FUNK og GRUNK egentlig er. Deretter handler det en del om Sovjets undergravende rolle i Kambodsja. Så har jeg skrevet litt om Philip Short sin fremstilling av hva som skjedde i Kambodsja i 1973 før jeg har skrevet om det siste store tema som var Henry Kissingers fredspris.

Året begynner likevel med en liten notis under den etter hvert ganske faste spalten «Jorda rundt». Det rapporteres fra det «Frie Kambodsja» om det militære utviklingen. 500 «juntasoldater» skal være «satt ut av spill» etter angrep på flere militærleirer utenfor Phnom Penh. Også 300 fiender er «satt ut av spill» i Preah Prasap. Språket er veldig vagt sammenlignet med tidligere fremstillinger. Tidligere er ikke vært nølt med å bruke ord som død.²⁰⁰

Stiftelsen av Arbeiderens kommunistparti ble offisielt datert til 18. februar og like etter var stiftelseserklæringen på trykk i Klassekampen. Vietnam, Laos og Kambodsja nevnes i erklæringen spesifikt. Det slås fast at det nystiftede partiet er en del av en «internasjonal bevegelse mot imperialismen og klasseundertrykking». Det er her støtten til frigjøringsbevegelsene i Indo-Kina faller naturlig inn. Det står videre i samme avsnitt at de støtter folk som har frigjort seg selv og arbeider for å innføre sosialisme etter eksempel fra Albania og Kina, med marxist-leninismen Mao Zedongs tenkning som teoretisk grunnlag.²⁰¹ At Kambodsja og de andre indo-kinesiske landene nevnes understreker hvor viktig Vietnamkrigen var for ml-erne. Avsnittet om Kambodsja er dog ikke langt.

---

²⁰⁰ Klassekampen 1973/03 «Jorda rundt – Frie Kambodsja» S. 10

²⁰¹ Klassekampen 1973/06 «Stiftelseserklæringen» S. 6

Ett par uker senere kunne Klassekampen formidle en uttalelse fra Prins Norodom Sihanouk, med norsk enerett. Det er en lang tekst som omhandler en rekke temaer om Kambodsja, belyst fra frigjøringsbevegelsens fremste offisielle leder.²⁰²

Klassekampen gir sin egen innledning til teksten. Sihanouk presenteres som lederen for den nasjonale enhetsregjeringen i Kambodsja (GRUNK). Han som på tross av sin nøytralitetspolitikk da han ledet Kambodsja ble styrtet av USA i 1970. Han har siden vært «de nasjonale og progressive kreftene i Indokina» sin fremste talsmann, i følge ham selv.²⁰³

Først skriver han at han ble avsatt ulovlig og at de som erstattet han ikke er legitime. Ikke noe nytt her. Og som vi tidligere har sett, kan han gis rett i det. Men valgjuks var jo utbredt da han «vant» valgene som gjorde han til president i Kambodsja. Så det var vel en illegitim leder som ble erstattet med en annen. Med det premisset om at han selv er eneste legitime leder og representant for det Khmeriske folket fortsetter han argumentasjonen med at hele det kambodsjanske folket står bak han i frigjøringskampen. Lon Nol vil aldri bli regnet som en legitim leder. Derfor nekter GRUNC å godta at Lon Nol skal være en del av en forhandlingsløsning. Kambodsja skal ikke bli presset inn i en slik løsning. Det er bare en mulig vei ut av konflikten slik Sihanouk ser det. En avtalen mellom USA og GRUNC, som han ser på som angriper og den angrepne part i saken. Han anerkjenner på sett og vis at Lon Nol ikke er del av problemet, noe som sikkert kan trekkes tilbake til hans påstand om at det var USA som fikk han innsatt. Gjennom artikkelen karakteriseres Lon Nol og hans parti som anti-folkelig, anti-nasjonal, imperialistisk, ulovlig og forrædersk. På ingen måte en det er verdt å snakke med eller en man kan stole på.²⁰⁴

USA er også en imperialist og per definisjon ikke noe å stole på, men det er en stat. Ønsket er å få til en avtale mellom de to statene Kambodsja og USA for å normalisere forholdet. Dermed er det bare GRUNC og USA som skal snakke sammen, men for at forhandlingene skal komme i stand må USA kutte støtten til Lon Nol, skriver Sihanouk.²⁰⁵

USA støtter regimet i Phnom Penh bla. med bombetokter over de store frigjorte områdene. Flyene skal være stasjonert i Thailand. Videre hevdes det at det ikke lenger er nord-vietnamesiske tropper i Kambodsja. Så det er ingen vietnamesere å bekjempe i Kambodsja lenger. Sihanouk innrømmer at de enorme mengden med bombeangrep fører til at frigjøringsbevegelsen må tilpasse sine strategier. Fremrykningen, særlig mot hovedstaden,

---

²⁰² Klassekampen 1973/08 «Norodom Sihanouk: - Aldri kompromiss med Lon Nol!» S. 10

²⁰³ Klassekampen 1973/08 «Norodom Sihanouk: - Aldri kompromiss med Lon Nol!» S. 10

²⁰⁴ Klassekampen 1973/08 «Norodom Sihanouk: - Aldri kompromiss med Lon Nol!» S. 10

²⁰⁵ Klassekampen 1973/08 «Norodom Sihanouk: - Aldri kompromiss med Lon Nol!» S. 10

settes litt på vent. Han er bekymret for ødeleggelsene hovedstaden og dens befolkning kan bli påført om frigjøringsbevegelsen rykker frem for tidlig. Det understrekes at det på ingen måte må tolkes som at de gir opp.²⁰⁶ Frykt for bombeangrep mot Phnom Penh ble også brukt som argument for å evakuere byen rett etter maktovertakelsen i 1975. Her finner vi det argumentet allerede i 1973.

Om det bare hadde vært Lon Nol de kjempet mot hadde det vært en smal sak å styrte han. Problemet er at Lon Nol er viktig for USAs imperialisme i området. Derfor er de villig til å forsvare han med «hele det amerikanske krigs- og folkemordsapparatet...». Det er det frigjøringsbevegelsen kjemper mot og må tilpasse seg. Derfor legges det opp en kampplan fram til 1976, da Nixon er på valg. Fra han kan man bare vente seg det verste. Ingen håp om løsning med den mannen ved roret altså.²⁰⁷

Det blir ved flere anledninger skrevet om at forhandlingsløsning ikke var aktuelt med Lon Nol og at forslaget om fredelig løsning var reaksjonært. Opprørene opplevde et press for å finne en forhandlingsløsning fra mange kanter inkludert Kina. De ønsket å fokusere på Sovjet som de så på som datidens hovedtrussel.²⁰⁸ Dette på tross av Sihanouks presiseringer av at forhandlinger med Lon Nol ikke var aktuelt.

Tre uker senere kommer det en liten sak på trykk med overskriften «Kambodsja i dag: 90 prosent av landet frigjort!» Alle forsnyingsveiene til Phnom Penh er stengt av FUNK. Misnøyen blant befolkningen er stor i hovedstaden og det regner bomber fra de amerikanske bombeflyene. Ikke noe veldig nytt med andre ord selv om det fremsettes slik. Det som er interessant med denne saken er at man får ett hint om hvor ml-erne henter informasjonen om Kambodsja de formidler. Kilden til saken er nemlig en ansatt ved informasjonskontoret for GRUNC i Paris. Noe som jeg ikke har sett nevnt tidligere i ml-utgivelser og som jeg heller ikke har sett skrevet andre steder.²⁰⁹ Short skriver at den kraftige bombingene av Kambodsja dette året med stor sannsynlighet var årsaken til at Røde Khmer ikke tok makten det året. Amerikanerne forventet visstnok at Lon Nol regimet ville falle. Det gjorde det ikke. Det forklarer forventningen i Klassekampen om seieren var nær. Det var ikke bare ideologiske fargede kommunister som trodde på at seieren var nær fra 1973.

En bit ut i 1973 kan Klassekampen melde om indre splid i kretsen rundt Lon Nol. Nol skal ha blitt tvunget til å dele makten med tre andre som var sentrale aktører i kuppet. Målet

---

²⁰⁶ Klassekampen 1973/08 «Norodom Sihanouk: - Aldri kompromiss med Lon Nol!» S. 10

²⁰⁷ Klassekampen 1973/08 «Norodom Sihanouk: - Aldri kompromiss med Lon Nol!» S. 10

²⁰⁸ Short (2008) S. 264

²⁰⁹ Klassekampen 1973/13 «Kambodsja i dag: 90 prosent av landet frigjort!» S. 11

skal være å gi regjeringen i Phnom Penh en større politisk basis å regjere ut fra, men det konkluderes med at like få interesser er representert nå som før. De tre nye dette angivelige diktaturet av 4 mann er In Tam, Geng Heng og Sirik Matak de tre nye. Alle tre har hatt sentrale roller i Lon Nols regime før skrives det. Særlig Sirik Matak. Som vi har sett tidligere var han sentral i selve kuppet. Nå i 1973 skal han visstnok ha blitt en av USA mest favoriserte menn i Kambodsja. Han ansees å representere storkapitalien i hjemlandet og forsøkt å legge til rette for amerikanske investeringer i landet. Han sees på som imperialismens mann som ønsker å knytte USA tettere til landet. Målet for den nye regjeringen er å samle alle anti-kommunister til kamp, men dette avfeies som ett latterlig forsøk på å fremstå som samlende.²¹⁰

Krav om anerkjennelse av GRUNC har vært nevnt tidligere, men det er først i 1973 det blir ett tema som frontes. Tidligere har vi sett Sihanouk bla. hevde at han og hans regjering er de eneste legitime representantene for Kambodsjas folk. Omtrent halvveis ut i året begynner saken å flagges høyt. Det er en pressemelding sendt ut av solidaritetskomiteen for Vietnam trykket i Klassekampen. På forsiden frontes saken med overskrift og notis. Klassekampen kan avsløre at UD ikke ser ut til å vite hva eller hvem GRUNC er. Anerkjennelse av Kambodsjas virkelige regjering sees som svært aktuelt og viktig, på lik linje med arbeidet for å få anerkjent vietnamesiske PRR.²¹¹ Det foretas en kjapp gjennomgang av USAs overgrep i Kambodsja før de to alternative regimene blir beskrevet. På den ene siden har du regimet i Phnom Penh som kontrolleres av USA, ett såkalt marionetteregime. Den offisielle regjeringen er en gjeng kriminelle som holdes ved makten av amerikanske penger og militærmakt. På den andre siden har vi GRUNC ledet av den avsatte prinsen, Sihanouk. Han er leder for en nasjonal frigjøringsbevegelse som kontrollerer 90 prosent av Kambodsjas landområder og 80 prosent av befolkningen. 40 land har allerede anerkjent GRUNC som de rettmessige representantene for Kambodsja. Norge må gjøre det samme, er budskapet!²¹²

Uken etter er saken på forsiden igjen. Vi er kommet til 15. – 21. august. Spørsmålet som stilles i tittelen er: «Skal anerkjenningen av Kambodsjas verkelege regjering vere – Ei støtte no eller gåve etter sigeren?». Spørsmålet er selvfølgelig retorisk. Anerkjennelsen før kampen er mye mer verdt enn etter de har tatt makten. Representanter for regjeringen skal ha sagt at Norge ikke anerkjenner ett regime før de sitter med den formelle makten i landet.

---

²¹⁰ Klassekampen 1973/15 «Bak den «breie» juntaen i Phnom Penh: Bankierer og storspekulanter» S. 11

²¹¹ Klassekampen 1973/27 «Annerkjenn [sic] Kambodsjas verkelege regjering – DU. Veit knapt namnet» S. Forside

²¹² Klassekampen 1973/27 «Når skal Norge anerkjenne Kambodsjas virkelige regjering?» S. 10

Derav spørsmålet i tittelen. Den innledende notisen avsluttes med å mane folk til å presse regjeringen til å anerkjenne GRUNC snarest mulig, ikke når de har seiret.²¹³

Hva er GRUNC og FUNK? Det spørsmålet stilles i denne utgaven av Klassekampen. GRUNC og FUNK er blitt omtalt tidligere, men nå dedikeres det en halv side til å beskrive frigjøringsbevegelsen. I motsetning til Lon Nol, har GRUNC stor og bred oppslutning, skal vi tro Klassekampen. Alle deler av befolkningen støtter frigjøringsbevegelsens regjering. GRUNC er en fransk forkortelse for Kambodsjas kongelige nasjonale enhetsregjering. Dette er regjeringen Sihanouk dannet etter statskuppet 1970, ifølge Klassekampen. GRUNC er delt mellom Beijing og Kambodsja. De aller fleste er i av regjeringsmedlemmene finner i distriktene, provinsene og byene i Kambodsja. De frigjorte områdene styres gjennom valgte komiteer, der alle samfunnsklasser deltar og organiseringer skjer gjennom «gjensidige hjelpelag, kooperativer, avskaffing av åger-renter, sterk nedskjæring av jordleierentene, oppbygging av skikkelig utdanningsvesen og helsevesen osv.» Resultater av disse grepene meldes å være en økt risproduksjon er doblet, samtidig som det er matmangel i de Lon Nol-styrte områdene.²¹⁴

FUNK er en forkortelse for Kambodsjas Nasjonale Enhetsfront og skal ha blitt dannet på en kambodsjansk folkekongress. FUNK var opprørsbevegelsens militære avdeling, der enkeltpersoner tilsluttet seg bevegelsen av fri vilje.²¹⁵

Motstanden etter kuppet i 1970 ble etablerte meget raskt. Grunnen til det tillegges den forfølgelsen kommunistene ble utsatt for i tiden da Sihanouk styrte, men det er ikke Sihanouk som bebreides for dette. Det var politikerne rundt prinsen som sørget for denne forfølgelsen. På grunn av denne forfølgelsen ble det etablert baser ute i jungelen. Flere av de ledende figurene i frigjøringsbevegelsen hadde vært flyktninger i disse basene siden i flere år.²¹⁶

Sovjets rolle kritiseres flittig i 1973 som allerede omtalt. I spalten «Jorda Rundt» siteres den Australske avisa «Financial Review». Sovjet skal ha sørget for transport av forsyninger langs Mekongelva til regimet i Phnom Penh. Bensin, mat og militært utstyr skal ha blitt levert den kambodsjanske hovedstaden flere ganger i uka. Mye av det som leveres

---

²¹³ Klassekampen 1973/28 «Skal anerkjenning av Kambodsjas verkelege regjering vere – Ei støtte no eller gåve etter sigeren?» Forsiden

²¹⁴ Klassekampen 1973/28 «Kambodsja: Kommunistene og frigjøringsbevegelsen – Hva er GRUNC og FUNK?» S. 10

²¹⁵ Klassekampen 1973/28 «Kambodsja: Kommunistene og frigjøringsbevegelsen – Hva er GRUNC og FUNK?» S. 10

²¹⁶ Klassekampen 1973/28 «Kambodsja: Kommunistene og frigjøringsbevegelsen – Hva er GRUNC og FUNK?» S. 10

skal være forsynt av USA. At Sovjet støtter ett ikke-kommunistisk regime i samarbeid med USA karakteriseres som ett av Vietnamkrigens «underligste ironier».²¹⁷

Seks uker senere er en lengre kronikk på trykk med påstanden «Sovjet saboterer folkets kamp!» i underoverskriften, på trykk i Klassekampen. Da kuppet hadde skjedd og Sihanouk fortsatt var i Moskva hadde han fått forsikringer om full støtte i tiden fremover. Likevel hadde Sovjet ikke anerkjent GRUNC i midten av 1973, selv om 40 andre land hadde gjort det. Fellesfronten dannet av de tre indo-kinesiske landene er heller ikke fått sovjetisk støtte. I stedet, som vi har fått vite gjennom flere tidligere saker, har sovjet bistått Lon Nol. I tillegg skal det ha vært gjort forsøk på å megle. Det skal også være gjort forsøk på å splitte motstandsbevegelsen med rykter om fred, uten at et skrives noe om hvordan det ville hatt en effekt. Sihanouk på sin side skal ha sagt at det er helt uaktuelt å gå i forhandlinger med Lon Nol. Særlig i en situasjon der seier i høyeste grad er mulig. Han mener Kambodsja er avgjørende for Sovjets videre strategi i maktkampen i Asia. Folkefrontens offisielle leder mener det er umulig å skape fred mellom folk og forræder. Artikkelen avsluttes med igjen å sitere Sihanouk, der han presiserer hva folkets mål er: «drive ut USA og alle deres lakeier». «fjerne Lon Nol-klikken som er et lydig redskap for USAs aggresjon og nykolonialisme i Kambodsja» og «bygge et nøytralt, fredelig, demokratisk og blomstrende Kambodsja, under ledelse av GRUNC og prins Sihanouk».²¹⁸ Her igjen er det ikke snakk om et demokrati i vestlig forstand, som er blitt belyst tidligere. Det avsløres også gjennom formuleringen. Demokratiet skal ledes av GRUNC og prins Sihanouk, ikke de partier og personer folket velger gjennom frie valg.

Uka etter i Klassekampen kommer nytt Sihanouk sitat og artikkel om Sovjets rolle i Kambodsja. Artikkelen begynner slik:

«Uansett hvor nært vennskap Sovjet har med USA vil det aldri kunne tvinge de patriotiske khemer'ene [sic] i motstandsbevegelsen til å oppgi sine ukrenkelige mål.»²¹⁹

Sihanouk indikerer her at det nærmest eksisterer en allianse mellom Sovjet og USA og Klassekampens anonyme artikkelforfatter er enig i poenget i sitatet. USA har hele tiden blitt betraktet som hovedfienden, men Sovjet har aldri gitt noen støtte til den kambodsjanske motstandsbevegelsen. Sovjet har i stedet ytt aktiv motstand.²²⁰

---

²¹⁷ Klassekampen 1973/21 «Jorda Rundt: Kambodsja» S. 10

²¹⁸ Klassekampen 1973/27 «Fred i Kambodsja den 15? – Sovjet saboterer folkets kamp!» S. 8

²¹⁹ Klassekampen 1973/28 «Sovjet faller GRUNC i ryggen» S. 10

²²⁰ Klassekampen 1973/28 «Sovjet faller GRUNC i ryggen» S. 10

Et eksempel mener forfatteren å være Sovjets forsøk på å få i stand en forhandlingsløsning i Kambodsja. Vi har tidligere sett Sihanouks begrunnelse for at en forhandlingsløsning er uaktuelt. Sovjet skal også ha forsøkt å skape en «tredje kraft» slik vi skal se det spekuleres i at USA også kan komme til å gjøre. Det skisseres to metoder Sovjet skal ha benyttet seg av. De ener er at Sovjet skal ha forsøkt å slitte FUNK ved å legge press på den sovjet-vennlige delen av FUNK. Det skrives ingenting om hva slags press det er snakk om. Det andre skal være at Sovjet skal ha opprettet et kommunistisk parti i anførselstegn, som det er mening skal gi Lon Nol et skinn av nøytralitet. Det skal ha den funksjonen ved at det skal ha deltatt i et rigget valg i 1972. Partiet skal bestå av personer som har studert eller jobbet i Moskva og personer som har jobbet med sovjetiske prosjekter i Kambodsja. Sihanouk skal ha kalt dem en bande forrædere på lik linje med Lon Nol. I tillegg til dette skal Sovjet har gitt materiell støtte til utdanning, militære og helse.²²¹

Etter at kongressen nektet videre finansiering av krigen spekuleres det i om det virkelig vil avslutte krigen. Klassekampen har hvert fall ingen tillitt til Nixon og lister opp fem mulige måter krigen kan fortsette på, også etter 15. august. For det første kan Kongressen alltid innføre nye lover og bevilgninger. Opposisjonen ansees for å være svak. Det stilles også spørsmål om kongressen kan bestemme noe som helst. Som fører oss over på det neste punktet. At Nixon bare fortsetter krigen uten kongressens bifall. Ved lov har amerikanske soldater mulighet til å rekvirere de ressursene de trenger ute i felt hvis mulig. Noe kongressen ikke kan stoppe. For det tredje kan USA trene lokale styrker som fortsetter kampene. Og som en forlengelse av det. De ser det som en mulighet at sør-vietnamesiske styrker og styrker fra Thailand til å invadere Kambodsja å redde Phnom Penh. For det femte kan de få frem en våpenhvile med ett delt Kambodsja som resultat.²²²

Det de anser bør være Nixons første prioritering er å skape en «tredje kraft» av kambodsjanere som kan splitte motstandsbevegelsen gjennom å være ett alternativ for de mest høyreorienterte delene av bevegelsen. Det kan skape en usikkerhet USA kan utnytte. Det skal angivelig eksistere planer om sende kambodsjanske pasifister i Frankrike tilbake til hjemlandet sitt. Også Sovjet skal ha lignende planer ved å forsøke å opprette et lovlig kommunistparti i Kambodsja bestående av kambodsjanske studenter som da var bosatt i Moskva.²²³

---

²²¹ Klassekampen 1973/28 «Sovjet faller GRUNC i ryggen» S. 10

²²² Klassekampen 1973/27 «Fred i Kambodsja den 15? – Sovjet saboterer folkets kamp!» S. 8

²²³ Klassekampen 1973/27 «Fred i Kambodsja den 15? – Sovjet saboterer folkets kamp!» S. 8

På baksiden av den 27 utgaven av Klassekampen i 1973 formidles det kort sak fra AKP(m-l)s mektige partisekretær Sverre Knutsen. Han oppfordrer til ekstra innsats for Kambodsja. Hans vurdering er at Kambodsja er inne i en helt avgjørende periode der situasjonen tilsynelatende særdeles positiv, men som likevel krever en enorm innsats. Amerikanerne er i en desperat situasjon. At Kongressen har stoppet bevilgningene til krigen er ikke ensbetydende med at krigen er over. Knutsen mener frigjøringsbevegelsen kan se ut som står overfor en rask seier, men det er også sannsynlig at amerikanerne trapper opp krigsinnsatsen. AKP(m-l)s første landsmøte vedtok å støtte frigjøringsbevegelsen i Kambodsja. Et slik vedtak minner han om forplikter til innsats. Et godt eksempel som Knutsen oppfordrer til å støtte opp en demonstrasjon som skal skje onsdag 15. august. Samme dag som Kongressens bevilgninger til krigen skal stoppes. Knutsen mener tilsvarende demonstrasjoner andre steder i landet ville vært svært viktig og indirekte oppfordrer til å organisere demonstrasjoner over det ganske land.²²⁴

Demonstrasjonen det henvises til reklameres for i en egen notis på samme side. Toget skal gå kl 18.00 fra Oslo Lysverker i Sannergt. Til Universitetsplassen. Der vil det holdes appeller og kulturinnslag.²²⁵

Kvinner introduseres som et nytt aspekt ved dekningen av Kambodsja mot slutten av august, 1973. Det hevdes at frigjøringsbevegelsen legger stor vekt på kampen mot kvinneundertrykking. Som et godt eksempel på det trekkes kvinnes rolle i militæret frem. I FUNK skriver klassekampen at det kvinnene er del av den regulære hæren med egne kvinnebataljoner. Forfatteren kan ikke komme på noen annen hær i verden som lar kvinner delta i hæren. For FUNK er kampen mot kvinneundertrykkingen en del av deres demokratiseringsmål. I FUNK's program står det at tradisjoner som diskriminerer kvinner skal jobbes for å fjernes og kvinner skal gjennom utdanning, jobb og kultur settes i stand til å yte fullt for den felles kampen.²²⁶ Short skriver at det fantes to kvinnebataljoner i Røde Khmers hær. De hadde ganske store tapstall. Da krigen var over var 60% av soldatene døde. På slagmarken var det en tendens til at motstanderen rettet sin innsats særlig mot kvinnene.²²⁷

Den ideologiske utviklingen til Røde khmer mener bar preg av en kraftig radikaliseringsprosess i 1973. Resultatet av det var reformer som ble tvangsinnført med brutal voldsmakt. Små samfunn ble tvangsflyttet med begrunnelse i frykten for bombingene.

---

²²⁴ Klassekampen 1973/27 «Til innsats for Kambodsjas folk! av Sverre Knutsen, sekretær ved AKP(m-l)s partikontor» S. 12

²²⁵ Klassekampen 1973/27 «Kambodsja-demonstrasjon» S. 12

²²⁶ Klassekampen 1973/29 «FUNK i Kambodsja: Kvinnene deltar i den regulære hæren» S. 10

²²⁷ Short (2008) S. 274

Menneskene ble sendt langt av sted og hjemmene deres ble brent ned for å sørge for at disse menneskene ikke hadde noe å vende tilbake til. Det ble for alvor startet en kollektivisering av samfunnet. 30-40 familier skulle inngå i kooperativer. Der Røde khmer møtte motstand brukte de tvang. Responsen ligner noen av det vi så av kulakkene i Russland. Da det ble klart at husdyrene skulle konfiskeres av og bli en del av kollektivet besluttet eierne å ta livet av dyra og spise dem. Dyr ble syke og døde fordi ingen tok skikkelig vare på dem lenger. Redskaper ble ikke vedlikeholdt.²²⁸ Offisielt ble kollektiviseringen innført 20. mai 1973. De kortsiktige målene var å stoppe varehandelen med jordbruksvarer og skaffe opprørshæren tilstrekkelig med mat.²²⁹

Konsekvensen av radikaliseringen var bla. en økende flyktningestrøm fra kommunistenes landområder til de områdene regjeringen kontrollerte og Sør-Vietnam. Så mye som 60 000 mennesker skal ha flyktet i første halvdel av 1975.²³⁰

Voldsforherligelsen i Kambodsja, mener Short, overgikk terrorregimer som Robspierres Frankrike og Stalins Russland. For Pol Pot var vold noen man ikke bare oppfordret til, men også feiret. Menneskelig reaksjoner på vold ble sett på som en svakhet som måtte motarbeides. Kampuchéas nasjonalsang illustrer dette på en grusom måte.²³¹

Lysende, rødt blod dekker by og slette/ av Kampuchéa, vårt moderland,/ Edelt blod fra arbeidere og bønder, /Edelet blod fra revolusjonære menn og kvinner!/ Blodet forvandles til nådeløst hat/ Og beslutsom kamp,/ [Som] ... frir oss fra slaveriet²³²

Short følger opp med å skrive at en slik voldsforherligelse ikke fantes hos kinesiske og vietnamesiske kommunister. Der var vold et nødvendig onde, ikke en revolusjonær dyd, skriver han. Fram til 1972 var det regjeringshæren som var den mest brutale. I 1973 var det Røde Khmer som tok over den tronen. Desertører ble drept. Militære operasjoner ble planlagt og gjennomført med mindre frykt for tap av menneskeliv. Da Røde khmer forsøkte å innta Phnom Penh og misslyktes i 1973 var 30 % var kommunistenes styrker døde. Med de økte tapstallene ble det innført tvangsinnskrivinger i militæret.²³³ Det ble gjennomført utrenskninger i befolkning i 1973. Særlig de med utdanning var utsatt og de rike ble inkludert i utrenskningene. Nye fengsler ble bygget. De som ikke sluttet opp om revolusjonen ble ansett som skadedyr.²³⁴

---

²²⁸ Short (2008) S. 265-267

²²⁹ Short (2008) S. 267

²³⁰ Short (2008) S. 267

²³¹ Short (2008) S. 268

²³² Short (2008) S. 268

²³³ Short (2008) S. 269

²³⁴ Short (2008) S. 273-274

I starten av september tar beskrivelsen av Sovjets rolle en ny vending. Den sovjetiske avisen *Izvestija*, har beskrevet FUNK som «den virkelige representanten for det kambodsjanske folket».²³⁵ Det som tilsynelatende kunne være et steg i riktig retning fra en maoists synsvinkel, blir ikke tatt godt imot av Sihanouk. Han mener på sin side at hvis dette er meningen til Sovjet så bør de anerkjenne GRUC og FUNK. Videre i artikkelen i *Izvestija* blir det oppfordret til at FUNK skal samle alle parter i Kambodsja. Dette blir som tidligere avvist at Sihanouk som en uriktig innblanding i Kambodsja. Det blir også sett på som ett forsøk på å hindre GRUNCs totale seier. I en slik koalisjon vil GRUNC havne i mindretall mot agenter for imperialismakter.²³⁶

I en liten notis i på samme side i Klassekampen den uken bringes nyheten om at Sihanouk har bedt alle ambassader om å stenge og evakuere personellet. GRUNC ønsker å ha et godt forhold til alle land, men de setter en betingelse. Bryt de diplomatiske forbindelsene, å ha diplomatiske forbindelser med noen som vil samarbeid med Lon Nol-klikken kan ikke GRUNC samarbeide med. Videre blir notisen avsluttet med at GRUNC ikke garanterer for sikkerheten til utlendingene i Phnom Penh, så som krigen nærmer seg sentrum av byen.²³⁷

Etter dette var det ganske lite om Kambodsja i Klassekampen før Henry Kissinger fikk Nobels fredspris i 1973. Dette kritiseres naturlig vis kraftig i AKP(m-l) sine medier. Første responsen i Klassekampen kommer i form av en offisiell partiuttalelse. Den er signert AKP (m-l)s Arbeidsutvalg. Sør-øst Asia får sjelden plass så langt fram i avisa. For det første anses det for å være en «uhyrlig frekkhet» fra Stortingets Nobelkomitè. Klassekampen ser dette som «klar støtte til USA-imperialismen». At Le Duc Tho får den sammen med Kissinger ser de som et «ynkelig forsøk på å skjule støtten til USA-imperialismen»²³⁸ Den vante retorikken kommer fram og handlinger som kan tolkes positivt anses for å være et forsøk på en distraksjon i stedet.

Videre beskrives Kissingers rolle i verden. Han bygger opp forræderen i Vietnam, Thieu og fortsetter krigen selv om det er inngått en fredsavtale. Gjennom Vietnam-krigen har han gjort seg skyldig i mord på mange tusen mennesker. Våpenhjelp til Israel trekkes også fram som en av forbrytelsene han er en del av. AKP (m-l) mener videre at dette er et bevisst forsøk fra Nobelkomiteen for å hjelpe Nixons å skjule hans regjerings krigsforbrytelser og

---

²³⁵ Klassekampen 1973/31 «Sihanouk med skarp protest mot Sovjets innblanding: - komplott for å hindre GRUNC's fullstendige seier» S. 10

²³⁶ Klassekampen 1973/31 «Sihanouk med skarp protest mot Sovjets innblanding... S. 10

²³⁷ Klassekampen 1973/31 «Steng ambasadene!» S. 10

²³⁸ Klassekampen 1973/38 «Ingen krigsforbryter til Norge 10. desember» S. 2

massemord.²³⁹ Det er med andre ord en konspirasjon det er snakk om. På baksiden av avisen presenteres argumenter som er allerede presentert flere ganger for hvorfor det er feil at Kissinger får prisen. Så skrives det kort om hva som skal gjøres. Her brukes det så mange tomme ord at det er best sitere: «Reint praktisk har vi tatt initiativet til å danne ein tverrpolitisk aksjonskomite for å gjøre det politisk umogleg for Kissinger å kome til Noreg for å hente den såkalle prisen» Dette skrives uten videre forklaring. Det er vanskelig å skjønne hva den ikke navngitte forfatteren mener. Språket er også en god blanding sleng, nynorsk og bokmål.²⁴⁰ Komiteen skal også jobbe for økt oppslutning om motstanden mot Vietnamkrigen, slik de kan utnytte muligheten til å vise hele verdens sin motstand mot USA krigsforbytelse.²⁴¹

I avisen uka etter trykkes det en helsides artikkel der det stilles spørsmålet: «Kan fredspriser skape fred?» Utgangspunktet er selvsagt tildelingen av Nobels Fredspris. I neste del går man tilbake til grunnleggende prinsipper som er blitt belyst tidligere. Her får pasifismen unngjelde. Her mener forfatteren fredsprisen har sine røtter. Tanke på at hvis alle skulle avstå fra vold ville det ikke bli kriger er helt gal, og et Mao-sitat blir brukt for å belyse dette. «Vi er for at krigen skal avskaffes, vi ønsker ingen krig. Men krigen kan bare avskaffes ved krig. Den som vil at det ikke lenger skal finnes geværer – han må gripe til geværet.»²⁴² Grunnen til dette er at krig kommer av klassemotsetninger og derav imperialismen, som vi også har sett tidligere. I AKP(m-l)s verden handler det om å «sloss eller bli slått ned uten å forsvare seg». Imperialistene vil ifølge dette verdensbilde ikke gi seg ut å bli beseiret og da må land som blir angrepet forsvare seg.²⁴³

Videre i artikkelen blir det listet opp vinnere som beviser at den norske nobelkomiteen bevist propaganda mot klassekampen og for imperialismen. Første eksempel er prisen i 1969 som gikk til den internasjonale arbeidsorganisasjonen (ILO). ILO kan regnes som den internasjonale utgaven av Norges LO. Denne organisasjonen står for samarbeid med kapitaleierne og arbeidsfred og er da av samme grunner som de mot pasifismen. Helt uaktuelt for en kommunist å inngå noen som helst form for frem med kapitaleieren. Året etter, altså i 1970, fikk Nobels fredspris nok en klanderverdig vinner. Normann Borlaug fikk prisen for å ha utviklet et kornslag som skulle gi mer korn på like stort dyrket mark. Dette skulle da igjen være med å bekjempe sult i den tredje verden. Det ble oppfattet som en total avsporing av ml-

---

²³⁹ Klassekampen 1973/38 «Ingen krigsforbryter til Norge 10. desember» S. 2

²⁴⁰ Klassekampen 1973/38 «Solidaritetskomiteen – Avsky-demonstrasjon 10. Desember!» S. 16

²⁴¹ Klassekampen 1973/38 «Solidaritetskomiteen – Avsky-demonstrasjon 10. Desember!» S. 16

²⁴² Klassekampen 1973/39 «Kan fredspriser skape fred?» S. 12

²⁴³ Klassekampen 1973/39 «Kan fredspriser skape fred?» S. 12

erne. For dem var det ikke for lite mat som var grunnen til at sultet og var fattige. Grunnen var at imperialistene utnyttet de fattige landene. Fredsprisen til Willy Brandt i 1972 var heller ikke noe bedre. Brant fikk prisen for sin tilnærming til Sovjetunionen, med det som ble kalt Ostpolitikk. Dette var for ml-erne ikke noe som skapte mer fred, men mindre. Imperialister som samarbeidet var en større trussel for Europas folk, enn om imperialistene forble fiender. Brandt fikk også prisen sitt EEC-arbeid. Hensikten fra nobel-komiteen var åpenbart å bruke at Brandt skulle brukes for å få Norge inn i EEC, i følge forfatteren.²⁴⁴

Videre menes det at det ikke er forhandlinger som skaper fred, men krigen som setter premissene for forhandlingsutfallet. Forhandlingsløsningen i Vietnam ville ikke vært mulig hvis ikke vietnamserserne hadde kjempet krigen som måtte til. Derfor, blir det for ml-erne, en avledning å legge fokus på forhandlingene som årsaken til fred, når det var krigens utvikling som bestemte forhandlingsutfallet.²⁴⁵

Artikkelforfatteren trekker fram to eksempler på at de som sloss som oppnår fred og sosial revolusjon ikke forhandling og arbeidstaker organisasjoner, som jobber for samarbeid mellom partene. Jeg vil trekke fram det ene, som fremmer verden nesten motsatt av hva den populære oppfatningen er. India og Kina var to land som kjempet for frihet på to forskjellige måter. Kina kjempet en lang og hard kamp for frihet under ledelse av kommunistene. Det var blitt en nærmest ubestridelig suksess, i følge forfatteren. India derimot fulgte Gandhis fredelige vei til frihet. Staten India ble uavhengig, men de fattige blir bare fattigere. Forhandlingsfreden var omtrent sånn: de rike lot de fattige være i fred så lenge de fattige lot de rike være i fred. De imperialistiske interessene om utbytting fikk bli i India. At det er stor fattigdom i India er det vel få som ikke er enig i, men å trekke fram Mao som et godt eksempel sammenliknet med Gandhi, vil i vår del av verden i dag være få som er enig i. Når man kommer til så motsatte konklusjoner så går det selvfølgelig tilbake til starten av artikkelen. Det er krig som skaper fred, ikke pasifisme.²⁴⁶

Kambodsja/Vietnamkrigen året i Klassekampen avsluttes med å presentere «Kissingers merittliste». For KK-leseren blir det som å lese om ett liv i synd. Fra 1960 vises det at Kissinger har vært sentral i utviklingen av USAs krigspolitikk. Etter å ha fullført sin doktorgrad skal han ha ledet arbeidet med kjernefysisk strategi i Rådet for utenriksforbindelser. Et råd så presenteres som halvstatlig. I 1960 ble han utnevnt som rådgiver for Kennedy. Han var en talsmann for omfattende opprustning av det amerikanske

---

²⁴⁴ Klassekampen 1973/39 «Kan fredspriser skape fred?» S. 12

²⁴⁵ Klassekampen 1973/39 «Kan fredspriser skape fred?» S. 12

²⁴⁶ Klassekampen 1973/39 «Kan fredspriser skape fred?» S. 12

forsvaret. I 1969 var han leder for de Nasjonale Sikkerhetsrådet, som i følge KK, ledet Nixons utenrikspolitikk. Dette rådet skal ha produsert all den viktigste informasjonen som Nixon la til grunn for sine beslutninger om Vietnamkrigen. Han skal også ha vært sentral i invasjonen av Kambodsja. Tilslutt på merittlisten legger de til kupp-planene mot Allende.²⁴⁷ Allende som ble styrtet til fordel mot Augusto Pinochet i Chile.

Oppsummering

Kambodsja nevnes i stiftelseserklæringen til det nystiftede partiet AKP(m-) og dermed stadfestes hvor viktig Kambodsja og anti-imperialismen som helhet var. I intervjuet med Sihanouk blir det understreket at det ikke er på tale å inngå kompromisser med Lon Nol. Han er støttet av USA og kan dermed ikke stoles på. Kina som presenterte seg som FUNK og GRUNKs viktige støttespiller ville at slike forhandlinger skulle skje. De militære framgangene i 1973 står det både i Klassekampen og hos Philip Short var store. Begge steder står det at hadde det ikke vært for USAs omfattende bombing av landet ville krigen vært over. Sihanouk forsøker å fremstille det som det var i stor grads FUNKs eget valg av hensyn til befolkningens beste. Demoniseringen av fienden fortsetter med karakteriseringer som marionettehær osv.

Kravet om diplomatisk anerkjennelse av GRUNK setter fart i 1973. For ml-erne er det en selvfølgelighet at folkets rette representanter bli anerkjent verden rundt. Det ville hjulpet dem videre i kampen. På dette tidspunktet kontrollerer de over halve landet også. Norges regjering mener ml-erne burde skynde seg å anerkjenne GRUNK. Som et ledd i kampen for anerkjennelse skrives det en artikkel om hva og hvem FUNK og GRUNK er. Der påstås det at disse organisasjonene representerer alle lag av folket med full oppslutning. Det tas for gitt at folk flest ser dem som deres rette representanter uten at de har noe annet bevis på det enn at de har en ideologi som sier at de er det på grunn av at de har sluttet seg til den ideologien. Det skrives videre at det er valgt komiteer der alle samfunnsklasser deltar. Ut fra Short sin framstilling virker det høyst utsannsynlig. Jordbruksreformene nevnes og at det har ført en dobling av risproduksjonen. Short skriver om jordbruksreformene, men han skriver ikke noe om at dette førte til økt produksjon. Det fremstår som usannsynlig.

Sovjets rolle som imperialist og sabotør av folkets kamp skrives det en del om. De meldes å støtte Lon Nol og de har ikke anerkjent GRUNK som Kambodsjas rette regjering.

---

²⁴⁷ Klassekampen 1973/39 «Kissinger merittliste:» S. 13

Sihanouk mener å kunne spore et bevisst samarbeid mellom Sovjet og USA mot GRUNK. Mot slutten av året skrives det i en avis i Sovjet at FUNK er Kambodsjas rette representant. Dette blir ikke godt mottatt det heller. USAs rolle i Kambodsjas spekuleres det i hvordan kommer til å være frem til bombingene blir avsluttet. De forventer at USA ikke kommer til å gjøre som de har lovet. En imperialist som USA kan ikke stole på. De forventer forsøk på å splitte frigjøringsbevegelsen.

Shorts framstilling av Kambodsjas i 1973 er en historie om kraftig radikalisering. Jordbruksreformene det ble skrytt av tidligere i oppgaven nå fortalt med en helt annen historie. Reformene ble innført med omfattende bruk av tvang og brutalitet. Regimet voldsforherligelse mener Short ikke har en sammenligning. Utrenskninger ble tatt i bruk. Fængsler ble bygget. Fravær av brutal vold ble ansett som et problem.

Kapittel 6 - 1974 – midt 1975 Tilbake til den militære framgangen og seier!

Kambodsja-dekningen i 1974 er litt som å gå tilbake til start, temamessig. Mye handler om den militære framgangen og internasjonal politikk. Kapittelet er lagt opp kronologisk. 1974 så en nedgang i antall saker om Kambodsja. I dette kapittelet vil vi følge utviklingen fram til seieren til FUNK i 1975. Fra starten i 1974 ser vi at spådommene om at regimet i Phnom Penh holder på å falle kommer. Dette er for øvrig ikke første gangen en snarlig seier forventes. Ensidigheten er åpenbar, noe henvisningene til Short synliggjør. I tillegg til militær framgang handler det om diplomatisk anerkjennelse. Opprettelsen av Vennskapssambandet Norge – Kambodsja skjer i denne perioden. Mot slutten av kapittelet dekkes beskrivelsene av seieren i Kambodsja og beskrivelser av dets viktighet for hele verden. Det ensidig positive i dekingen er åpenbart.

Artiklene som publiseres de første månedene handler om den militære framgangen. Tittelen på forsiden av den femte utgaven av Klassekampen i 1974 er «Kambodsja: Lon Nol vaklar – kor lenge» Samme som er blitt presentert mange ganger tidligere. Seieren er nært forestående. Inne i avisen kan de bringe nyheten om at 90% av Kambodsja er frigjort. Som vi har sett var 80% av landet frigjort i 1971. Allerede i april 1973 har vi sett at budskapet om at 90% av Kambodsja var frigjort, men nå blir det igjen presentert som en nyhet om framgang. Framgangen har tilsynelatende stoppet opp, hvis en oppmerksom leser husker tidligere meldinger om fremgang. 1973 blir i stedet her presentert som et år med jevn fremgang der quislingene i Phnom Penh er stadig nærmere det endelige nederlaget.²⁴⁸ Her ligger kanskje en forklaring på grunnen til at dekingen av Kambodsja endret seg i 1973. De fikk få meldinger om framgang og måtte skrive om noe annet. Røde Khmers politikk ble kraftig radikalisert også, slik at det var mye ny politikk som ble satt ut i livet

To uker senere kan Klassekampen melde om en offensiv mot Phnom Penh. Alle hovedveiene inn og ut av hovedstaten kontrolleres nå av frigjøringshæren. Bombingen av Phnom Penh er trappet opp, med nøyaktig presisjon selvfølgelig. Militære anlegninger, politiet og flyplasser er det som blir bombet. Noen få bomber ender på feil, vedgår likevel forfatteren. Flyktningestrømmene meldes også å gå fra Lon Nol sine områder til de frigjorte. I

---

²⁴⁸ Klassekampen 1974/05 «Kambodsja: Ni tideler av landet er frigjort»

følge KK flykter de fra prisstigningen på mat, undertrykking og usikkerhet som ikke finnes i de frigjorte områdene.²⁴⁹

To uker etter dette igjen bringes det en notis om den militære framgangen. De kan melde at 2210 av Lon Nol sine soldater ble drept eller såret mellom 6. januar og 7. februar 1974. 22 av militært sine stillinger er erobret. I tillegg er mye av fiendens materiell enten tatt eller ødelagt. Ved siden av notisen publiseres et bilde av en mann som med en hodeskalle i hånden. Mann skal være en av Lon Nol sine offiserer og fremstilles som et generelt bilde på fienden.²⁵⁰

Det går fem uker før neste oppdatering om krigens fremganger. Også her legges det fram som store nyheter, men i realiteten er situasjonen omtrent den samme. Nyheten er at Phnom Penh er totalt beleiret og omringet. Militære og sivile forlater Lon Nol. Regimet er desperat og nederlaget er nært forestående. Det føles ikke som noe nytt. Inne i Phnom Penh preges situasjonen av protester og demonstrasjoner mot Lon Nol. Studentene har ved flere anledninger protestert mot det sittende regime. Ønsket til studentene skal være det sittende regimets avgang. Kampene mellom militæret og frigjøringshæren kommer også nærmere og nærmere byens sentrum. Et kraftverk i sentrum av hovedstaden var et av målene til frigjørings soldatene. Det samme var Monivong-broen som skulle være 800 meter fra presidentpalasset.²⁵¹

Den militære framgangen avdekker grusomhetene til det sittende regimet. Blant Lon Nols soldater som var tatt som krigsfanger skal det ha vært bevæpnede barn så unge som ti år gamle. På bilde som følger denne notisen ser ikke det ikke ut som det er redde barn som har vært i krig, men barn som er blitt bedt om å posere med et gevær. Det er ikke et bevis på noe, men det får en til å tvile på om sannheten i historien.²⁵²

Enda tre uker etter dette kommer en ny sak om denne i militære utviklingens framgang. Her er det en prins Sihanouk sin regjering som brukes som kilde. Sitatet som brukes som tittel lyder: «Militært sett kunne vi ta over Phnom Penh i morgen kl. 12». Kilden er ministeren Chau Seng. Han skal ha blitt intervjuet av en medarbeider fra Klassekampen i Stockholm. Hovedbudskapet er at det gjøres store og raske framganger om dagen. I de områdene som er frigjort gjøres det også raske framskritt. Jordbruk, industri og håndverks produksjon er økende. Prinsippet for alt de gjør er at de skal være selvhjelpende. Et eksempel

---

²⁴⁹ Klassekampen 1974/7 «Offensiv mot Phnom Penh»

²⁵⁰ Klassekampen 1974/9 «Slaget om Phnom Penh»

²⁵¹ Klassekampen 1974/13 «Phnom Penh er totalt beleiret» S. 14

²⁵² Klassekampen 1974/13 «Barn som soldater» S. 14

er risproduksjonen, som i 1973 visstnok skal ha steget med 100 %. Grunnen til at FUNK ikke erobrer Phnom Penh med en gang er fordi de er bekymret for sivilbefolkningen i byen. Skulle det bli en brutal erobring er ministeren også bekymret for at det kunne gi den amerikanske presidenten en anledning til å begynne å bombe Phnom Penh igjen. Dette argumentet er blitt brukt tidligere også, og ble brukt da hovedstaden ble evakuert etter at Røde Khmer tok kontrollen over hele Kambodsja.²⁵³

Under saken med ministeren fortelles det om Lon Nol's økende undertrykking i spalten «Jorda rundt». Undertrykkingen beskrives som økende ettersom Lon Nol taper terreng. Gutter og menn tvinges ut i militæret, nærmest uten hensyn til alder. Desertører blir skutt.²⁵⁴

Etter 2 måneder uten nytt fra Kambodsja blir kampen for norsk annerkjennelse tatt opp på nytt, i august. Frigjøringshæren i Kambodsja kontrollerer nå omtrent hele landet. 60 land har anerkjent Kambodsja, men ikke Norge. Ved forrige avstemning av FUNK og GRUNC tre stemmer fra å bli anerkjent av FN. Dermed ser KK at en innsats i Norge mot den norske regjeringen kan føre til at anerkjent i FN og forsøker å oppmuntre til å øve press på den bakstreverske regjeringen.²⁵⁵

Midt i september er neste sett med saker for om Kambodsja. Klassekampen kan fortelle at FUNK hadde store framganger i tørkesesongen mellom november 1973 og mai 1974. Hele 94 700 soldater i Lon Nol sin hær er blitt drept eller såret. I tillegg er 502 militære støttepunkter ødelagte og store mengder våpen beslaglagt. Omtrent 85% av befolkningen skal være befridd. FUNK har også tatt større kontroll over elvene.²⁵⁶ Samtidig så venter befolkningen i Phnom Penh på at frigjøringshæren skal komme, ifølge Klassekampen. Motstanden mot regimet er sterkt. Særlig har motstanden økt blant elver, lærere, studenter og professorer. 4. juni skal det ha blitt avholdt en stor demonstrasjon. En av demonstrantene håper at demonstrasjonene skal føre til at det sittende styret blir utselettet slik at de kan invitere FUNK og GRUNC til byen. Det er den eneste måten å få slutt kambodsjanernes lidelser. Matprisene i byen har steget så mye at mange ikke har råd til mat lenger.²⁵⁷

Det skrives ingenting som Lon Nol sine erobringen seiere i Klassekampen. På våren i 1974 fikk regjeringsstyrkene sin siste seier. De gjenerobret byen Oudong. Etter dette var det ingen framganger på slagmarken for Lon Nol. Utover dette var den største prestasjonen til

---

²⁵³ Klassekampen 1974/16 «Militært sett kunne vi ta Phnom Penh i morgen kl. 12» S. 18

²⁵⁴ Klassekampen 1974/16 «Lon Nol undertrykker stadig villere» S. 16

²⁵⁵ Klassekampen 1974/32

²⁵⁶ Klassekampen 1974/34 «Ingen hvile for landssvikerne i regntida!» S. 13

²⁵⁷ Klassekampen 1974/34 «Vi venter på frigjøringshæren» S. 13

regjeringsstyrkene at Røde Khmer ikke fikk etablerte stillinger mer enn 13 kilometer unna Phnom Penh. Regjeringshæren innats handlet om i det store og hele å begrense fremrykkingen til Røde Khmer.²⁵⁸

Så i slutten av september kommer et nytt tema inn utviklingen i Kambodsja. GRUNC har besluttet å nasjonaliserer utenlandskeide gummiplantasjer. Grunnen skal være at de utenlandske plantasjeieerne har hele tiden støttet imperialistene og er fortsatt fiendtlig innstilt til FUNK. AKI, det kambodsjanske nyhetsbyrået, melder at beslutningen er blitt tatt imot med stor støtte. Det er den gjort fordi det er beslutning som er til det beste for det kambodsjanske folk og et steg i riktig retning i kampen mot imperialismen.²⁵⁹ For utviklingen i de frigjorte områdene meldes å være god, med grunnprinsippene om selvberging og uavhengighet. Jordbruket har hatt god utvikling gjennom bekjempelse av innsekter og bygging av vanningsanlegg og flomdiker. Klesproduksjonen er også bedret, der en familie produserer halvparten av tøyet sitt selv. Målet er at en familie skal produsere alt tøyet sitt selv. Lokalsamfunnene rundt om har jobbet for å produsere kjeler, krukker og kjerrer. Dette er en økonomisk utvikling som Klassekampen mener gjør det mulig å føre en langvarig frigjøringskamp og fører Kambodsja nærmere en selvbergingsøkonomi.²⁶⁰

I 1974 ble det fattet en del politiske beslutninger som skulle ytterligere radikalisere regimet og legge grunnlaget for det som skulle skje rett etter maktovertagelsen i 1975. Til nå hadde Pol Pot ansett Kambodsja for å være i en fase han kalte «nasjonal, demokratisk revolusjon». Nå ville ha ta landet inn i neste fase, «den sosialistiske revolusjon».²⁶¹ Sentralkomiteen ble kalt inn på møte, i september 1974 der det ble fattet to særdeles viktige beslutninger for framtiden. Det var her det ble bestemt at evakuering av byene skulle skje med en gang de var erobret. Røde khmer slet med å få handelsmennene til å gjøre som dem ville. Uansett hva de gjorde fortsatte handelen å gå sin gang i byene. De så dem handelsmennene som arrogante som ikke hørte på hva de sa. For å slutt på dette måtte de sendes ut på landsbygda, mente man. Evakueringene hadde begynte allerede før 1974. Høsten 1973 hadde Røde Khmer angrepet Kompong Cham, evakuert befolkningen og trukket seg tilbake. De erobret befolkningen uten å ta kontroll over byen de bodde de. Hatet mot byene var godt innarbeidet i det Kambodsjanske bondesamfunnet fra før. Dette hatet var en av de viktigste

---

²⁵⁸ Short (2008) S. 280-281

²⁵⁹ Klassekampen 1974/35 «Kambodsja: GRUNC nasjonaliserer» S. 13

²⁶⁰ Klassekampen 1974/35 «Fra de frigjorte områdene» S.13

²⁶¹ Short (2008) S. 276

drivkreftene i revolusjonen. Nå skulle de tilbake til landsbygda for å renses for byens moralske problemer.²⁶²

Framtiden til valutaen i landet var den andre store saken som det ble vedtatt store endringer i på dette møtet. Den gamle valutaen måtte byttes ut, mente de. Mot slutten av 1974 ble regneringens valuta faset ut uten av en ny valuta ble satt i sirkulasjon med en gang. Sentralkomiteen ville vente til hele landet var frigjort. Et system for varebytte skulle fungere som erstatning inntil videre.²⁶³ Det skulle vise seg å bli varig.

Anerkjennelsen i GRUNK og FUNK blir på flere tidspunkt nevnt i Klassekampen. I 1974 var GRUNC anerkjent av 63 land og var to stemmer unna å få en plass i FN.²⁶⁴ Dette stemmer godt med det som ble formidlet i Klassekampen.

På samme side i samme utgave understrekes det igjen at forhandlinger med Lon Nol ikke er et alternativ. USA's forslag om forhandlinger er ikke løsningen. Hadde USA sluttet å blande seg inn i Kambodsjas indre anliggender så ville problemene i Kambodsja være løst. Lon Nol ville ikke sittet der han satt om ikke USA hadde vært der å støttet han, presiserer Sihanouk. Kambodsjanernes kamp er dermed en kamp mot USA-imperialismen, som ifølge Sihanouk fører en folkemorderisk krig i Kambodsja. Tittelen i innlegget «USA's fredsbløff avslørt», forsøker å gi inntrykket av at det er nye avsløringer de kommer med, men det er argumenter og påstander som vi har sett tidligere er blitt presentert før.²⁶⁵ En annen nyhet som ikke er en nyhet i denne utgaven av Klassekampen er at Sovjet driver et dobbeltspill i Kambodsja. Som vi har sett også tidligere så har Sovjet anerkjent FUNK og oppfordret til at FUNK skal samle alle partier og patrioter i en regjering. Dette er to uttalelser som ikke går sammen og viser Sovjets dobbeltspill.²⁶⁶

Det fortsetter i neste utgave å presentere nyheter og stille spørsmål som de har svart på mange ganger før. Nå stiller KK spørsmålet: «Hvor står egentlig Sovjetunionen når det gjelder Kambodsja-spørsmålet?»²⁶⁷ Årsaken til at dette tas opp som et tema igjen er at Sovjet på en FN- konferanse tidligere i 1974 ikke hadde stemt for at GRUNC skulle få representere Kambodsja. Dermed viser Sovjet nok en gang at de er mot frigjøringsbevegelsen i Kambodsja.²⁶⁸

---

²⁶² Short (2008) S. 276-277

²⁶³ Short (2008) S. 278

²⁶⁴ Short (2008) S. 281

²⁶⁵ Klassekampen 1974/35 «USA's fredsbløff avslørt» S. 13

²⁶⁶ Klassekampen 1974/35 «Sovjet driver dobbeltspill» S. 13

²⁶⁷ Klassekampen 1974/36 «Bresjnev slår følge med USA og Lon Nol» S. 14

²⁶⁸ Klassekampen 1974/36 «Bresjnev slår følge med USA og Lon Nol» S. 14

Dette mer eller mindre avslutter et tamt Kambodsja-år i Klassekampen. 1975 skulle bli året der det endelig for ml-erne, ble seier i Kambodsja. Første artikkelen i 1975 forsøker oppsummere 1974. Konklusjonen er at 1974 var preget av store seiere. Det rapporteres om at over 150 000 av Lon Nol sine soldater er drept, såret eller fanget. Den interne disiplinen i Lon Nol sin gjenværende tropper skal være helt borte. Deserteringene er mange og frykten for mytteri er nærliggende. Lon Nol skal ta stadig nytte midler i bruk for å forsøke å berge situasjonen. Siste skal være at Lon Nol har tatt i bruk kjemiske våpen som skal ha blitt sprøytet over de tapte landområdene.²⁶⁹ Neste uke blir det skrevet at i 1974 mottok Lon Nol to millioner dollar om dagen i militær støtte. Og selv ikke det klarer å stoppe frigjøringshærens framgang.²⁷⁰

Den avgjørende offensiven mot Phnom Penh som skulle avslutte krigen begynte 01.01.1975 kl. 01.00. Det startet med kraftig beskytning mot byen kombinert med militære framrykninger fra nord, sør og vest for byen. De første uken av kampene gikk svært dårlig med lyse skyfrie netter. Soldatene til kommunistene ble lette mål for regjeringssoldatene som lå og ventet på dem. Etter dette gikk det bedre. Elvene som ble brukt til å frakte forsyninger ble stengt for godt 26. januar. Flyplassen i Phnom Penh var under kraftig beskytning. På et tidspunkt traff en granat et fly og tok flere liv. Da ble trafikken stoppet, men uten andre alternativer for frakt av forsyninger inn i byen ble flyplasser tatt i bruk igjen to dager senere. Troppene nærmet seg Phnom Penh mer og mer og amerikanerne iverksatte evakueringsplanen Operation Eagle Pull som var laget da amerikanerne trodde krigen var tapt to år tidligere. Dette var i månedskiftet februar/mars. 1. april forlot Lon Nol landet.²⁷¹

I den femte utgaven av klassekampen 1975 bringes et innlegg med en ganske annen form enn det vi har sett i Kambodsja-dekningen tidligere. Det har formen av å være en fast spalte med tittelen «Slik vi ser det». Tittelen på denne ukens innlegg er «En barsking på «Mekong». Og den er til og med signert! Jon M..²⁷² Jon Michelet kunne selv bekrefte ovenfor meg at det var han som hadde skrevet den, i en epost. Han skrev at spalten var fast fra 1973 og at han var en av få skribenter i Klassekampen som signerte med fullt navn. Han skrev selv at selv om etternavnet ikke var der viste alle hvem Jon M var. Spalten opplevde han som en friplass i avisen der han uten store begrensninger kunne skrive det han ville. Han var ikke en

---

²⁶⁹ Klassekampen 1975/02 «PRR og GRUNK skulder ved skulder i kampen» S. 10

²⁷⁰ Klassekampen 1975/03 «2 mill. dollar pr. dag kan ikke redde Lon Nol Regimet» S. 9

²⁷¹ Short (2008) S. 282-283

²⁷² Klassekampen 1975/05 «Slik vi ser det – En barsking på Mekong» S. 3

betalt ansatt i Klassekampen før i 1978 og var ikke en del av den daglige redaksjonen før da.²⁷³

Innlegget begynner med en skildring av en av en forfatterens egne erfaringer som sjømann. Det er en historie om da han selv seilte opp Menam, ei elv i Thailand. Synet fra båten er tilsynelatende vakkert, men når de kommer nærmere er det et av Standard Oils raffinerier. I kontakten med den den fattige lokalbefolkningen er jentene omtrent villig til å selge seg selv for småting. De rike vestlige utnyttene i kontrast til de fattige innbyggerne. Anledningen for å bringe dette opp er en sak i Dagbladet. Den handler den norske kapteinen Mandt, som jobber på en slepebåt som seiler på Mekong-eleven. Den norske kapteinens båt var en del av en konvoi som nådde fram til Phnom Penh med forsyninger. Kapteinen fremstilles som en helt og det er det Jon M reagerer på. Han skulle helst sett at kapteinen hadde dødd på vei til Phnom Penh. Han seiler til fordel for imperialistene og hans død hadde vært til fordel for det kambodsjanske folket. De som seiler på Mekong for imperialistene valgte feil side. Derfor er ikke deres død og smerte noe å sørge over og de skal hvertfall ikke hylles!²⁷⁴

En ny fast spalte i 1975 er «Nytt fra Indokina». Her presenteres små notiser med nyheter. Det er i starten av februar og det kan nå meldes at i de første 15 dagene av året er minst 5 170 regjeringssoldater drept, såret eller fanget. I tillegg er mange befestninger erobret. Kilden er AKI.²⁷⁵

To uker senere i «Nytt fra Indokina» meldes det om store flyktningestrømmer ut av Phnom Penh. Byen er helt beleiret, 12 000 mennesker skal ha flyktet fra hovedstaden de første 10 dagene av året. Kilden er Hsinhua.²⁷⁶

I den ellevte utgaven av klassekampen dette året kommer det nok en artikkel som handler om at Lon Nols nederlag er nært forestående.²⁷⁷ Artikkelen bærer preg av at seieren nå faktisk nærmer seg og det er bare en noen uker til det faktisk skjedde. Linjer trekkes fra starten av krigen i 1970, som man ikke har sett på en stund. Phnom Penh er totalt beleiret. All kommunikasjon inn og ut av byen er stoppet. Dette er et enormt nederlag for USA-imperialismen og sosialimperialismen. De største forbrytelsene i Kambodsjas historie er ved veis ende. Kambodsjas skal nå bli et nøytralt og alliansefritt land. Ett nytt pengesystem skal

---

²⁷³ Se epost i appendix fra Jon Michelet

²⁷⁴ Klassekampen 1975/5 «Slik vi ser det – En barsking på Mekong» S. 3

²⁷⁵ Klassekampen 1975/5 «Nytt fra Indokina» S. 14

²⁷⁶ Klassekampen 1975/7 «Nytt fra Indokina» S. 14

²⁷⁷ Utgaven er nummerert som nr 10, men det er også forrige utgave. Neste utgave er nummerert med nr 12. Første nr 10 utgave er datert 5 – 11 mars. Denne utgaven er udatert.

også være på vei etter at den gamle valutaen er gjort helt verdiløs etter de siste års herjinger.²⁷⁸

På forsiden uken etter er det indo-kina som dominerer med overskriften over hele forsiden: «Indokina: Fra seier til seier». Tilstanden skal være så dårlig for Lon Nol nå at han har reist til Thailand. USA forsøker fortsatt å hindre frigjøringshæren å komme til den makten bla. ved å forslå en overgangsregjering.²⁷⁹ Inne i avisa anslå det at 97% av Kambodsja nå er frigjort. Folkekrigen har vist seg overlegen USA. Vi dere i artikkelen blir støtten fra Sovjet gjennom de siste 5 år med krig oppsummert. Sovjet skal gjennom disse årene støttet Lon Nol med militært materiell og tjent gode penger på konvoiene til Phnom Penh.²⁸⁰ Sovjet skal også ha først annerkjent GRUNK og FUNK i 1974 etter å ha sett Kambodsjas utvikling.²⁸¹

Uka etter publiseres det en offisiell partiuttalelse i Klassekampen. Tittelen er: «Indokinas kamp er vår kamp – deres seire er våre seire!». For det som ganske sikkert går mot seier for frigjøringshæren i Kambodsja behandles som et enestående eksempel på hva som er mulig med en langvarig folkekrig. Det minnes om at folkekrigens overordnede mål nasjonal frigjøring og demokrati for folket. Det neste målet blir sosialismen. Begrepet forklares ikke nærmere. Kampen de fører er objektiv, i den forstand at den følger noen lover om at det fører imperialismen og kapitalismen nærmere det uunngåelige nederlaget. Det påstås at: «Sosialdemokratene og revisjonistene forsøker å føre massene ut i nederlag og blodbad gjennom å propagandere for «den fredelige vei».» Dette er på ingen måte mulig påstås det. Det vil bare være en fred på undertrykkernes prinsipper. Konklusjonen av krigen har knust påstandene om en fredelig vei til fred og er en stor seier for marxismen-leninismen over revisjonismen.²⁸² Disse hoverende seiersartiklene står i tragisk motsetning, nå som vi kjenner utfallet. Alle skjellsordene og påstandene som ble rettet mot det de oppfattet som sine finder, viste seg å gjelde de dem støttet.

Lenger inn i avisa blir alle varslene fra «borgerlige» aviser avvist med skråsikkerhet. Selvsikkerheten har steget enda noen nivåer fra tidligere. Nå gjengir de noe av uromeldingene før de avviser dem. Det er ikke noe som er blitt gjort særlig tidligere, hvertfall ikke i dekningen av Kambodsja. Eksempelet de bruker er «Millioner av mennesker på flukt fra kommuniststyrkene». Ved å gjengi det bare for å avvise det så blir det litt mer virkelig. Min egen opplevelse med dette blir som at man blir gitt et glimt fra en annen synsvinkel som ikke

---

²⁷⁸ Klassekampen 1975/10(11) «Lon Nol venter på å bli knust – FUNK avgjør når det skjer»

²⁷⁹ Klassekampen 1975/12 «Det rakner fullstendig for USA og Lon Nol» Forsiden

²⁸⁰ Klassekampen 1975/12 «Sovjet profitterte på krigen og beskyttet Lon Nol» S. 14

²⁸¹ Klassekampen 1975/12 «Sovjets taktiske krumspring i FN» S. 14

²⁸² Klassekampen 1975/13 «Indokinas kamp er vår kamp – deres seire er våre seire!» S. 2

har vært synlig tidligere. På den annen side så var disse en del av mediehverdagen som mange engasjerte ml-ere hadde lært å forholde seg til uten av det satte spørsmål ved deres egne standpunkter.

Tolkningen av sitatet er «Sjelden har imperialismen og deres venner jobbet så febrilsk for å dekke over hva som virkelig skjer i Vietnam og Kambodsja.» Gjennom imperialistiske internasjonale nyhetsbyråer er det løgnene spres og kommer til Norge. Flere eksempler går gjennom uten noen form for ydmykhet for at det kan være den minste sannhet i det som presenteres. Til slutt gjør de seg til talsmenn for vanlige mennesker der de avfeier at folk flest tror på påstandene til pressen.²⁸³ Flere andre innlegg bruker også plassen på å tilbakevise kritikken og bekymringene fra andre medier og politikere.²⁸⁴

En nyskaping blir presentert midt i august. Vennskapssambandet Norge – Kambodsja blir presentert på dette tidspunktet. Behovet for solidaritetsarbeid er grunnen som oppgis. Det skal arbeides for å spre informasjon om det frie Kambodsja og få den norske regjeringa til å anerkjenne GRUNK.²⁸⁵

Og så endelig! Det midt i april 1975. Etter å ha meldt om at FUNK var nærme en endelig seier i over 2 år har de tatt makten i Kambodsja. Den største overskriften på forsiden leser: «Leve det frie Kambodsja». Men seieren er fortsatt ikke helt i land. Under overskriften meldes det er veldig nærme en endelig seier. Frigjøringshæren er delvis inne i Phnom Penh. Dette har vi sendt de har meldt før også, men nå er trykkggheten på den endelig seieren faktisk vil skje innen kort tid mye større. En begynner å undre på om de har løyet ved tidligere anledninger. Det konkluderes videre med at Kambodsjas folk har motbevist revisjonistens fredelige vei og bekjempet imperialistene. Det er en stor seier for verdensrevolusjonen.²⁸⁶

På lederplass i denne utgaven er det SV som får gjennomgå. SV's leder Finn Gustavsen har deltatt i en debatt og hvordan Norge kunne «bidra til å redusere de menneskelig lidelsener i Vietnam». I lederen savner ml-erne et skikkelig forsvar av frigjøringsbevegelsene. Dette oppleves som bevisst sabotasje. SV's har ved flere anledninger sabotert GRUNK også.

²⁸³ Klassekampen 1975/13 «Enorm løgnkampanje fra NRK og borgerpressen» S. 12

²⁸⁴ Klassekampen 1975/13 S. 13

²⁸⁵ Klassekampen 1975/13 «Vennskapssambandet Norge – Kambodsja vert skipa!» S. 13

²⁸⁶ Klassekampen 1975/14 «Leve det frie Kambodsja» Forsiden

Ikke har de oppfordret til annerkjennelse av GRUNK. Det finnes nesten ikke dekning i SV's partiavvis om Kambodsjas nært forestående seier. Det ignorerer den i stedet.²⁸⁷

Inne i avisa gis det en kort oppdatering på de siste dagers hendelser i krigen om Kambodsjas. Konklusjonen er at rottene løper! Den amerikanske ambassaden er evakuert i all hast. Lon Nol's stedfortreder etter at han flyktet har også flyktet. Luftbroen som leverte forsyninger sluttet å virke. Byer er frigjort.²⁸⁸

April 1975 i Phnom Penh var en by i unntakstilstand. Det var en kamp for å få plass på flyene ut av byen. Det var lite mat og ingen medisiner. Mange sultet til døde. Det krigsherjede landets blodbank var tom. 12.april forlot den amerikanske ambassadøren landet sammen med landets fungerende president de siste 12 dagene. Fem dager senere, den 17. april 1975 var krigen over.²⁸⁹ Et helvete var over og et nytt tok over. Et som menneskene på landsbygda delvis hadde levd med siden 1973.

Klassekampen bringer en oppsummering av Kambodsjas frigjøringskampen krevet av Hsinhua, det kinesiske nyhetsbyrået på den tiden. Oppsummeringen er at Kambodsjas blir det første folkedemokratiet på mange år. Krigen er hadde rask framgang etter det USA-støttede kuppet. 2/3 av av landet skal ha blitt gjenerobret det første året. I 1973 skrives det at en intens bombing av de frigjorte områdene begynte. Her har vi sett at bombingene av Kambodsjas begynte allerede i 1965. Årsaken til at bombetoktene ikke fikk en større effekt hevdes å være den gode organiseringen av folket av FUNK og GRUNK. Strategien har vært å erobre landsbygda og omringe byene. Folket skal ha støttet frigjøringshæren på mange måter. Folket har samlet seg og gjort seg selvforsynte på korn. Det er har også kjempet mot fiendtlige agenter. Kambodsjanerne har kjempet en rettferdig folkekrig og i ml-universet er det ensbetydende med en sikker seier. Derfor ender det som det unngåelig måtte i Kambodsjas, med seier til FUNK og GRUNK.²⁹⁰

Uken etter kan Klassekampen melde om den endelige seier uten noen forbehold eller begrensninger. På forsiden er det bare et bilde, ingen overskrifter. Det er fire smilende mennesker, to menn og to kvinner. En av kvinnene er til og med hvitt hår. Den ene bærer et

---

²⁸⁷ Klassekampen 1975/14 «SV saboterer støtten til indokinas folk» S. 2

²⁸⁸ Klassekampen 1975/14 «Det kambodsjanske folket seirer» S. 9

²⁸⁹ Short (2008) S 284-285

²⁹⁰ Klassekampen 1975/14 «Folkekrigens veg – eneste veg til frigjøring!» S. 14

gevær. En bærer et flagg som ligner på det vietnamesiske FNL-flagget. Kvinnen med hvitt hår bærer et flagg som er ut til å være helrødt. (bilde er i svart/hvitt) Muligens representerer hun den kommunistiske verdensbevegelsen som også opplever utviklingen til Indokina som en stor seier. I tillegg er det 1. mai utgaven.²⁹¹

På lederplass hilser AKP-ml det kambodsjsanske folket og deres seier. Frigjøringsdatoen oppgis å være 17. april. Seieren er en fullstendig seier over imperialismen. Folket har kjempet hardt mot slaveriet som blir satt opp som alternativet til seier. Seieren over imperialismen er gitt det kambodsjsanske folket muligheten til å bygge et nytt demokrati i Kambodsja. For AKP-ml er denne seieren det største som har skjedd de siste 20 årene. Vi leser: «Så lenge menneskeheten husker kampen som frigjorde verden fra imperialismen, så vil Kambodsjas seier blir husket».²⁹² Det er med andre ord ingen grenser for hvor viktig og betydningsfull denne seieren er. Verden beveger seg i den retning som ideologene har forutsett. Og dette er en konkret bekreftelse på det.

Inne i avisa tar man for seg navnet «Røde Khmer». Det er navnet som de kambodsjsanske kommunistene med Pol Pot i spissen er mest kjent som i ettertid. Begrepet er brukt ved få anledninger i Klassekampen fram til 1975. I 1. mai-utgaven presenteres begrepet som en «vestlig hetsbetegnelse».²⁹³ I Norge fremstår den som en sekkebetegnelse på GRUNK, FUNK og alle andre organisasjoner som kan settes i sammenheng med frigjøringsbevegelsen i Kambodsja. Navnet mener de yter ikke frigjøringsbevegelsen i Kambodsja den rettferdighet de fortjener. Avslutningsvis nevnes de viktigste lederne i GRUNK og FUNK. Pol Pot er ikke nevnt.²⁹⁴

Resten av innholdet om Kambodsja denne uken handler om kampen for å få det nye Kambodsja anerkjent i Norge. Det oppfordres til å bli medlem av vennskapssambandet Norge-Kambodsja. Det er ikke kollektiv innmelding og det hevdes at organisasjonen også er

²⁹¹ Klassekampen 1975/15 Forsiden

²⁹² Klassekampen 1975/15 «AKP-(m-l) hilser det kambodsjsanske folkets verdenshistoriske seier» S. 2

²⁹³ Klassekampen 1975/15 ««Røde Khmer» - Et imperialistisk skjellsord» S. 20

²⁹⁴ Klassekampen 1975/15 ««Røde Khmer» - Et imperialistisk skjellsord» S. 20

partipolitisk uavhengig. Det jobbes også med en underskriftskampanje til fordel for anerkjenning av PRR og GRUNK. Målet er å få 10 000 underskrifter før 1. mai. Samtidig foregår det en pengeinnsamling til PRR i Vietnam. 370 000 kr skal være samlet inn. I følge SSB's konsumindekskalkulator på nett var 100 kr i 1975 verdt det samme som 500,75 kr er verdt i dag.²⁹⁵ Det betyr at 370 000 kr da tilsvarte 1.877.750 kr i 2013. En betydelig innsats med andre ord! Lederne av stortingspartiene hadde kommet fram til denne uttalelsen etter en debatt i Stortinget om nødhjelp til indokina: «nødhjelpen må settes inn der det er størst behov for den, uten hensyn til skillelinjer. Her er det spørsmål om enkel, medmenneskelig solidaritet».²⁹⁶ Dette tar intervjuobjektet klart avstand fra. Tanken på å ikke skille imperialistenes områder fra frigjorte områder er for hun/han helt feil.²⁹⁷ Det begrunnes ikke i teksten, men ut fra hva vi har sett tidlige ville en slik nøytral hjelp bli tolket som en bevisst støtte til imperialismen.

Dette er det som var ml-ernes formidling av hva som skjedde i Kambodsja mellom 1969 og 1975. Videre skulle det bli mer og mer tilbakevisninger «falske beskyldninger» som skulle prege dekningen av Kambodsja. Som vi har sett av innledningen ble det kommunistiske Kambodsja et helvete på jord. Noe helt annet det paradiset de hadde spådd i årene fram til kommunistene kom til makten.

Oppsummering

Den militære framgang får igjen mer spalteplass i 1974. 1973 oppsummeres tidlig i 1974. Der skrives det at det var militær framgang i 1974, men som med en enkel sammenligning kom de samme meldingene mye tidligere. Noen uker senere fortsetter med meldinger om en offensiv mot Phnom Penh, noe Philip Short kan bekrefte. Det skrives at tapene er store for Lon Nol den første uka etter nyåret. Når vi kommer til februar meldes det som en at Phnom Penh er beleiret. Krigens siste fase avdekker Lon Nol sitt regimes grusomheter. Oppfattningen nå er at FUNK kan ta over Phnom Penh når som helst og at det er hensynet til befolkningen som gjør at de venter, men det har de meldt tidligere. Det skulle gå over et år til før det skjedde. Så blir det et opphold i dekningen på nesten to måneder før det kommer nye meldinger om militær

---

²⁹⁵ <https://www.ssb.no/kpi?fokus=true> (08.11.2014 kl. 23.15) Søkte: 100 kr År: 1975 Alle (gjennomsnitt) og 2013 Alle (gjennomsnitt)

²⁹⁶ Klassekampen 1975/15 «-Minst 10 000 underskrifter til 1. mai!» S. 22

²⁹⁷ Klassekampen 1975/15 «-Minst 10 000 underskrifter til 1. mai!» S. 22

framgang i september 1974. Omtrent 94 000 soldater fra Lon Nol regimet er enten drept eller såret. Samtidig sitter befolkningen nærmest å venter på at FUNK skal innta byen.

I september meldes om at gummplantsjene er planlegges å nasjonaliseres. Andre industrier er også gjort om og målet er at hver familie og lokalsamfunn skal være selvforsynt på en del ting. Short skriver også om nye reformer i 1974. Her var det snakk om yttligere betydelig radikalisering som skulle få fatale konsekvenser i de neste årene.

1975 ble året for ml-erne der FUNK endelig seiret. Den første delen av året ble det ikke skrevet mye. I løpet av de 15 første dagene av 1975 kunne Klassekampen melde at over 5000 regjerings soldater var drept såret og fanget. Det står ingenting om FUNK sine tap.

I de neste utgavene preges av de nå virkelig tror at seieren er nær. Artikler som oppsummerer de siste 5 årene med krig kommer på trykk. Artikler som hyller seier kommer på trykk før seieren er endelig. Tendensen med å ta seieren på forskudd fortsetter selv om det nå er ganske åpenbart hvordan det kommer til å ende. Vennskapssambandet Norge – Kambodsja opprettes rundt starten av april.

Så uken før seieren er klar hyller Klassekampen det frie Kambodsja. Førsteintrykket er at nå seieren endelig og man må lese noen linjer for å skjønne at det fortsatt ikke er helt avgjort. Uken etter er seieren endelig klar. Det er så nærme feststemning i en avis som mulig er. Den korte oppsummeringen er at dette er en begivenhet som er av verdenshistorisk betydning.

Kapittel 7 Perspektiver på støtten

I dette lille kapittelet søker jeg noen perspektiver på hvordan og hvorfor støtten til Kambodsja var mulig fra personer fra trygge Norge. Jeg vil trekke fram tre forfattere med litt forskjellig perspektiv på det samme. Jeg trekker fra Westlies syns på vold i ml-bevegelsen og ml-ernes verdenssyn. Så refererer jeg til Nik. Brandal som skriver om hvor ml-erne hentet sin virkelighetsbeskrivelse fra. Til slutt trekker jeg fram noen av Bernt Hagtvets sine tanker om hvorfor den norske ml-bevegelsen støttet folkemorderiske regimer som Pol Pots Kambodsja.

Bjørn Westlie har skrevet et kapittel i boken «Venstreekstremisme – ideer og bevegelser». Kapittelet heter «AKPs ekstremisme». Der tar han for seg hovedtrekkene i ideologien og partiprogrammet.²⁹⁸ Mye av dette er svært relevant i denne sammenheng da han peker på mange av de elementene som vi har sett i gjennomgangen av ml-utgivelsene. Første han tar for seg er ml-ernes forhold til vold. Han åpner med å skrive at ml-erne ønsket å bruke vold for å skape revolusjon i Norge og at det var bekymringen for å miste støtte fra arbeiderklassen som stoppet det. Voldsbruken var en del av partiprogrammet. For ml-erne var den norske staten fascistisk og væpnet revolusjon var den eneste løsningen.²⁹⁹

Westlie fortsetter med å fortelle om det universet AKP skapte for seg selv. Mye av det han skriver er utenfor den tisperioden jeg har tatt for meg i denne oppgaven, men noe er relevant her og. Offisielle partiuttalelser fra de kommunistiske landene, Kina og Albania, ble lagt til grunn for å forklare store deler av AKP(m-l)s verdenssyns. Norge var i dette verdensbilde et klassesdiktatur. Han fortsetter: «...det faktum at AKP opererte med idealiserte søsterpartier og grupper, bidro til at partiet mistet evnen og viljen til å se og oppdage vold og undertrykkelse – endog folkemord i Pol Pots Kampuchea»³⁰⁰

Nik. Brandal bidrar også med et kapittel i den samme boka. Han skriver om den maoistiske bevegelsen med både et nasjonalt og internasjonalt perspektiv. Han identifiserer hovedinnholdet i maoismen i vesten som «folkekrigsideologien, og masselina, teorien om den nye demokratiske revolusjonen, teorien om hovedmotsetninga, kulturrevolusjonen og teorien om dei tre verdene».³⁰¹ Alle temaer vi har nevnt tidligere. Lenger ut i kapittelet tar han for seg hvordan det var mulig å bli tilhengere av samfunn langt vekk som ikke var i nærheten til å holde det de lovet å være. Han skriver at en del av det er at ingen av de maoistiske

---

²⁹⁸ Sørensen, Øystein, Bernt Hagtvædt og Nik. Brandal (red.) (2013) Venstreekstremisme – Ideer og bevegelser, Dreyer forlag: Oslo S. 67

²⁹⁹ Sørensen m.fl. (2013) S. 67-69

³⁰⁰ Sørensen m.fl. (2013) S. 73

³⁰¹ Sørensen m.fl. (2013) S. 133

bevegelsene prøvde å skaffe seg kunnskap om de stedene de lengtet etter. Dette la grunnla for en ganske omfattende selektiv persepsjon. At landene var langt unna er et poeng i seg selv. Språkene de skrev og snakket var vanskelig å lære. Det de fikk tilsendt av informasjon var ferdig oversatt og kontrollert av styresmaktene på forhånd. De ble med andre ord foret akkurat den info regimene de støttet ville at de skulle ha. Brandal fortsetter med å påpeke at det å ikke vite handlet om aktivt å unngå og tilbakevise alt som ikke passet med det verdensbilde de trodde på.³⁰²

Bernt Hagtvet vier et kapittel i boken «Ventreekstremisme – ideer og bevegelser» til å reflektere over «Hagtvet-debatten» og ml-ernes støtte bla. til Pol Pots Kambodsja. Han ser på ml-eksempelet som en bit av noe mye større nemlig en hel periodes mentalitet og illusjoner overordnet der igjen, intelligentsiaens lettroenhet. For en del av spørsmålet for Hagtvet var hvordan oppgående mennesker kunne støtte masse mord eller hvert fall aktivt unngå sannheten.³⁰³ Det var lite anger å finne hos de tidligere ml-erne. Han tolker det som livsløgn og selvbedrag, en måte å opprettholde selvrespekten. Debatten skulle først og fremst handle om det moralske ansvaret som støttespillerne hadde og hva de visste eller burde vist. Inntrykket ble at få skjønnte alvoret.³⁰⁴ Det får han til å stille spørsmålet: «Skjønnte de hva de var med på?»³⁰⁵ og henviser til Hannah Arendts teori om ondskapens banalitet. Den tyske offiseren Eichmann, som var helt sentral i Holocaust, virket på henne som ikke var hatdrevet, men ganske enkel og ideologisk. Ren disiplin og pliktoppfyllelse.³⁰⁶ Det er intellektuelt tyngre, mer utfordrende å være kritisk enn å slutte seg til tilhengerne. Hagtvedt mener ml-erne med sin støtte gjorde seg indirekte medansvarlige og at det var avstanden som gjorde det mulig. Hadde de vært i fysisk nærhet til det tror han at de ville reagerte med avsky.³⁰⁷ De var jo ikke en del av beslutningsprosessen som førte til masse mord. Det de var en del av og støttet var den ideologien som ga rom for at disse handlingene kunne skje. Vi har tidligere sett hvordan folkets selverklærte representanter forteller om den homogene gruppen «folket» sine ønsket. De som ikke mener dette er ikke en del av folket og dermed revisjonister. Revisjonistenes mål er å undertrykke folket, dermed fortjener de å dø. Potensialet i denne tankengangen burde være tydelig. Særlig ved de tilfellene der Klassekampen kunne som en gladsak melde om fiendens døde og fengslede.

---

³⁰² Sørensen m.fl. (2013) S. 146-147

³⁰³ Sørensen m.fl. (2013) S. 34, 38

³⁰⁴ Sørensen m.fl. (2013) S. 36, 38

³⁰⁵ Sørensen m.fl. (2013) S. 43

³⁰⁶ Sørensen m.fl. (2013) S. 43-44

³⁰⁷ Sørensen m.fl. (2013) S. 44

Alle disse forfatterne gir en forklaring på de underliggende årsakene til at de støttet. Westlie mener at ideologien gjorde at de mistet evnen til å se vold og undertrykkelse. Brandal skriver at ingen forsøkte å skaffe seg informasjon på egenhånd om de landene de støttet. De bare mottok informasjon direkte fra de regimene de støttet. Han mener dette kan karakteriseres aktivt å unngå den informasjonen som ikke passet. Hagtvet mener det handler om lettroenhet og fysisk avstand til grusomhetene. Jeg tror det hele kan oppsummeres i tittelen på Øystein Sørensens bok fra 2010, *Drømmen om det fullkomne samfunn*. Det var mennesker som lengtet vekk til et samfunn som var problemfritt og rettferdig. Men drømmen om det fullkomne er en drøm full av skjulte motsetninger. Når disse motsetningene får utspille seg i virkeligheten ender det ofte i katastrofe.

Kapittel 8: Konklusjon

I denne oppgaven ønsker jeg å svare på hva som var innholdet i støtten til kambodsja og hvorfor ml-erne støttet FUNK og GRUNK i krigen

Den første forutsetningen første og viktigste forutsetningen for støttet til Kambodsja var Maos støtte til FUNK og GRUNK. Uten dette er det vanskelig å se at ml-erne kunne valgt å støtte dem likevel. Ml-erne var Maoister og det var kun ved tilfellet EEC at den norske ml-bevegelsen valgte annerledes enn det Mao mente var rett. Mao og det kinesiske kommunistpartiet propaganderte for hvordan krigen i Kambodsja burde oppfattes. Som vi har sett kom Mao med støtteerklæring til Suhanouk og Indokina.

For ml-bevegelsen var imperialismeforståelsen avgjørende for hvordan de oppfattet verden og dermed krigen i Kambodsja. Vietnamkrigen var det som førte oppmerksomheten til Indokina. Kambodsja ble dratt inn i Vietnamkrigen ved at krigføringen foregikk på kambodsjansk territorium. Vietnamkrigen engasjerte stort og det var USA som ledet den. USA var fra tidligere definert som en supermakt og en imperialistisk makt. Imperialisme var kort sagt kampen om ressurser og markeder. USA var et av de landene i verden med størst kapitalopphopning, de rikeste menneskene i landet styrte samfunnet og produksjonen. De kontrollerte også staten. Den staten disponerte en militærmakt som kapitalistene kunne bruke til å tilkjempe seg ytterligere ressurser og markeder verden over.

Da kuppet i Kambodsja skjedde ble det straks konstatert at det var CIA som hadde stått bak. Det var de som hadde sørget for at Lon Nol hadde kunnet ta over makten. Det skrives svært lite om hva det er USA er ute etter i landet. Ved noen få tilfeller nevnes det at det er funnet olje utenfor kysten av Vietnam og at amerikanerne er ute etter å skaffe seg de ressursene, men ut over det skrives det ikke noe særlig om hva de er ute etter. Det blir bare forutsatt at de er ute etter ressurser og markeder ut fra den ideologien de trodde på. Imperialisme som et økonomisk stadium der imperialisten kjempet for nye markeder og ressurser.

Kambodsjas relevans for ml-bevegelsen var først og fremst deres rolle i den internasjonale kampen mot USA-imperialismen. Kambodsja var fremfor alt et eksempel på at det var mulig å kjempe mot USA og ha en mulighet til å vinne. Og de vant på rett måte. Gjennom en folkekrig. Dekningen handlet mye mer om hva som var Kambodsjas betydning for verden enn hva som skjedde i på bakken i Kambodsja. Det var dekning av den militære

framgangen, men det var en del av den internasjonale kampen. Det ble også skrevet litt om de sosiale forutsetningene, men det fremstår ikke som hovedgrunnen til interessen. Bare som en begrunnelse for å fortsette støtten til den kampen de gjennom førte. Det var beviset på at man støttet den riktige siden. De foretok sosiale tiltak som kom fattige til gode. De var ikke ute etter å utnytte. De sosiale målene var lenger fremme. Etter at kampen var vunnet.

At det var den internasjonale kampen mot USA som en liten del av ble tydelig gjennom flere år med dekning av utviklingen i Kambodsja. Blant annet i framstillingen av ml-ernes kamp mot EEC. For ml-erne sees kampen mot EEC i Norge og kampen mot USA i Kambodsja som to sider av samme sak. USA-imperialismen er fienden ved begge tilfeller. Det er imperialismens utbredelse man bekjemper i Indokina som i Norge. Forutsetningene i de to landene er helt forskjellig, uten at det blir anerkjent i teksten.

Det som publiseres da er seieren er i denne sammenheng særdeles relevant. Seieren tas som bevis på at folkekrigen er det rette middelet for å bekjempe imperialistene. Folkekrigen var som vi har sett en krig der hele folket i et land er mobilisert til langvarig motstand mot en fiende. Det blir da også sett på som ett bevis på at en fredelig forhandlingsløsning ikke ville vært bedre. Deres seier er vår seier skrives det i Klassekampen. Det er ført en krig som har ført imperialismen og kapitalismen nærmere det endelige nederlaget.

I hilsnen til Kambodsja fra i utgaven av Klassekampen der seieren er endelig bekreftet blir den verdenshistoriske betydningen forsøkt understreket. De siste hendelsene i Kambodsja å være det viktigste som har skjedd de siste 20 årene. Det beviser at seieren over imperialismen og kapitalismen er mulig. Og med denne seieren har de sørget for at imperialismen og kapitalismen er et steg nærmere undergang.

Sovjets rolle som imperialist i Kambodsja er litt utydelig forklart. Det foregår litt på siden. Det kommer en rekke påstander om støtte til Lon Nol regimet, men det er vanskelig å få tak på hva det er de mener Sovjet ønsker å oppnå. Sovjet og USA fremstilles på et tidspunkt som samarbeidspartnere uten at det blir tydelig hva det skulle være godt for.

Klassekampen kunne fortelle om noe om de sosiale forbedringene i Kambodsja i de områdene kommunistene kontrollerte. Mye av det er tilbakevist, men det er endring som ml-erne trodde skjedde og som de så på som positive. Fra 1972 begynte det å komme meldinger om bedre levevilkår. Det meldes at alle har nok mat og at prisene er stabile i motsetning til områdene som er kontrollert av Lon Nol.

Gjennom kapitlene har jeg forsøkt å komme fram til en periodisering av innholdet. Den første perioden ble avsluttet omkring da kuppet skjedde i 1970. Det var et naturlig sted å avslutte kapittelet. Den andre perioden strekker seg fra tiden etter kuppet i 1970 fram til

årsslutt i 1972. 1973 er gjort til en periode for seg selv der fokuset dreier litt vekk fra militære framganger og fokuserer på andre temaer. Klassekampen begynner å komme ut ukentlig noe som gjør at kvantiteten øker. Den siste perioden fra starten av 1974 fram til den endelige seieren i 1975 er preget av mange rapporter om militær framgang. Troen på at det skal bli en endelig avgjørelse på krigen øker nok. Det er en følelse av å vente i spenning på noe stort som man har ventet på lengde endelig skjer.

Meldingene om militær framgang er mange og ofte entusiastiske. Det meldes første gang allerede i 1972 at de første troppene er ved Phnom Penh og at 4/5 deler av landet er frigjort. Deretter det er det mange meldinger som store seire uten at man føler at det skjer så mye. Alle sakene er sensasjonssaker uten at det ser ut til at det har skjedd en brå utvikling. Jeg påpekte f.eks. at de i både 1973 og 1974 meldte om store seiere og at 90% av landet var frigjort. Hvis det ved begge anledninger var framganger for å komme til kontrollere 90 % av landet må det ha vært litt motgang. Det virker som det forskutteres på store seiere og det er blitt gjort så mange ganger at det ikke er rom for så mange seiere som det er meldt for tidlig. Motgang skrives det absolutt ikke om. Det skrives om at de kraftige bombingene har sinket framrykningen, men det er det nærmeste man kommer tilbakegang. Den forsinkede framrykningen framstilles også som det er et bevist valg fra FUNK og stoppe. Historien er at de ikke er tvunget til å stoppe de gjør det fordi det er lurt eller trygges for lokalbefolkningen.

En annen del av dekningen av den militære framgangen er rapporteringen av dødstall. Regjeringssoldaters død rapporteres av og til med ord som skaper avstand og mot slutten nesten med glede. Det reflekteres ikke over at disse menneskene liv var et tap. Deres død betyr at FUNK var nærmere seieren. Det rapporteres aldri om død i egne rekker. På et tidspunkt rapporterer de om mange døde på fiendens side. Nå vet vi at det i løpet av første uken av 1975 døde vel så mange FUNK soldater som regjeringssoldater, men bare tapstallene fra den ene siden ble formidlet.

Diplomatisk anerkjennelse av GRUNK var en sak som ml-erne så som sin mulighet til å bidra direkte til. Norge anerkjente ikke GRUNK ikke perioden jeg har behandlet her. Det ble harselert over ved flere anledninger. Da de tok kontakt med utenriksdepartementet for å høre hvorfor fikk de til svar at de ikke visste hvem det var. Oppfordringene til å få Norge til å anerkjenne GRUNK ble oppfordret til flere ganger i Klassekampen. Mangel på anerkjennelse ble også brukt mot Sovjet som heller ikke ga diplomatisk anerkjennelse til GRUNK i denne perioden.

Når sannheten skal passe inn i en ideologi er det alltid noen tilpasninger som må gjøres. Det kan være vanskelig å peke ut konkrete eksempler, men et lysende eksempel fikk vi

se da Prins Sihanouk måtte renvaskes da han ble åpent støttet av Mao som leder for en frigjøringsbevegelse. Artikkelforfatteren kunne ikke annet enn å innrømme at prinsen hadde en bakgrunn som føydalist, men at han absolutt ikke var den verste. Faktum var at Sihanouk hadde forfulgt og drept kommunister i årevis.

- Chang, Jung & Jon Halliday (2005) *Mao – Den ukjente historien* Gyldendal: Oslo
- Færøvik, Torbjørn (2012) *Maos rike – En lidelseshistorie* Cappelen Damm: Sted ikke oppgitt
- Jones, Adam (2006) *Genocide: A Comprehensive Introduction* London: Routhledge
- Lenin, V.I (2006) *Imperialismen som kapitalismens høyeste stadium* De norske Bokklubbene AS: Falken Forlag AS
- Leslie, Holmes (2009) *Communism – A Very Short Introduction* Oxford University Press: Oxford
- Marx, Karl and Freidrich Engels (2008) *The Communist Manifesto* Oxford University Press: Oxford and New York
- Murphey, Rhoads (2009) *A History of Asia, Sixth Edition*: Pearson Education International
- Rognlien, Jon og Nik. Brandal (2009) *Kaderprosjektet presenterer: Den store ml-boka* Oslo: Kagge Forlag
- Rognlien, Jon og Nik. Brandal (2009) *Kaderprosjektet presenterer: Den store ml-boka: Elektronisk bonusutgave* Oslo: Kagge Forlag s 5-112
http://www.kader.no/Bortenfor_Sibir_er_Oesten_roed%201.pdf (16.12.2012)
- Short, Philip (2007) *Pol Pot – Historien om et mareritt* Oslo: Cappelen S. 122-126
- Sjøli, Hans Petter (2005) *Mao, min Mao: Historien om AKPs vekst og fall* Oslo: Cappelen
- Sørensen, Øystein, Bernt Hagtvedt og Nik. Brandal (red.) (2013) *Venstreekstremisme – Ideer og bevegelser*, Dreyer forlag: Oslo
- Skjeseth, Alf (2011) *Sykle på vatnet: Historia om Klassekampen* Oslo: Samlaget
- Stensrud, Ellen Den kambodsjanske tragedien og kampen om oppgjøret etter Pol i boka Hagtvedt, Bernt red. (2008) *Folkemordenes svarte bok* Oslo: Universitetsforlaget
- Kiernan, Ben (1985) *How Pol Pot Came To Power* London: Verso Tvedt, Terje (1989) *Kadervurderingene som kobling til det totalitære i boka*: Tvedt, Terje red. (1989) (ml) *En bok om maoismen i Norge* Oslo: Ad Notam forlag AS
- Ottesen, Rune og Bjørn Westlie (1989) *Da "Klassekampen" ble dagsavis i boka*: Tvedt, Terje red. (1989) (ml) *En bok om maoismen i Norge* Oslo: Ad Notam forlag AS
- Nettsider

- www.akp.no
  - <http://www.akp.no/ml-historie/html/faq.html> (16.12.2012)
  - http://www.akp.no/ml-historie/pdf/rode_fane/index.html (16.12.2012)
  - <http://www.akp.no/ml-historie/pdf/internasjonen/index.html> (17.12.2012)
- [www.snl.no/Den_tredje_internasjonale_\(Komintern\)](http://www.snl.no/Den_tredje_internasjonale_(Komintern)) (24.01.2014 kl. 12.31)
- <https://www.ssb.no/kpi?fokus=true> (08.11.2014 kl. 23.15) Søk: 100 kr År: 1975 Alle (gjennomsnitt) og 2013

Tidsskrifter og aviser

- Klassekampen
  - 1969/01
  - 1969/04
  - 1969/05
  - 1970/03
  - 1970/05
  - 1970/06
  - 1970/09
  - 1971/03
  - 1971/05
  - 1971/11
  - 1971/Udatert ekstranummer
  - 1972/02
  - 1972/11
  - 1973/03
  - 1973/05
  - 1973/06
  - 1973/08
  - 1973/13
  - 1973/15
  - 1973/21
  - 1973/27
  - 1973/28
  - 1973/29
  - 1973/31

- 1973/38
- 1973/39
- 1974/05
- 1974/07
- 1974/09
- 1974/13
- 1974/16
- 1974/32
- 1974/34
- 1974/35
- 1974/36
- 1975/02
- 1975/03
- 1975/05
- 1975/07
- 1975/10(11)
- 1975/12
- 1975/13
- 1975/14
- 1975/15
- Røde Fane
  - 1969/03
  - 1970/04
  - 1971/01
  - 1978/01
- Hva må gjøres?
  - 1975/05
- Owen, Taylor & Ben Kiernan (2006) «Bombs Over Cambodia» The Walrus, oktober 2006 S. 66-67
-

Appendix:

Re: Klassekampen

↑ ↓ ×

Jon Michelet (jon-mic@online.no) [Legg til i Kontakter](#) 13.11.2014 | ►
Til: Kristoffer Nilsen ✉

Hei Kristoffer,

Jeg hadde fra 1973 en ukentlig, ubetalt spalte i Klassekampen, "Slik vi ser det", som alltid var signert med Jon M. Dermed var jeg en av de få skribentene i avisa som sto fram under fullt navn. For alle visste jo hvem Jon M var. Men jeg arbeidet ikke i redaksjonen i de første fem årene jeg skrev denne spalten. Da dagsavisa holdt på å gå konkurs i 1978, ble jeg hentet inn som journalist i den faste redaksjonsstaben og var der ett år inntil krisa var over. Da vendte jeg tilbake til mitt forfatterskap.

Så jeg var altså ikke i redaksjonen i den perioden du skriver om fra, 1970 til 1975, og min spalte var et slags fristed i avisa. Jeg diskuterte ofte innholdet i spalten med redaktøren, men hadde rimelig frie tøyler. Og jeg var lite involvert i den faste stabens diskusjoner.

Hvis du likevel skulle ha behov for å snakke med meg om ditt tema, er det bare å ringe meg på mobil 916 39 260.

Lykke til med oppgaven!

Mvh

Jon Michelet

forfatter

Larkollen